

# DEBAGORA



EDUCATIEF HULPMIDDEL  
TER ONDERSTEUNING  
VAN POLITIEK EN DEBATTEN



# EEN EDUCATIEF HULPMIDDEL TER ONDERSTEUNING VAN POLITIEK EN DEBATTEN

Debagora is, zoals de naam al doet vermoeden, een samentrekking van de termen 'debat' en 'agora'. Het situeert zich op de **scheidslijn van educatie in politiek en educatie in debatten**.

Jongeren moeten leren inhoud verzamelen om hun mening te nuanceren en uit te diepen; hun mening te uiten; hun mening met argumenten te onderbouwen en in een respectvolle omgang te debatteren, sla de onderwijsprogramma's en de missies van jeugdorganisaties er maar eens op na. Deze vaardigheden leiden echter tot heel wat ongemakken en zelfs angsten bij mensen met educatieve verantwoordelijkheden. We kunnen dit deels verklaren door een gebrek aan middelen en instrumenten die jongeren direct kunnen mobiliseren en door de angst overweldigd te worden door wat een debat in de klas of in een andere omgeving kan teweegbrengen. Debagora wil de gespreks animator ondersteunen bij **educatie in debatten** door middel van activiteiten en conceptuele aanknopingspunten.

Dit educatieve hulpmiddel is ook bedoeld ter ondersteuning van **educatie in politiek**, die al te vaak wordt beperkt tot een inleiding in de politieke instellingen en de democratische en verkiezingsmechanismen. Volgens het educatieve hulpmiddel Debagora stimuleert educatie in politiek het formuleren van vragen over de rechtsstaat en zelfs het

deelnemen aan debatten omtrent deze vragen. Debagora beperkt zich hierbij niet tot het politieke beleid, maar richt zich op het politieke systeem, dat wil zeggen een geheel van beginseisen en gedragslijnen dat veel verder gaat dan professionele, institutionele en partijpolitiek. Educatie in politiek betekent jongeren interesseren en inwijken in de processen van conflictoplossing, democratie en sociale gelijkheid voor gemeenschappelijke zaken.

Debagora biedt activiteiten aan om samen een respectvol en constructief kader voor het debat te creëren en om het hele democratische proces te beleven, van het stellen van een probleemvraag tot het tussenkomst in het publieke debat.

Het educatieve hulpmiddel Debagora:

- is geschikt voor een publiek van **15 jaar en ouder**;
- bestaat uit **acht modules** die kunnen worden gecombineerd, maar ook zelfstandig kunnen worden gebruikt;
- bevat **activiteiten** om kennis te verwerven, en **aanknopingspunten** om de gespreksanimators te ondersteunen bij deze activiteiten;
- adviseert het gebruik van het **digitale platform WebDeb** ter ondersteuning van nauwkeurige en exhaustieve analyses en uitwisselingen tussen groepen.



## MODULE 1

### EEN DEMOCRATISCH KADER VOOR HET DEBAT CREËREN

Deze module bevat activiteiten voor:

- het gezamenlijk bepalen van de regels voor een debat in klas- of groepsverband;
- het ter discussie stellen van het kader en de regels van het democratische debat in de samenleving;
- het in vraag stellen van het beginsel van de vrijheid van meningsuiting en de beperkingen ervan.

## MODULE 2

### EEN DEBATVRAAG NAAR VOREN BRENGEN EN FORMULEREN

Deze module bevat activiteiten voor:

- het naar voren brengen van bezorgdheden en vragen;
- het omzetten van bezorgdheden in politieke vragen en zodoende leren beseffen dat politiek geen abstract concept is, maar een concrete invloed op ons leven heeft;
- het formuleren van een duidelijke en precieze debatvraag.

## MODULE 3

### DE VOOROORDELEN OVER EEN DEBATVRAAG VERZAMELEN

Deze module bevat activiteiten voor:

- het verzamelen en ordenen van de onder jongeren heersende ideeën over debatten;
- het verzamelen van de standpunten over eenzelfde aangelegenheid;
- het samenvatten en in vraag stellen van deze concepten.

## MODULE 4

### BRONNEN SELECTEREN OM ARGUMENTEN TE VERZAMELEN

Deze module bevat activiteiten voor:

- het identificeren, op internet of elders, van teksten en audiovisuele documenten in verband met het debat;
- het uitvoeren van een eerste analyse van hun relevantie en de betrouwbaarheid van de informatie die ze bevatten;
- het vormen van een representatief overzicht van de diverse standpunten, de gebruikte argumenten, de betrokken personen en de soorten documenten.

## MODULE 5

### ARGUMENTEN ANALYSEREN OM HET DEBAT TE NUANCEREN EN UIT TE DIEPEN

Deze module bevat activiteiten voor:

- het analyseren van teksten en audiovisuele documenten die argumenten aandragen of een standpunt innemen in relatie tot het debat;
- het extraheren van de voorgestelde oplossingen en de voor- en tegenargumenten;
- het onderbouwen van de argumenten met citaten van personen en groepen die aan het debat deelnemen.

## MODULE 6

### DE BELANGHEBBENDE PARTIJEN VAN HET DEBAT IDENTIFICEREN EN POSITIONEREN

Deze module bevat activiteiten voor:

- het in kaart brengen van de standpunten van de bekende personen die aan het debat deelnemen;
- het identificeren van de coalities en het onderlinge machtsevenwicht;
- het verwerven van inzicht in de objectieve redenen van de belanghebbende partijen om hun standpunten te verdedigen;
- het identificeren de verschillende plaatsen waar politieke beslissingen worden genomen, en de procedures die voor deze beslissingen moeten worden gevolgd.

## MODULE 7

### EEN MENING MONDELING VERDEDIGEN

Deze module bevat activiteiten voor:

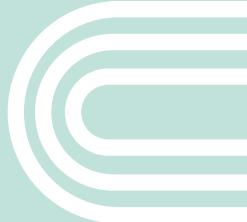
- het houden van een met redenen omkleed betoog in een duidelijke en overtuigende vorm;
- het leren omgaan met tegenstanders, het luisteren naar en erkennen van hun standpunten, het eerlijk en respectvol reageren;
- het organiseren en leiden van een debat omtrent een probleem met de belanghebbende partijen.

## MODULE 8

### DEELNEMEN AAN EEN DEBAT OVER MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN

Deze module bevat activiteiten voor:

- het verwerven van het besef dat instellingen ‘gemakkelijk te beïnvloeden’ zijn, dat het mogelijk is om met hen in contact te komen, met hen te communiceren en hen deels te beïnvloeden;
- het identificeren van mogelijke strategieën en het vergelijken van hun voordelen en haalbaarheid;
- het uitvoeren van de geselecteerde acties.



# DEBAGORA IN ÉÉN OOGOPSLAG

	<b>MODULE 1</b> Een democratisch kader voor het debat creëren	1. Een veilige omgeving voor het debat creëren 2. Begrijpen wat democratisch debatteren betekent 3. De vrijheid van meningsuiting definiëren 4. De beperkingen van de vrijheid van meningsuiting begrijpen
	<b>MODULE 2</b> Een debatvraag naar voren brengen en formuleren	1. Eén of meer debatthema's naar voren brengen 2. Eén of meer debatvragen opwerpen en formuleren 3. Een debat op WebDeb maken
	<b>MODULE 3</b> De vooroordelen over een debatvraag verzamelen	1. Uw gevoelens over de debatvraag uitdrukken 2. Een standpunt innemen met betrekking tot een debatvraag 3. Een vraag vanuit verschillende standpunten bekijken
	<b>MODULE 4</b> Bronnen selecteren om argumenten te verzamelen	1. Documenten met betrekking tot de debatvraag verzamelen 2. Een bibliografie op WebDeb maken 3. De aard van een document analyseren
	<b>MODULE 5</b> Argumenten analyseren om het debat te nuanceren en uit te diepen	1. Een document samen met anderen doorgronden 2. De argumenten van een debat identificeren en klasseren 3. De argumenten grondig analyseren
	<b>MODULE 6</b> De belanghebbende partijen van het debat identificeren en positioneren	1. De belanghebbende partijen van de debatvraag in kaart brengen 2. De posities en coalities op WebDeb ontdekken 3. De werking doorgronden van de instellingen die bij het debat betrokken zijn
	<b>MODULE 7</b> Een mening mondeling verdedigen	1. Oefenen met het woord nemen 2. Argumenten formuleren en naar argumenten luisteren 3. Uw mening verdedigen in een discussie 4. Argumenten formuleren en naar argumenten luisteren 5. Een debat met belanghebbende partijen voorbereiden en leiden
	<b>MODULE 8</b> Prendre part au débat sur des enjeux de société	1. Eén of meer manieren kiezen om uzelf uit te drukken of actie te ondernemen 2. Het betoog of de actie voorbereiden



# DE AANKNOOPINGSPUNTEN

	<b>MODULE 1</b> Een democratisch kader voor het debat creëren	1. Enkele richtlijnen voor het in goede banen leiden van een debat 2. Toxische uiteenzettingen 3. Wetgevingskader voor de vrijheid van meningsuiting in België 4. Wat zijn de uitdagingen voor de vrijheid van meningsuiting op internet?
	<b>MODULE 2</b> Een debatvraag naar voren brengen en formuleren	1. Een probleem als een politieke aangelegenheid formuleren 2. Het probleem formuleren en een concept tot stand brengen
	<b>MODULE 3</b> De vooroordelen over een debatvraag verzamelen	1. Een dynamisch debat leiden
	<b>MODULE 4</b> Bronnen selecteren om argumenten te verzamelen	1. Zoeken naar institutionele documentatie 2. Zoeken naar informatie in de geschreven pers 3. Informatie zoeken via zoekmachines 4. Zoekmachines effectief gebruiken 5. Tekst van geanalyseerde media-inhoud
	<b>MODULE 5</b> Argumenten analyseren om het debat uit te diepen	1. Een argument formuleren 2. Argumenten groeperen 3. Een persoon correct citeren 4. Drogreden en misleidende argumenten identificeren
	<b>MODULE 6</b> De belanghebbende partijen identificeren en positioneren	1. De belanghebbende partijen en standpunten 2. Voorbeelden van vragen van het type Duo/Carre/Cash 3. Belgische institutionele structuur
	<b>MODULE 7</b> Een mening mondeling verdedigen	1. De rollen in het debat 2. Enkele sleutels voor een goede bemiddeling 3. De drie pijlers van de argumentatie
	<b>MODULE 8</b> Deelnemen aan een debat over maatschappelijke vraagstukken	1. Open methode voor besluitvorming en medezeggenschap 2. Uitdrukkingsmethoden of actiestrategieën



# DE VERSCHILLENDEN TOEPASSINGEN VAN DEBAGORA

Het educatieve hulpmiddel Debagora kan op veel manieren worden ingezet en biedt een grote mate van autonomie aan de gespreksanimators.

Het hulpmiddel helpt u bij het ontwikkelen van:

- **een project waarin alle modules** en alle activiteiten van dit hulpmiddel zijn geïntegreerd. Aanpassingen zijn uiteraard mogelijk, zoals het wijzigen van de volgorde van de modules, het laten vallen van bepaalde activiteiten of het integreren van door activiteiten die geen deel van Debagora uitmaken.
- **een kleiner project**, een combinatie van enkele modules en activiteiten. In bepaalde gevallen moet de leraar of de animator dan bepaalde taken op zich nemen die in vorige modules waren voorzien, bijvoorbeeld het kiezen van de teksten en/of audiovisuele documenten om daaruit de argumenten voor een debat af te leiden.
- **één enkele module**. Door het integreren ervan in andere projecten of sessies, waaronder projecten of sessies die geen verband houden met educatie in politiek of debatten. Zo kan module 2 (het formuleren van een vraag) in geschiedenis of module 3 (initiële opvattingen) in religie of moraal worden gebruikt.



## SAMENWERKEN MET ANDERE GROEPEN OF KLASSEN?

Het educatieve hulpmiddel Debagora kan gebruikt worden binnen een klas of een groep. Maar het is ook mogelijk om projecten te ontwikkelen waarbij meerdere klassen of groepen samen aan een gemeenschappelijk thema werken.

**Het ontwikkelen van dergelijke projecten heeft verschillende voordelen:**

- Jongeren met uiteenlopende standpunten worden bij elkaar gebracht. We weten dat het publiek sterk kan verschillen van school tot school of van vereniging tot vereniging. Door het overschrijden van de grenzen van een klas of groep kunnen we de diversiteit van de samenleving beter benaderen.
- De verschillende groepen analyseren deeldebatten, concurrerende voorstellen, argumenten en standpunten, waardoor we meer gegevens en informatiebronnen bij elkaar kunnen brengen.



# DEBAGORA EN WEBDEB

**De modules van Debagora kunnen worden toegepast zonder gebruik van internet, behalve bij het zoeken naar tekstuele of audiovisuele bronnen in het kader van module 4. Internet kan wel gebruikt worden in module 2, 3, 4, 5 en 6 met behulp van het samenwerkingsplatform WebDeb.**

## EEN SAMENWERKINGSPLATFORM VOOR HET ANALYSEREN VAN DEBATTEN

WebDeb - [www.webdeb.be](http://www.webdeb.be) - is een online samenwerkingsplatform ontwikkeld door de Universiteit van Namen en de Katholieke Universiteit Leuven. Het is bedoeld voor het verkennen en organiseren van de argumenten en tegenargumenten die we tegenkomen in politieke, wetenschappelijke, mediagebonden of andere openbare debatten.

Met WebDeb kunnen verschillende gebruikers samen een debat analyseren. Zo kunnen meerdere personen samen aan hetzelfde thema werken en dankzij elkaars voortgang progressie boeken.

Het hulpmiddel voor debatanalyse dient om de voor- en tegenargumenten van een stelling te groeperen, de citaten met deze argumenten te coderen en zo duidelijk te maken wie een bepaald argument steunt. Het helpt ook bepalen wie het wel of niet eens is met een bepaalde stelling, en dus om coalities te vormen van personen die aan het debat deelnemen.

WebDeb helpt u ook om deze verschillende personen beter te leren kennen. WebDeb helpt immers om hun profiel te coderen en hun standpunten over verschillende onderwerpen te verzamelen, of het nu om individuen of organisaties gaat.

Door analyse van teksten op WebDeb kunt u de argumentatiestructuur van een tekst tot in detail coderen en de ideeën, de argumenten en de rechtvaardigingen van de auteurs duidelijk weergeven.

Het ontwerp van het WebDeb-platform werd gefinancierd door het Waals Gewest in het kader van de aanbesteding van Germaine Tillion en vervolgens door Innoviris in het kader van het onderzoek 'Jeunes et Enjeux Politiques' (Jongeren en Politieke uitdagingen).



Dit platform helpt u:

- gecodeerde gegevens te **systematiseren en standaardiseren**;
- **rekening te houden met** de uitgevoerde analyses;
- het werk van verschillende subgroepen van eenzelfde **collectief te bundelen**;
- de gecodeerde gegevens eenvoudig te wijzigen en gaandeweg te ordenen;
- **op afstand te werken**;
- privé-onderwijsgroepen **te creëren** om buiten de openbare ruimte te werken;
- de bijdragen van jongeren **gemakkelijk te corrigeren**.

# OVER ONS



## ONTWERP

Het educatieve hulpmiddel Debagora is in het kader van het onderzoek Jeunes et Enjeux Politiques (Jongeren en Politieke uitdagingen) ontworpen door een team van onderzoekers, met de steun van een commissie van verantwoordelijken en begeleiders van verenigingen die zich bezighouden met het opvoeden tot burgerzin.

Het onderzoeksteam dat heeft meegewerkt aan dit educatieve hulpmiddel bestaat uit Marie Defreyne (POLI-VUB en Girsef – UCLouvain, onderzoeker); Bernard Delvaux (Girsef – UCLouvain, coördinator en co-promotor); Robin Dumont (Girsef – UCLouvain, onderzoeker).

Het onderzoeksteam van het project Jeunes et Enjeux Politiques (Jongeren en Politieke uitdagingen) bestaat uit Didier Caluwaerts (POLI – VUB, co-promotor); Marie Defreyne (POLI – VUB en Girsef – UCLouvain, onderzoeker); Bernard Delvaux (Girsef – UCLouvain, coördinator en co-promotor); Robin Dumont (Girsef – UCLouvain, onderzoeker); Robin Lebrun (CEVIPOL – ULB, onderzoeker); Emilie Van Haute (CEVIPOL – ULB, co-promotor).

Het verenigingsteam dat heeft deelgenomen aan het begeleidingscomité en aan de herziening van het educatieve hulpmiddel bestaat uit de Liga voor Mensenrechten, het BELvue Museum, Jeune et Citoyen ASBL en Infor-Jeunes ASBL.

De activiteiten van dit hulpmiddel zijn onder meer geïnspireerd op de activiteiten van deze verenigingen. Het gaat om de volgende activiteiten:

- Jeune et Citoyen: Mon Projet Citoyen (mijn burgerproject); Dynamiques de Groupe (groepsdynamiek); La Bande à Complots (de complotbende); L'Atelier Citoyen (het burgeratelier).
- BELvue Museum: Democracy; Reporters de la démocratie (reporters van de democratie); La démocratie à la sauce belge (de democratie overgoten met een Belgisch sausje); Particip'aktion: notre projet citoyen (ons burgerproject); DébatBELut.
- Infor-Jeunes ASBL: Citoyenneté 2.0 (burgerschap 2.0); Dossier ‘Comprendre, participer, s’engager pour le Monde de demain’ (begrijpen, deelnemen, zich inzetten voor de wereld van morgen); Dossier ‘Le système politique belge’ (Het Belgische politieke systeem).
- Liga van Mensenrechten: Jeunes & Politique; Le débat mouvant (het evoluerende debat).

## FINANCIERING

Dit project werd gefinancierd door Innoviris en gesponsord door het Brussels Parlement in het kader van het project Jeunes et Enjeux Politiques (Jongeren en Politieke uitdagingen)

## BESCHIKBAARHEID VAN HET MATERIAAL

Dit educatieve hulpmiddel is beschikbaar in een Nederlandse versie. De inhoud van dit educatieve hulpmiddel is beschikbaar op [www.debagora.be](http://www.debagora.be) en op de websites van de partnerverenigingen.

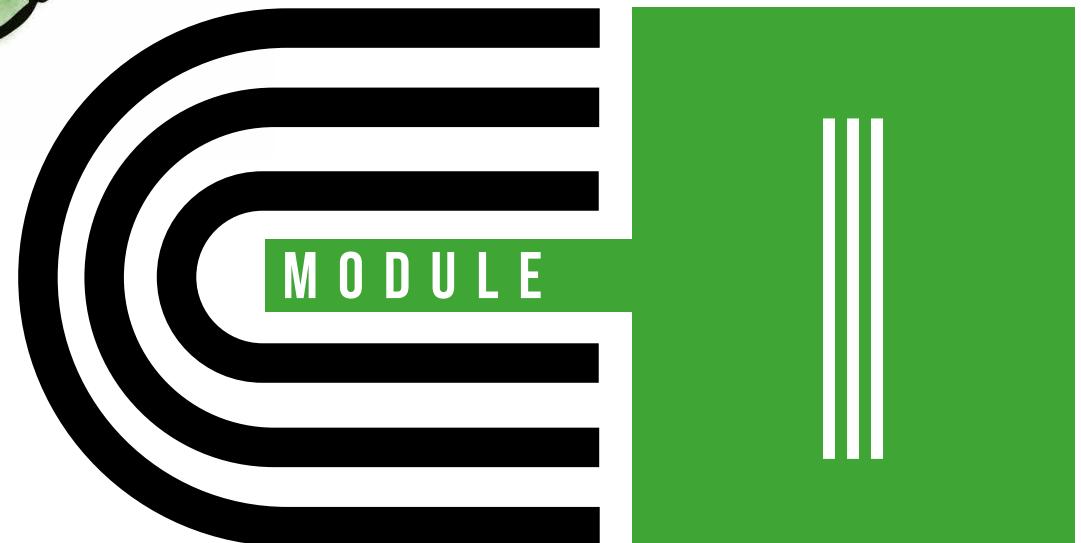




## UW TRAJECT UITZETTEN MET DEBAGORA

ACTIVITEIT	MINIMALE DUUR	OPMERKINGEN
<b>MODULE 1:</b>		
1. Een veilige omgeving voor het debat creëren	25'	
2. Begrijpen wat democratisch debatteren betekent	50'	
3. De vrijheid van meningsuiting definiëren	30'	
4. De beperkingen van de vrijheid van meningsuiting begrijpen	50'	
<b>MODULE 2</b>		
1. Eén of meer debatthema's naar voren brengen	25'	
2. Eén of meer debatvragen opwerpen en formuleren	30'	
3. Een debat op WebDeb maken	30'	
<b>MODULE 3</b>		
1. Uw gevoelens over de debatvraag uitdrukken	30'	
2. Een standpunt innemen met betrekking tot een debatvraag	30'	
3. Een debatvraag vanuit verschillende standpunten bekijken	50'	
<b>MODULE 4</b>		
1. Documenten met betrekking tot de debatvraag verzamelen	50'	
2. Een bibliografie op WebDeb maken	30'	
3. De aard van een document analyseren	50'	

ACTIVITEIT	MINIMALE DUUR	OPMERKINGEN
<b>MODULE 5</b>		
1. Een document samen met anderen doorgronden	50'	
2. De argumenten van een debat identificeren en klasseren	100' - 150'	
3. De argumenten grondig analyseren	50'	
<b>MODULE 6</b>		
1. De belanghebbende partijen van de debatvraag in kaart brengen	50'	
2. De posities en coalities op WebDeb ontcijferen	100'	
3. De werking doorgronden van de instellingen die bij het debat betrokken zijn	50'	
<b>MODULE 7</b>		
1. Oefenen met het woord nemen	15'	
2. Argumenten formuleren en naar argumenten luisteren	30'	
3. Uw mening verdedigen in een discussie	50'	
4. De mening van een deelnemer aan het debat verdedigen	50'	
5. Een debat met de deelnemende partijen voorbereiden	NA	
<b>MODULE 8</b>		
1. Eén of meer uitdrukkingsmethoden of actiestrategieën kiezen	30'	
2. De uitdrukking of de actie voorbereiden	200'	



## EEN DEMOCRATISCH KADER VOOR HET DEBAT CREËREN

## INLEIDING

Deze module is bedoeld om een constructief en sereen kader voor een debat in groep te creëren. Het is belangrijk om de regels te verduidelijken om zinvolle discussies te bevorderen waarin iedereen met gemak het woord durft te nemen. Deze regels zorgen er niet alleen voor dat iedereen aan het woord komt, maar voorkomen ook oordelen, spot en onderbrekingen. Zo kunnen alle deelnemers hun mening met vertrouwen formuleren, een persoonlijke positie innemen met betrekking tot een vraag en zo aan de collectieve reflectie deelnemen.

Hiertoe bevat deze module vier activiteiten, waarbij een verband wordt gelegd tussen het kader van het debat in de groep en het kader van het debat in de samenleving. De eerste activiteit is gericht op het kader van het debat in de groep en vormt een voorbereidende activiteit voor elk debat in de groep. De volgende drie activiteiten zijn eerder gericht op de regels voor een publiek debat.



### VERDER GAAN MET ANDERE MODULES

**Na deze eerste module** kunt u verder gaan met **module 2** om een debatvraag te kiezen. U kunt direct naar **module 4 en 5** gaan om informatie te verzamelen en te analyseren. Ook voor mondelijke debatoefeningen en verbale technieken kunt u direct naar **module 7** gaan. U moet in beide gevallen zelf een werkthema bepalen.



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

Een veilig discussiekader creëren – p. 14

### ACTIVITEIT 2

Begrijpen wat democratisch debatteren betekent – p. 15

### ACTIVITEIT 3

De vrijheid van meningsuiting definiëren – p. 16

### ACTIVITEIT 4

De grenzen van de vrijheid  
van meningsuiting begrijpen – p. 17



## AANKNOOPINGSPUNTEN

### AANKNOOPINGSPUNT 1

Enkele richtlijnen voor het in goede banen leiden  
van een debat – p. 18

### AANKNOOPINGSPUNT 2

Les discours toxiques – p. 19

### AANKNOOPINGSPUNT 3

Wetgevingskader voor de vrijheid van  
meningsuiting in België – p. 21

### AANKNOOPINGSPUNT 4

Wat zijn de uitdagingen voor de vrijheid van  
meningsuiting op internet? – p. 22

## ACTIVITEIT 1

### EEN VEILIG DISCUSSIEKADER CREËREN



**Minimale duur** – 25 minuten.



**Opstelling** – De jongeren moeten in een kring gaan zitten zodat iedereen elkaar kan zien en iedereen een gelijkwaardige positie in de ruimte inneemt.



**Materialen** – Een groot vel papier en gekleurde stiften, post-it's.



**Beschrijving** – Deze activiteit bestaat uit het ontwikkelen van een positief en gemoedelijk kader voor het debat dat voor iedereen duidelijk is en door iedereen wordt gerespecteerd. Zo voelt iedereen zich op zijn gemak om zichzelf uit te drukken zonder angst te hoeven hebben voor het oordeel van anderen. Bij uitspattingen tijdens toekomstige uitwisselingen moet u de jongeren aan de inhoud van dit debatkader herinneren.

#### 1. TOELICHTING BIJ DE ACTIVITEIT

Licht toe wat een veilig kader is en we dit creëren. Het vaststellen van gemeenschappelijke regels voor de groep en het creëren van een veilig klimaat tussen de jongeren is essentieel om samenwerking en vrije meningsuiting voor iedereen mogelijk te maken.

Het kader bestaat uit de gemeenschappelijke minimumregels die iedereen moet respecteren voor een gemoedelijk en constructief kader voor het debat, zodat iedereen zich op zijn gemak voelt, zonder angst voor oordelen of stigmatisering van zijn of haar standpunten en/of meningen. Het veilige kader garandeert geen vlekkeloze en probleemloze werking, maar vormt wel een referentie om later naar te verwijzen. Dit veilige gevoel helpt vrije meningsuiting ondersteunen, onderwerpen in al hun complexiteit aan te pakken en een betere efficiëntie van de uitwisselingen verzekeren.

Voor een duurzaam veiligheidsklimaat moet u aan het begin van elke activiteit aan dit kader herinneren. Dit moet u uiteraard ook doen telkens de situatie uit de hand dreigt te lopen.



#### Aanknopingspunten

Enkele richtlijnen voor het in goede banen leiden van een debat

#### 2. UITDRUKKING VAN IDEEËN

Stimuleer een discussie binnen de groep om een antwoord op de volgende vraag te vinden: ‘Welke gezamenlijke richtlijnen gaan we ons stellen om dit debat te sturen?’ De aan het woord zijnde persoon heeft drie mogelijkheden:

- Het rondje**, iedereen krijgt de kans om zich uit te drukken en het woord te nemen: een vrijwilliger neemt het woord, de persoon rechts van hem krijgt daarna het woord enzovoort. Deze methode heeft als voordeel dat iedereen het woord krijgt, zonder uitzondering.
- De popcorn**, waarbij spontaan ideeën en meningen naar voren komen: iedereen kan het woord nemen wanneer hij of zij wil. Elke jongere die wil spreken krijgt hiertoe de kans. Deze techniek ondersteunt een diepgaande discussie, maar vraagt om een zorgvuldige bemiddeling.
- De post-it's**, hiermee kunnen regels worden opgesteld zonder mondelinge communicatie: deel drie post-is uit en vraag om de belangrijkste elementen voor comfortabel spreken en luisteren te noteren (één per post-it). De jongeren moeten ze dan op het bord (of een ander medium) plakken. Rangschik de post-it's samen met de jongeren om de gemeenschappelijke regels te vormen. De post-it-methode is ideaal voor groepen waarin een klein aantal jongeren meer zelfvertrouwen heeft dan anderen en het risico loopt de rest van de groep te overweldigen.

#### 3. SAMENVATTING VAN HET KADER

Noteer de door de groep voorgestelde en goedgekeurde richtlijnen (of vraag aan een vrijwilliger om dit te doen). U kunt de ideeën van de groep ook in een aantrekkelijker formaat samenvatten, bijvoorbeeld met grafische hulpmiddelen.



**Hulpmiddelen** - meer info over grafische hulpmiddelen:

- Uzelf oefenen in grafische hulpmiddelen - Werken aan uw schrijftechniek: een video van 21 minuten: [https://www.youtube.com/watch?v=un-1\\_np5LTM](https://www.youtube.com/watch?v=un-1_np5LTM)
- 20 toepassingen van grafische hulpmiddelen: een video van 8 minuten: <https://www.youtube.com/watch?v=P1wjsz9-zpw>

#### 4. EEN ENGAGEMENT VAN ALLE DEELNEMERS

Zorg dat alle deelnemers de geldende regels kennen en ermee instemmen om ze te respecteren. Hang het blad met de samenvatting van het kader tegen de muur gehangen, zodat de deelnemers het indien nodig gemakkelijk kunnen raadplegen.



## ACTIVITEIT 2

### BEGRIJPEN WAT DEMOCRATISCH DEBATTEREN BETEKENT



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – 3 tot 5 tafels met groepen van 4 tot 6 jongeren.



**Materialen** – Zoveel grote vellen papieren als er groepen zijn; gekleurde stiften.



**Beschrijving** – Deze activiteit, geïnspireerd op de ‘World Café’-techniek, heeft als doel de link te leggen tussen de debatruimte in de groep en de debatruimte in de samenleving. We gaan de concepten van een democratisch debat, de regels die eruit voortvloeien en hun bestaansreden bekijken. Deze interactieve activiteit biedt iedereen de mogelijkheid om actief deel te nemen door middel van subgroepen. Het idee is om uitwisselingen te bevorderen en reflectie te stimuleren door zich van tafel naar tafel te verplaatsen.

#### 1. VOORBEREIDING VAN DE ACTIVITEIT

Leg op elke tafel een groot vel papier met een vraag om reflectie over een specifiek punt van het debatthema te stimuleren. Vraag de jongeren om in groepjes van 4 tot 6 aan elke tafel plaats te nemen (afhankelijk van de grootte van de groep zijn er dus 3 tot 5 tafels voor deze activiteit). Elke tafel krijgt een andere vraag:

- Wat is volgens u het nut van debatten in een democratie ?
- Wat is het nut van discussiëren of debatteren?
- Tot welke ontsporingen en uitwijkingen kan een debat volgens u leiden?
- Wat zijn volgens u de spelregels voor een democratisch debat ?

#### 2. TOELICHTING BIJ DE ACTIVITEIT

De jongeren worden verdeeld in verschillende groepjes die elk aan een tafel plaatsnemen. Elk groepje wisselt om de 10 minuten van tafel en discussie, met uitzondering van één persoon per team die zich niet verplaatst. Deze persoon noteert de ideeën van zijn tafel en vat ze samen.

Tekens wanneer een nieuw groepje aan zijn tafel toekomt, moet hij de reflecties van de vorige groep toelichten. Zo krijgt de nieuwe groep nieuwe informatie om een collectieve reflectie te stimuleren. Bovendien vallen deelnemers op die manier niet in herhaling.

#### 3. WISSELEN VAN TAFEL

Vraag de jongeren om na 10 minuten van tafel te wisselen (met uitzondering van één persoon die blijft zitten om de ideeën van het vorige groepje voor het nieuwe groepje samen te vatten). Voor de laatste sessie moet u iets meer tijd uittrekken zodat de jongeren de belangrijkste en interessantste ideeën met betrekking tot de initiële vraag kunnen kiezen en de uitwisselingen van elke tafel kunnen samenvatten.

Afhankelijk van het aantal groepjes en de voor deze activiteit toegewezen tijd kunt u de animatie stoppen na drie wissels of de tijd tussen elke wissel een beetje inkorten.

#### 4. SAMENVATTING VAN DE REFLECTIES

Verzamel alle jongeren in een kring. Presenteer nu de samenvatting van de reflecties van elke tafel aan de hele groep (10 minuten). Markeer de interessantste en relevantste ideeën als prioriteit, bijvoorbeeld met stickers op een poster of markeringen op een schoolbord.

U kunt deze samenvatting bundelen tot een document, hetzij door de bladen van de activiteit te fotograferen, hetzij door in een mindmap te groeperen wat aan elke tafel is gezegd. Een mindmap is een praktische en snelle methode om ideeën te verzamelen terwijl u verder werkt, en ze dan visueel te structureren om hun analyse en inprenting te vergemakkelijken.



**Hulpmiddelen** - meer info over mindmaps (woordspinnenwebben):

- Educatieve waarde van mindmaps:  
<http://www.enseignement.be/index.php?page=27887>

- De 7 basisregels voor het maken van een mindmap:

<https://www.efh.fr/ressources/les-7-regles-de-la-carte-heuristique/>



## ACTIVITEIT 3

### DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING DEFINIËREN



**Minimale duur** – 30 minuten.



**Opstelling** – De ruimte moet zo worden ingericht dat jongeren zich vrij kunnen bewegen.



**Materiaal** – Geen materiaal nodig.



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld voor het verzamelen van de kennis en de opvattingen over de vrijheid van meningsuiting, één van de belangrijkste principes van het democratisch debat. De gebruikte methode bestaat erin de deelnemers eerst in groepjes van twee te verdelen en ze vervolgens samen te brengen om hun meningen en opmerkingen te vergelijken. We verkrijgen hierdoor een sneeuwbaleffect.



#### 1. TOELICHTING BIJ DE ACTIVITEIT

Vraag de deelnemers om groepjes van twee te vormen en licht het thema van de activiteit toe: wat is vrijheid van meningsuiting? Wat zijn de beperkingen? Wat zijn de voor- en nadelen? Wordt dit beginsel gerespecteerd? De jongeren krijgen 5 minuten (2'30" per persoon) om in groepjes van twee hun ideeën mondeling uit te wisselen.



##### Aanknopingspunten

'Wetgevingskader voor de vrijheid van meningsuiting in België' en  
'Wat zijn de uitdagingen voor de vrijheid van meningsuiting op internet?'

#### 2. GROEPJES VAN TWEE SAMENVOEGEN

Laat na 5 minuten twee groepjes van twee groepjes van vier vormen. Laat ze dan gedurende 5 minuten hun ideeën uitwisselen. Het doel is om hun ideeën te verzamelen en de nieuwe reflecties in kaart te brengen. Ze zullen onvermijdelijk in herhaling vallen, dat is heel normaal.

Herhaal de handeling nog een laatste keer en laat de groepjes van 4 groepjes van 8 vormen, voor een laatste sessie van 5 minuten, of iets meer indien nodig.

#### 3. SAMENVATTING VAN DE UITWISSELINGEN

Vraag na deze oefening één persoon van een groepje van 8 om samen te vatten wat er in hun groep naar voren is gekomen. Noteer en vat alle informatie samen op een medium dat zichtbaar is voor alle jongeren (u kunt de grafische hulpmiddelen gebruiken).

Valideer de informatie die de jongeren als relevant beschouwen en wijzig of vervolledig de inhoud indien nodig.



## ACTIVITEIT 4

### DE BEPERKINGEN VAN DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING BEGRIJPEN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materialen** – Een groot vel papier en gekleurde stiften.



**Beschrijving** – Deze activiteit helpt het concept ‘vrijheid van meningsuiting’ in perspectief te plaatsen en de beperkingen en tegenstrijdigheden ervan te definiëren. Het is de bedoeling dat de deelnemers ontdekken dat het gebruik van een vrijheid ook een verantwoordelijkheid met zich meebrengt. Deze activiteit benadrukt de beperkingen van de vrijheid van meningsuiting in het geval van ‘toxische’ uiteenzettingen op internet of in de samenleving.

#### 1. VOORBEREIDING VAN DE ACTIVITEIT

Maak een lijst van uiteenzettingen die u op internet hebt gelezen, op televisie hebt gezien, op de radio hebt gehoord, enz. Neem enkele enigszins controversiële, verontrustende en ‘toxische’ uiteenzettingen op in deze lijst. De uiteenzettingen kunt u terugvinden in de lijst in het gedeelte Aanknopingspunten.



##### Aanknopingspunten

De toxische uiteenzettingen

#### 2. INDELING VAN DE UITEENZETTINGEN (ONWETTIG)

Projecteer de lijst op een voor alle jongeren zichtbaar medium en vraag aan de deelnemers om met een sticker aan te duiden welke uiteenzettingen volgens hen onwettig zijn.

#### 3. VERGELIJKING MET HET WETGEVINGSKADER

Bespreek dan het regelgevingskader voor de vrijheid van meningsuiting in België. Overloop na deze toelichting de lijst met uiteenzettingen samen met de jongeren om te kijken of bepaalde ‘illegale situaties’ nog een sticker moeten krijgen of in tegendeel, of bepaalde stickers moeten worden weggehaald.

Stimuleer dan een discussie over de afwijkingen tussen het oordeel van de jongeren en het wetgevingskader. Wat vinden zij van dit kader? Is het te beperkend of net niet gedetailleerd genoeg? Is het wettelijke kader het enige kader dat moet worden gerespecteerd?



##### Aanknopingspunten

Wetgevingskader voor de vrijheid van meningsuiting in België

#### 4. INDELING VAN DE UITEENZETTINGEN (TOXISCH)

Vraag de jongeren of ze bepaalde uiteenzettingen in de lijst ‘toxisch’ vinden. Voldoen de uiteenzettingen aan bepaalde toxicische criteria: de inhoud (wat wordt er gezegd?), de context (wie zegt het, en waar?), de intentie (waarom wordt dit gezegd?), het doelwit (op wie is de uitlating gericht?) en de impact op het doelwit (wat zijn de gevolgen van de uitlating voor het doelwit?). U kunt ter ondersteuning de definitie van Amnesty International gebruiken.

#### 5. DISCUSSIE

Vraag de jongeren hoe zij de situaties ervaren die volgens hun leeftijdsgenoten niet toxicisch zijn. Het doel is niet om een onderscheid te maken tussen toxicische en niet-toxische uiteenzettingen, maar veelal om vast te stellen dat het toxicische karakter van bepaalde uiteenzettingen tot op zekere hoogte afhankelijk is van de perceptie.



**Aandachtspunt:** Soms maken belangrijke personen of personen met een grote invloedssfeer zich schuldig aan toxicische uiteenzettingen. We moeten bijzondere aandacht besteden aan de inhoud van de boodschap, maar tegelijkertijd oppassen om de spreker niet te veroordelen.



## ENKELE RICHTLIJNEN VOOR HET IN GOEDE BANEN LEIDEN VAN EEN DEBAT

Het is niet altijd gemakkelijk om een democratisch debat te voeren, waarin iedereen zijn mening kan uiten, waarin anderen respect tonen en luisteren, en terwijl een reflectie te bevorderen en valkuilen en uitspattingen te vermijden (egocentrische debatten, complottheorieën, cultuurverschillen, enz.).

Neem een neutrale en gematigde houding aan bij het bemiddelen. Kies geen partij voor een bepaalde positie in de discussie. Geef iedereen de kans om te spreken, zorg dat de deelnemers naar elkaar's mening luisteren. Toon appreciatie voor elke tussenkomst (zeg bijvoorbeeld: bedankt voor uw mening, oké, geweldig; kaats terug door te vragen: wie wil reageren op wat X zojuist heeft gezegd? Wat u hier zegt, roept een nieuwe vraag op, wil iemand die beantwoorden? enz.). Herformuleer zo nu en dan wat zojuist is gezegd en lanceer dan een nieuwe vraag. Improvisatie is hierbij van essentieel belang, het is de rode draad van de discussie die u zal leiden.

Jongeren moeten in een staat van relatieve sereniteit verkeren. Als emotie en egotripperij de overhand krijgen, kan niemand nog een neutraal standpunt innemen. Als

u het gevoel hebt dat de groep niet klaar is om rustig te debatteren en/of wordt gestoord door een element van buitenaf, aarzel dan niet om eerst de gemoedstoestand van de groep te bepalen, bijvoorbeeld met een activiteit zoals 'intern weerbericht'.



### Hulpmiddelen

Voor meer informatie over de methode  
<https://jeuxcollaboratifs.com/meteo-interieure-2/>

### Bakens voorstellen

Als u tijd wilt besparen bij het opstellen van het kader kunt u enkele richtlijnen voorstellen aan de deelnemers, waarmee ze al dan niet kunnen instemmen. Hier volgen enkele voorbeelden:

- Als het oneens bent met iemands ideeën, betekent dat niet dat u 'tegen' die persoon bent.
- Er spreekt slechts één persoon tegelijk. U kunt elk voorwerp als 'microfoon' gebruiken. Alleen de persoon met de microfoon mag spreken.
- We zwaaien met onze handen om aan te geven dat we het eens zijn met wat iemand zegt. Zo hoeven we niet in herhaling te vallen en kunnen we aandachtig naar elkaar luisteren.
- We drukken ons kort en bondig uit.
- Wat hier wordt gezegd, herhalen we niet buiten het kader van de discussie. Zo kan iedereen vrijuit spreken en kunnen we oordelen na de discussie vermijden.
- Iedereen moet de kans krijgen zich zonder ongemakken uit te drukken. Bij eventuele ongemakken moeten jongeren dat vrij kunnen uiten, zonder oordeel van anderen.
- Deelname is en blijft vrijwillig. Jongeren die geen echt standpunt inzake het thema hebben, kunnen een passieve bijdrage leveren. Deze jongeren vervullen dan een perifere, maar nuttige rol. Ze maken aantekeningen, analyseren argumenten, enz.

### Wat als een jongere zich schuldig maakt aan 'ongepaste' uiteenzettingen?

Het is niet de bedoeling om dergelijke uiteenzettingen in de kiem te smoren of de jongeren een standje te geven. Probeer in plaats daarvan een reactie uit te lokken, door enkele vragen te stellen die hun mening 'grondig door elkaar schudden' en/of door uit te leggen dat een dergelijke mening toegestaan is, maar dat onze samenleving op een andere consensus is gebouwd. Als de mening van een jongere strijdig is met de wet, omdat ze discriminierende (racistische, seksistische, homofobe, enz.) ideeën uitspreken of omdat ze oproepen tot haat, moet u de jongere onmiddellijk en met overtuiging terechtwijzen of hem eraan te herinneren dat dergelijke uiteenzettingen bij wet verboden zijn.



### Aanknopingspunten

[Het wetgevingskader voor de vrijheid van meningsuiting in België](#)

Een te autoritaire houding in het kader van een informeel debat kan echter ongewenste effecten hebben. U neemt immers het risico dat de jongere wordt gesterkt in zijn mening en in opstand komt tegen de autoriteit waar u en/of de maatschappij voor staat. In dit geval kunt u beter even de tijd nemen om dergelijke uiteenzettingen onderuit te halen. U staat er niet alleen voor, u kunt ook een beroep doen op een vereniging, een instelling of een instantie gespecialiseerd in het betreffende onderwerp.



### Hulpmiddelen

[Het BELvue museum biedt een activiteit rond discriminatie aan: Discrimin'Action. Aarzel niet om contact met deze instantie op te nemen.](#)

## TOXISCHE UITEENZETTINGEN

Amnesty International Frankrijk heeft het concept van ‘toxische uiteenzettingen’ ontwikkeld, dat zijn ‘uitdrukkingsvormen die mensen stigmatiseren of anders en ongunstig behandelen vanwege echte of vermeende kenmerken (zoals seksuele geaardheid, etnische afkomst, religie, politieke opvattingen, handicaps, enz.).’ Het betreft in feite alle uiteenzettingen, van welke aard dan ook, die opzettelijk of onopzettelijk bijdragen aan het aanwakkeren van vijandigheid of wantrouwen ten aanzien van een individu of een groep individuen.

Toxische uiteenzettingen zijn niet per se onwettig. Denk maar aan de vele voorbeelden in de openbare ruimte, op televisie of op sociale media. Ze zouden echter beter achterwege blijven in een discussie.

Er kan onenigheid bestaan over de toxische aard van een uiteenzetting. We moeten de volgende punten analyseren om de mate van toxiciteit en gevaar van een uiteenzetting zo objectief mogelijk te bepalen.

- **De inhoud:** wat is het risico van de uiteenzetting? We moeten bepalen in welke mate de uiteenzetting verontrustend is. Gaat het om een relatief onschuldige belediging van een geïsoleerd persoon, een opmerking die een categorie mensen beledigt of een oproep tot geweld tegen een gemeenschap?
- **De context:** waar en door wie wordt de uiteenzetting geuit? Een privégesprek tussen twee vrienden, een openbare uiteenzetting of een debat tussen afgevaardigden op een televisiezender?
- **Het doelwit:** is de uiteenzetting gericht op een erkende politicus, een minderheid of een groep kwetsbare personen? Bepaalde bevolkingsgroepen kunnen zich minder goed tegen toxische uiteenzettingen verdedigen.
- **Intentie en toon:** is de uitspraak een grap, of is het duidelijk de bedoeling om iemand kwaad te doen? Een ongepaste grap is zeker niet op zijn plaats, maar is minder toxisch dan een uiteenzetting die expliciet bedoeld is om tot haat aan te zetten.
- **De werkelijke en potentiële impact:** welke gevolgen heeft de uiteenzetting? Een licht verlies van aanzien voor de beoogde persoon, incidentele discriminatie of de verdrukking van de beoogde gemeenschap?



### Hulpmiddelen

Voor een diepgaande analyse van toxische uiteenzettingen heeft Amnesty International France een zeer uitgebreide brochure gemaakt, en een video waarin de bovenstaande punten worden samengevat:

[https://amnestyfr.cdn.prismic.io/amnestyfr%2F43b06718-821d-4376-8232-ea533b438b05\\_agir\\_discours+toxiques\\_print\\_web.pdf](https://amnestyfr.cdn.prismic.io/amnestyfr%2F43b06718-821d-4376-8232-ea533b438b05_agir_discours+toxiques_print_web.pdf)

### Enkele voorbeelden (het betreft een vrije vertaling van oorspronkelijk Franse uitleggingen):

- ‘**Maar natuurlijk, als buitenlander word je beloond.**’ Commentaar van ‘Michel’ onder het artikel *Aziz, chauffeur à la Stib, décoré de la Médaille d’Or de l’Ordre de la Couronne de la Dernière Heure* van 03-03-2021.
- ‘**Zeg niet te gauw, het is weer een vrouw.**’ Populair gezegde.
- ‘**Bij ons inspireren we ons op de heiligenkalender bij het geven van een voornaam.**’ Eric Zemmour, Franse polemist, op de set van ‘Terriens du dimanche’ op C8, 16 september 2018.
- ‘**Mijn vrijheid eindigt niet waar die van een moslim begint. Het is ieder voor zich.**’ Tweet van Mahtfrid (4862 volgers) van 09-03-2015.
- ‘**Ik ben blij dat het niet eenenvoudiger is.**’ Tweet van Citadel.hodl onder het artikel *Adopter un enfant ? Cela reste plutôt compliqué pour les couples d’hommes* de La Libre.be van 04-03-2021.
- ‘**Je hebt het ook wel een beetje zelf gezocht.**’ Anoniem commentaar onder de getuigenis van een tienermeisje dat slachtoffer werd van seksuele intimidatie. Gezien op de pagina *Témoignages de harcèlement* op de site Madmoizelle op 28-02-2021.
- ‘**[Als een leraar voortdurend op zijn hoede moet zijn en daardoor zijn job niet naar behoren kan uitvoeren], dan komt dat niet door een dolgedraaide auto, een mes of sociale media, maar door de gevreesde ‘woke’-pletwals. Ik noem het islamisme.**’ Conclusie van het artikel *L’enseignant est un passeur, pas un gourou* geschreven door Nadia Geerts op haar blog op 31-01-2021.
- ‘**Ze zijn een homostel, maar verder zijn ze heel aardig.**’ Opmerking gemaakt tijdens een buurtavond door één van de bewoners, over nieuwe huurders in de straat.

- ‘We zouden al die nutteloze ministers tot de guillotine moeten veroordelen, dat scheelt toch al een hoop salarissen’. Commentaar van Paul onder het artikel *La majorité des hôpitaux veulent refédéraliser les soins de santé* in Le Soir van 10-11-2020.
- ‘Ik ben tegen het homohuwelijk. Homo’s staan er immers om bekend elke maand van partner te veranderen’. Commentaar van blue dragon onder de video *5 ans après le 1<sup>er</sup> mariage gay en France*, Vincent Autin-Boileau raconte, door Brut op Youtube geplaatst op 09-04-2021.
- ‘Vegetariërs herken je aan hun vale huidskleur en hun gebreide sjaal’ Commentaar van Michel Cymes in het programma *Ça va beaucoup mieux* op de radiozender RTL op 30/05/2017
- ‘Deze illegale [door migranten gebruikte] boten moeten offshore tot zinken worden gebracht als ze weigeren terug te varen.’ Commentaar van Jude onder de video *Immigration clandestine : le nombre d'arrivées des Tunisiens en Italie en hausse créée par Euronews* in het Frans op Youtube op 23-07-1991’
- [De kiezers van ecologische partijen] zijn een kiezerskorps van de bourgeoisie (...) een stel bobo's (bourgeois-bohemien) die meer waarde hechten aan post-materialistische waarden dan economische programma's' Uiteenzetting van Pascal Perrineau in het programma Municipal 2020 op het televisiekanaal LCP op 28-06-2020
- ‘Vrouwen moeten eens stoppen met zeuren!’ Commentaar van Alain Hunerbein bij het artikel *La crise [du covid-19] a renforcé les inégalités entre hommes et femmes* publié par Sudinfo le 06-03-2021
- ‘Als je niet wilt dat we je vragen om naar de keuken te gaan, verander dan van baan!!’ Commentaar van Giovanni Arigoni onder het artikel Daisy Hoebeké, policière à Bruxelles depuis 36 ans: «On me disait retourne à tes casseroles» gepubliceerd door DHnet op 08-03-2021
- ‘Als ze niet op straat willen slapen, laat ze dan naar huis gaan; trouwens, waar leven ze van? Volgens u?’ Commentaar van Nicolas Dechesne onder het artikel Sint-Gillis: *Infrabel veut expulser deux familles [roms]* gepubliceerd door Sudinfo op 09-04-2020
- ‘Wat verwacht u van een Franse arbeider [...] die op de overloop naast zijn sociale woning een opeengepakt gezin met een vader, drie of vier vrouwen en een twintigtal kinderen ziet, dat 50.000 aan sociale uitkeringen krijgt, en dat zonder te werken! Dat in combinatie met het geluid en de geur zijn voldoende om zijn stoppen te doen doorslaan. [...] En het is niet racistisch om zo iets te zeggen’ Uiteenzetting door Jacques Chirac tijdens een politiek discours op 19-06-1991
- ‘Allemaal h\*\*\*\*\*’ Graffiti aangebracht op een affiche met de cijfers van de vrouwenmoorden in België, gezien in Louvain-la-Neuve in oktober 2020
- ‘Ik #zon met #bloteborsten als ik wil eet ik #vlees omdat #sojasteak smerig is ik praat over #slavernij en ik gebruik het woord #neger omdat het over onze #geschiedenis gaat, ik ga #jagen als ik daar zin in heb, weg met al die verboden’ Tweet van Corinne Martineau (957 volgers) van 28-08-2020



## WETGEVINGSKADER VOOR DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING IN BELGIË

De vrijheid van meningsuiting is een fundamentele vrijheid, verwoord in artikel 19 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. In dit artikel staat: ‘Eenieder heeft recht op vrijheid van mening en meningsuiting’. Het is dan ook één van de belangrijkste democratische fundamenten.

Dit is in wet vertaald in verschillende wetteksten die het recht als heilig beschouwen, maar ook de beperkingen ervan aankaarten.

### Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en Belgische Grondwet

Zo bepaalt het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (dat van toepassing is in België) bijvoorbeeld (artikel 10, lid 2) dat:

*‘Daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of*

*openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen’.*

### Belgische Grondwet

Dus wat zijn deze beperkingen? Wat zegt dit wettelijk kader in ons land? Allereerst verwijst de Belgische Grondwet naar het recht op vrijheid van meningsuiting in artikelen 19 en 25 (voor de pers). Artikel 19 bepaalt dat ‘*De vrijheid van eredienst, de vrije openbare uitoefening ervan, alsmede de vrijheid om op elk gebied zijn mening te uiten, zijn gewaarborgd*’. Maar de wettelijke beperkingen van de uitoefening van deze vrijheid worden meteen in hetzelfde artikel genoemd: ‘*behoudens bestrafing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheden worden gepleegd*’.

Het is dus niet toegestaan om de wet te overtreden onder het mom van de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting. Belediging, laster, enz. blijven illegale handelingen en niemand mag de vrijheid van meningsuiting gebruiken om de wet te overtreden.

Naast onze Grondwet hebben we natuurlijk het Strafwetboek waarin smaad, laster en belediging worden verboden, en drie daaropvolgende wetten waarin het kader is uitgewerkt waarbinnen de vrijheid van meningsuiting mag worden uitgeoefend.

### Smaad, laster en belediging in het Strafwetboek

Smaad, laster of belediging zijn verboden. Vanuit juridisch oogpunt vormen deze misdrijven inbreuken op het recht op eerbiediging van het privéleven, aangezien ze de reputatie of de eer van het slachtoffer kunnen aantasten.

Smaad wordt gedefinieerd in ons Strafwetboek. Artikel 443 van het wetboek stelt immers dat ‘*hij die aan een persoon kwaadwillig een bepaald feit ten laste legt, dat zijn eer kan krenken of hem aan de openbare verachting kan*

*blootstellen*’ onderhevig is aan een straf gaande tot een jaar gevangenisstraf en een boete. Er bestaat een subtile nuance tussen smaad en laster, een nuance die betrekking heeft op de mogelijkheid om de gegrondheid van de verklaringen van de beschuldigde juridisch te bewijzen, maar behoudens dit juridische getouwtrek worden de twee concepten op dezelfde manier gedefinieerd door de wet.

Een belediging kan worden gedefinieerd als een vaag feit dat wordt onthuld om de eer van een andere persoon te krenken. De voor dit misdrijf voorziene straf kan oplopen tot twee maanden, zoals aangegeven in artikel 448 van ons Strafwetboek.

### De wet van 30 juli 1981 tegen racisme of vreemdelingenhaat, bekend als de ‘Wet Moureaux’

Deze wet heeft tot doel bepaalde daden te bestraffen die zijn ingegeven door racisme of vreemdelingenhaat. De wet verbiedt bepaalde uitspraken, met name uitspraken die aanzetten tot haat of geweld, ingegeven door vreemdelingenhaat of racisme, ten aanzien van een persoon of een groep personen.

De oorspronkelijke tekst stelt dat ‘*hij die aanzet tot discriminatie*’, ‘*haat of geweld*’, ‘*discriminatie of segregatie*’, ‘*tegen een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan*’ op grond van ‘*nationaliteit, vermeend ras, huidskleur, afkomst of nationale of ethnische herkomst*’ wordt bestraft met een gevangenisstraf van één maand tot één jaar.

Het aanzetten tot haat of discriminatie op xenofobe of racistische gronden wordt in België bestraft met gevangenisstraf. Het moge duidelijk zijn: vanuit juridisch oogpunt worden racistische opmerkingen in België niet als een mening maar als een strafbaar feit beschouwd. De vrijheid van meningsuiting kan niet worden gebruikt als rechtvaardiging voor meningsuiting in het openbaar.

### Wet van 23 maart 1995 tegen negationisme

Deze wet heeft tot doel het bestraffen van de ontkenning van de Holocaust. Deze wet bestraft (mogelijk met een

gevangenisstraf) iedereen die ‘de genocide die tijdens de tweede wereldoorlog door het Duits nationaal-socialistische regime is gepleegd, ontket, schromelijk minimaliseert, poogt te rechtvaardigen of goedkeurt’. Net als racistische opmerkingen vallen negationistische opmerkingen dus buiten het wettelijk kader van de vrijheid van meningsuiting in België.

### Wet tegen discriminatie van 10 mei 2007

Deze tekst breidt in feite het geldigheidsgebied van de wet Moureaux uit. Volgens deze wet worden discriminatie en aanzetten tot discriminatie, haat of geweld vanwege ‘leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging, politieke overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, handicap, lichamelijk of genetisch kenmerk, sociale oorsprong’ als onwettig beschouwd.

Unia, het interfederaal centrum voor gelijke kansen en de strijd tegen racisme, definieert aanzetten als ‘elke verbale of non-verbale communicatie die anderen tot haatreacties aanzet, stimuleert, aanspoort of oproept tot haatreacties, alsook elke communicatie die haatreacties aanwakkert, versterkt of uitlokt’. Belangrijke verduidelijking: deze overwegingen gelden ongeacht de eventuele gevolgen aangezien ‘Het echter niet noodzakelijk is dat die aanzetting automatisch een reactie tot gevolg heeft’.

### Andere beperkingen van de vrijheid van meningsuiting

De vrijheid van meningsuiting kent ook andere beperkingen zoals eerbiediging van het privéleven, beeldrecht, intimidatie. Naast de hierboven reeds vermelde beperkingen moeten we ook andere, meer algemene beperkingen in acht nemen.

Ten eerste mag de vrijheid van meningsuiting niet worden gebruikt als excus om het recht op eerbiediging van het privéleven van een individu te schenden. Zo is het zonder toestemming verspreiden van iemands privé-informatie niet alleen een vorm van smaad, maar zelfs verboden. Dit betreft bijvoorbeeld medische, financiële informatie enz., maar ook eventuele privégesprekken. Het opnemen van

iemands privé-uitlatingen voor latere heruitzending in de openbare ruimte is dus verboden. Het individuele beeldrecht vormt ook een beperking op wat men wel of niet mag uitzenden. Net als songteksten mogen in een privéomgeving gemaakte foto’s en video’s onder geen enkel beding worden verspreid. In principe hebt u voor het plaatsen van een foto op een sociaal netwerk zelfs de toestemming nodig van alle op de afbeelding identificeerbare personen.

Intimidatie kent geen vaste definitie in het Belgische Strafwetboek. Artikel 442bis in dit verband wijst alleen op het laakkbare, herhaalde karakter van het gedrag en de negatieve gevolgen voor de persoon die het doelwit is. De beperking schuilt hier niet alleen in de inhoud van de uitlatingen, maar ook en vooral in de manier waarop ze worden geuit. Intimidatie kan via elk communicatiemedium plaatsvinden, niet alleen persoonlijk. Een a priori toegelaten uitlating kan al snel in intimidatie veranderen en een inbreuk op de wet vormen. Merk op dat de vrijheid van meningsuiting niet wordt beperkt door het bestaffen van intimidatie, maar door het voltrekken van de straf.

### Hoe bepaalt u wat een strafbaar feit is en wat onder het rechtmatisch gebruik van de vrijheid van meningsuiting valt?

Vrouwe Justitia heeft de verantwoordelijkheid om te bepalen wat al dan niet binnen het wettelijke kader van de vrijheid van meningsuiting valt. Zoals advocaat Alain Berenboom in *Het Vrije België* van 14 januari 2015 in herinnering bracht worden de betwiste modules geval per geval geëvalueerd. ‘*De rechter moet oordelen over wat smaad, laster of belediging is, rekening houdend met het soort publicatie in kwestie*’.

Voor alle media gelden immers dezelfde regels: kranten, satirische artikelen, boeken, radio- en tv-uitzendingen, publicaties op internet, sociale media ...



### Bronnen

<https://www.rtbf.be/info/societe/detail-liberte-d-expression-quelles-sont-les-limites-que-dit-la-loi?id=8722028>

4

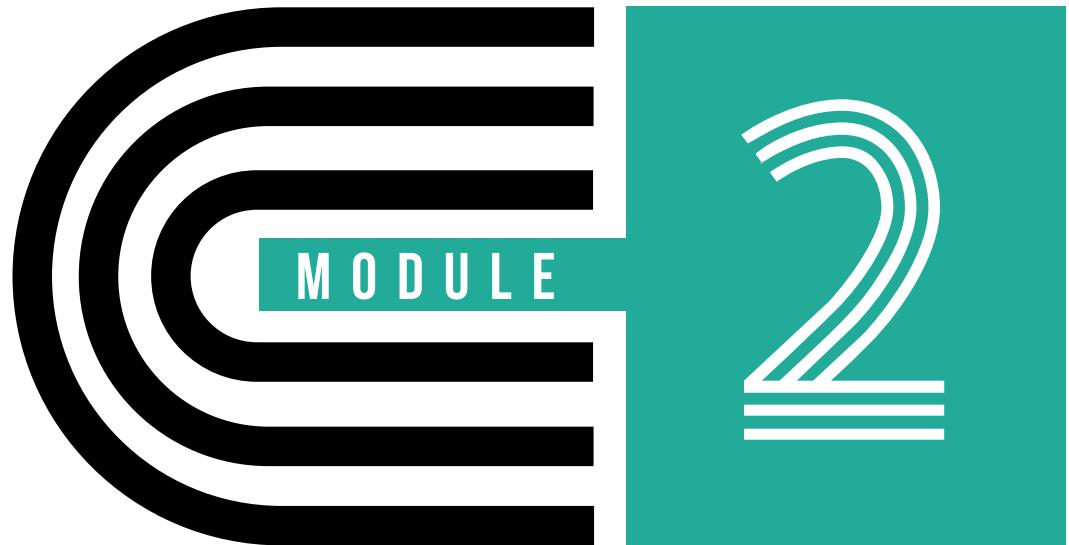
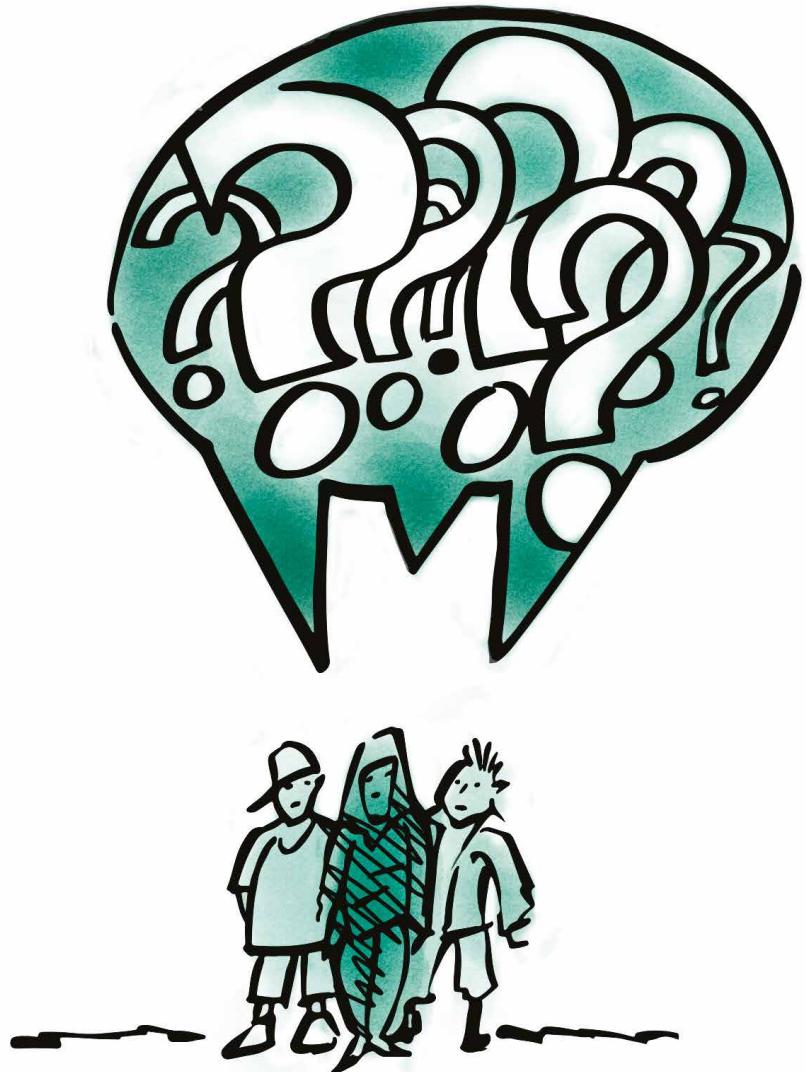


## WAT ZIJN DE UITDAGINGEN VOOR DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING OP INTERNET?

Op internet gelden dezelfde beperkingen voor de vrijheid van meningsuiting als in de openbare ruimte. Zo is een negationistische uitlating op Twitter, in een YouTube-video, op tv of op school altijd onwettig. Op internet geniet u een bepaalde vorm van anonimiteit die soms verkeerdelyk insinueert dat u ongestraft kunt zeggen wat u wilt. Dat is volkomen ontrecht, zoals blijkt uit de boetes en juridische procedures tegen heel wat *a priori* anonieme internetgebruikers.

Naast deze wettelijke beperkingen moeten we ook rekening houden met het ethische aspect. Internetgebruikers zijn vaak gereduceerd tot een foto, een naam of zelfs een bijnaam, waardoor ze de illusie wekken onzichtbaar te zijn. Hierdoor loopt het vaak uit de hand, omdat we ons niet noodzakelijkerwijs realiseren dat achter deze foto of deze bijnaam een echte persoon zit, die soms sterk wordt beïnvloed door bepaalde uiteenzettingen.





## EEN DEBATVRAAG NAAR VOREN BRENGEN EN FORMULEREN

## INLEIDING

Deze module helpt om dagelijkse beslommeringen tot een concreet thema voor een politiek debat om te vormen. Politiek beïnvloedt ons leven op heel wat vlakken, of we ons er nu van bewust zijn of niet, of we het nu willen of niet. Het vertalen van een individuele of collectieve bekommernis naar een politieke aangelegenheid is de eerste stap van het collectieve proces om onze mening te vormen en deze publiekelijk te uiten. Daarom willen we jongeren duidelijk maken dat politiek niet zomaar een abstract begrip is, maar een fenomeen dat ons leven op heel concrete wijze beïnvloedt.

Hiervoor bevat deze module verschillende activiteiten. Zo kunt u één of meer thema's identificeren (activiteit 1), om vervolgens één of meer debatvragen over deze thema's te formuleren (activiteit 2). Activiteit 3 is nuttig in het kader van een debat, met ondersteuning van het WebDeb-platform voor modules 4 en 5.



### VOORAFGAANDE STAPPEN uitgevoerd door de groep of uzelf:

- Kader van het debat (**module 1**)

### VERDERGAAN MET ANDERE MODULES

U kunt verdergaan met **module 3** om de vooroordelen van jongeren te verzamelen. U kunt ook naar **module 4** gaan om informatiebronnen te verzamelen of naar **module 5** om argumenten met betrekking tot de vraag te analyseren. Ga direct naar **module 7** voor mondelijke debatoefeningen en verbale technieken rond de debatvraag.



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

Eén of meer debatthema's kiezen – p. 26

### ACTIVITEIT 2

Eén of meer debatvragen in verband  
met een problematiek formuleren – p. 27

### ACTIVITEIT 3

Een debat op WebDeb maken – p. 28



## AANKNOOPINGSPUNTEN

### AANKNOOPINGSPUNT 1

Een probleem tot een politieke  
aangelegenheid omvormen – p. 30

### AANKNOOPINGSPUNT 2

Het probleem formuleren en een concept  
tot stand brengen – p. 31



## EÉN OF MEER DEBATHHEMA'S KIEZEN



**Minimale duur** – 25 minuten.



**Materialen** – Een groot vel papier en gekleurde stiften, post-it's.



**Beschrijving** – U kunt de jongeren op verschillende manieren betrekken om een thema naar voren te brengen: met behulp van een referentiedocument, voorstellingen, een gemeenschappelijke ervaring van de jongeren, een gebeurtenis uit het schoolleven of een actueel feit. We doen in de loop van de activiteit enkele suggesties om deze oefening te vergemakkelijken.

### 1. UITEENZETTING VAN HET THEMA

Stel een algemene vraag aan de jongeren om het ontstaan van ideeën te stimuleren: Wat maakt je op dit moment boos, wat raakt je, wat baart je zorgen of wat houdt je bezig op dit moment? Trek de vraag dan open door enkele antwoorden aan te reiken. Leg hen bijvoorbeeld uit dat iets wat hen van streek maakt of raakt kan zijn:

- a. een onrecht dat ze ondergaan of een lijden waarmee ze worden geconfronteerd;
- b. een onrecht of een onderdrukking waaraan anderen hier of elders worden blootgesteld;
- c. een verandering in de samenleving die hen zorgen baart of waardoor ze in opstand komen;
- d. een project waarover momenteel wordt gedebatteerd, dat ze gevvaarlijk of verontrustend vinden en waarover ze graag meer informatie zouden willen verzamelen;
- e. een verandering die ze graag zouden zien gebeuren;

U kunt de jongeren voorzien van foto's en/of tijdschriften en kranten om hun denkproces te stimuleren.

### 2. INDIVIDUELE REFLECTIETIJD

U hebt nu de eerste aanzet gegeven. Vraag de jongeren om individueel alle ideeën die in hen opkomen op post-it's op te schrijven (5 minuten). Vertel de jongeren dat ze niet zullen worden beoordeeld tijdens of na deze stap: alle ideeën zijn welkom, ook eerder ongebruikelijke ideeën.

### 3. INVENTARISATIE VAN DE POST-IT'S

Verzamel een eerste post-it met een idee, plak deze op de muur en vraag of andere personen vergelijkbare voorstellen hebben genoteerd. Plak hun post-it's eventueel naast de eerste post-it. Herhaal deze stap voor alle post-it's (5 tot 10 minuten). Zoek voor elke groep post-it's een gemeenschappelijke noemer om ze onder één thema te combineren.

In de volgende stap kunt bepaalde thema's laten vallen, bijvoorbeeld thema's met een onvoldoende politieke dimensie, thema's waarvoor u moeilijk documentatie kunt vinden of thema's waarvoor u geen zinvol debat met uiteenlopende standpunten kunt voeren. Pas wel op dat u op het eerste gezicht individuele aangelegenheden niet te snel laat vallen. Het kan immers interessant zijn om de tijd te nemen om ze in politieke vraagstukken om te zetten.



#### Aanknopingspunten

Een probleem tot een politieke aangelegenheid omvormen

### 4. STEMMEN EN KEUZES

Noteer alle thema's uit de vorige stap. Vraag dan aan alle jongeren om drie punten te geven aan het idee dat hun voorkeur heeft, twee punten voor hun tweede keuze en één punt voor hun derde keuze. Tel daarna de stemmen en kies de thema's met de meeste stemmen.

Bij een ex aequo of quasi ex aequo kunt u één of meerdere stemrondes herhalen. Valideer dan één of meerdere onderwerpen, afhankelijk van of u de groep rond één enkel thema of meerdere thema's wil laten werken.



## ACTIVITEIT 2

### EÉN OF MEER DEBATVRAGEN IN VERBAND MET EEN PROBLEMATIEK FORMULEREN



Minimale duur – 35 minuten.



**Materialen** – Een groot vel papier en gekleurde stiften, post-it's.



**Beschrijving** – Deze activiteit stimuleert het opwerpen van verschillende vragen in verband met de gekozen thema's. Zo leren jongeren begrijpen dat één enkel onderwerp tot verschillende vragen en dus verschillende invalshoeken kan leiden. In deze stap willen we een beperkt aantal vragen kiezen om in de rest van het proces mee te werken.

#### 1. INDIVIDUEEL UITSCHRIJVEN VAN DRIE VRAGEN

Vraag de jongeren om individueel op een vel papier drie vragen over het gekozen debatthema (één vraag per papier) te noteren (5 minuten). Belangrijke toelichting:

- De vragen kunnen heel precies zijn en betrekking hebben op specifieke punten, of de vragen kunnen juist heel breed zijn en het hele thema behelzen;
  - Breed:** Moeten we wel 5G installeren?
  - Precies:** Klopt het dat 5G schadelijk is voor de gezondheid?
- De vragen kunnen het belang, de grondheid of de sterke en zwakke punten van een voorstel in twijfel trekken;
  - Relevante van een voorstel:** Moeten we de voetgangerszone in Brussel uitbreiden?
  - Gegrondheid van een voorstel:** Klopt het dat de aanleg van de voetgangerszone nadelig was voor de bedrijven in de voetgangerszone?
  - De sterke en zwakke punten van een voorstel:** Wat zijn de sterke en zwakke punten van vermogensbelasting? Wat zijn de sterke en zwakke punten van een schooluniform?

c. De vragen kunnen binair zijn (ja/nee; voor/tegen) of juist meerdere antwoorden hebben (er zijn verschillende voorstellen om een bepaald probleem op te lossen en in het debat kunnen we ons concentreren op de sterke punten en zwakke punten van deze verschillende voorstellen).

I. **Vragen met binair antwoord:** Moeten we de huur reguleren? Moeten we het schooluniform introduceren? Moeten we stemrecht geven aan niet-Belgische inwoners voor de regionale en federale verkiezingen in België? Moeten we het vliegverkeer per persoon beperken? Klopt het dat 5G schadelijk is voor de gezondheid? Klopt het dat Franstalige Belgische scholen gesegregeerd zijn?

II. **Open vragen, met meerdere antwoorden:** ‘Welk politiek systeem biedt de meeste zekerheid tegen totalitarisme?’ ‘Welke artistieke werken hebben de grootste invloed gehad op de twintigste eeuw?’ ‘Hoe politiegeweld bestrijden?’ Voorbeelden van reacties die ook onderwerp kunnen zijn van voor/tegen debatten: ‘door opleidingen voor de politie’, ‘door bodycams’; ‘door de politie terug te trekken’; enz.

#### 2. UITWISSELING IN KLEINE GROEPJES

Vorm groepjes van vier jongeren die hun vragen delen. Geef ze 5 minuten de tijd om hun vragen te combineren, nieuwe vragen te noteren die plots bij hen opkomen en uiteindelijk uit deze vragen de vraag te kiezen die hen het interessantst lijkt.

Bij gebrek aan consensus mag een groepje twee vragen aan de groep voorleggen in plaats van slechts één. De jongeren lezen de vragen één voor één hardop en schrijven ze op het bord. Twee identieke of vergelijkbare vragen worden ze samengevoegd. Aan het einde van deze stap mag er nog slechts een klein aantal verschillende vragen over zijn.

#### 3. KEUZE UIT ÉÉN OF MEER VRAGEN

Lees de verschillende geherformuleerde vragen nog een laatste keer, stimuleer een discussie over eventuele verbanden tussen de vragen (zo kunnen sommige vragen een deelvraag zijn van een meer algemene vraag), kies tot slot de beste vragen voor het verdere verloop van de activiteit.

De debatvragen worden bij meerderheid gekozen en jongeren kunnen zich aansluiten bij de meest relevante debatvraag als u hen aan verschillende vragen laat werken. U moet dan wel de uitwerking van meerdere vragen tegelijkertijd kunnen monitoren.

Neem bij deze selectie verschillende criteria in aanmerking:

- a. de geprefereerde invalshoek van de groep,
- b. de potentiële zin van het debat (Zijn er uiteenlopende standpunten of zijn de jongeren het unaniem eens? Is er voldoende uitgebreide en toegankelijke documentatie over de argumenten? Komen de meningen in de groep overeen of lopen ze uiteen?),
- c. de haalbaarheid (Is het mogelijk om in de beschikbare tijd aan de vragen te werken? Is het onderwerp niet te breed of te technisch?), ...

#### 4. BEPALEN VAN DE TREFWOORDEN VAN DE VRAAG

Controleer of de gekozen trefwoorden voldoende nauwkeurig zijn voordat u het debat met de jongeren aanvat.



##### Aanknopingspunten

Een debatvraag formuleren en conceptualiseren



### EEN DEBAT OP WEBDEB MAKEN



**Minimale duur** – 30 minuten.



**Opstelling** – Geen speciale opstelling als de activiteit in een grote groep plaatsvindt. Bij analyse van meerdere debatvragen tegelijkertijd verzamelt elk groepje rond een computer of een smartphone.



**Materiaal** – Een computer voor de gespreksanimator en een projector. Voorzie een smartphone of een computer per groepje van 3 tot 5 jongeren (bij een activiteit met verschillende groepjes, met meerdere debatvragen).



**Beschrijving** – Zodra u de vragen in het kader van activiteit 2 hebt gekozen, kunt u aan de slag met WebDeb om de kenmerken van de vragen in kaart te brengen. We gaan het project op WebDeb voorbereiden voor de volgende modules, in het bijzonder modules 5 en 6, waarin we de analyse van het publieke debat gaan verrijken, en in de tweede plaats module 3, waarin we eventuele vooroordelen gaan verzamelen.

#### 1. WEBDEB ONTDEKKEN

Als de groep voor het eerst gebruik maakt van WebDeb, moeten de jongeren zich eerst aanmelden op het platform en eventueel in de WebDeb-groep die u vooraf hebt aangemaakt. Als u aan één debatvraag werkt, wordt deze activiteit met de hele groep gedaan. Als u aan meer dan één debatvraag werkt, doet elk groepje deze oefening voor een andere debatvraag.

Projecteer eerst de website [www.webdeb.be](http://www.webdeb.be). Laat de jongeren zien hoe ze een debat aanmaken: klik eerst op het tabblad 'Bijdragen' linksboven op het scherm en vervolgens op 'Een debat toevoegen' linksonder. De volledige groep of kleine groepjes kunnen dan werken aan de formulering van de tijdens activiteit 2 gekozen vragen, volgens de door WebDeb opgelegde normen.

Op de WebDeb-website worden vijf mogelijke startvragen voorgesteld:

- Moeten we...?
- Klopt het dat...?
- Wat zijn de sterke en zwakke punten van...?
- Hoe...?
- Welk/welke...?

Op de vragen 'Moeten we' en 'Klopt het dat' kunnen de jongeren een eenvoudig antwoord formuleren. Op de vragen 'Hoe' en 'Welk/welke?' kunnen ze op verschillende manieren antwoorden, terwijl ze voor de vraag 'Wat zijn de sterke en zwakke punten van ...?' zowel een eenvoudig antwoord als verschillende antwoorden kunnen geven.

**Let op:** Als er al een soortgelijke vraag bestaat, stelt WebDeb u deze automatisch voor om dubbele vragen te voorkomen. Als u toch een ander debat wilt aanmaken, hoeft u alleen maar een woord in de formulering van uw vraag te veranderen.

## 2. KEUZE VAN DE TREFWOORDEN

Op de WebDeb-site kunt u trefwoorden kiezen. Zo kunnen de jongeren duidelijk de thema's omschrijven die in de vraag aan bod komen. Vraag hen om individueel te noteren welke trefwoorden in deze debatvraag worden behandeld. Vraag hen om specifiek te zijn, bijvoorbeeld '*de vorming van een Belgische federale regering*' heeft de voorkeur boven '*de regering*'.

## 3. BESCHRIJVING VAN HET DEBAT

Vraag de jongeren om moeilijke termen toe te lichten en om een korte inleiding voor deze debatvraag te schrijven. U moet objectief blijven en u mag geen argumenten of tegenargumenten inbrengen. Vul de beschrijving in het veld 'Informations de base' (Basisinformatie) in.

- De beschrijving schetst *de context van het debat*. Hier moet u de temporele en geografische grenzen van het debat aangeven. Deze beschrijving kan ook helpen om de voorgeschiedenis van het probleem uiteen te zetten (indien van toepassing) of om een lokaal probleem in een internationaal perspectief te presenteren. Geef aan of het debat betrekking heeft op een individu of organisatie.

- De beschrijving van het debat moet ook de nodige *definities* bevatten voor een goed begrip van de termen van het debat. De tekst moet beknopt zijn aangezien het aantal beschikbare tekens beperkt is tot 1500. U kunt de tekst aanvullen met verwijzingen naar documenten op internet, via de rubriek 'hyperlinks', bijvoorbeeld om de verschillende oplossingen of de definitie van bepaalde concepten te presenteren.

## 4. EEN AFBEELDING TOEVOEGEN

U kunt een omslagafbeelding toevoegen. Gebruik een zoekmachine om snel een geschikte royaltyvrije afbeelding voor het debatthema te vinden.

Let wel: afbeeldingen, infographics en foto's op internet of andere media zijn vaak onderhevig aan intellectuele eigendom. Dit betekent dat het verboden is voor een (natuurlijke of rechts)persoon om een afbeelding zonder goedkeuring van de auteur te hergebruiken, en dat u mogelijk moet betalen indien u dit toch wenst.

Op WebDeb en andere platforms van dit type, waaronder Wikipedia, zijn de aangegeven afbeeldingen vrij van rechten. Voor het vinden van gratis afbeeldingen volstaat het om in de parameters van uw zoekmachine (bijvoorbeeld in de rubriek afbeeldingen > filters > licenties van de Ecosia-zoekmachine, of in de rubriek afbeeldingen > instellingen > gebruiksrechten van Google) aan te geven dat u op zoek bent naar gratis afbeeldingen, herbruikbare niet-commerciële afbeeldingen of afbeeldingen van 'creative commons', 'common license' of 'wikimedia commons', afhankelijk van uw zoekmachine. Deze licenties geven eenvoudigweg aan dat het gebruik van de afbeelding in een niet-commerciële context is toegestaan, wat het geval is bij WebDeb.

Met deze instelling zal het aantal gevonden foto's en afbeeldingen drastisch verminderen. Aarzel niet om synoniemen voor uw trefwoorden te gebruiken, het veld van uw zoekopdracht een beetje te verbreden, of om dezelfde zoekopdracht in het Engels uit te voeren om de perfecte afbeelding te vinden. Door het vertalen van de gezochte trefwoorden krijgt u vaak betere resultaten dan in het Frans.

# 1

## EEN PROBLEEM TOT EEN POLITIEKE AANGELEGENHEID OMVORMEN

Activiteit 1 - Eén of meer debatthema's naar voren brengen - vraag de jongeren wat ze onwaardig vinden, wat hen raakt, waarover ze zich zorgen maken of wat hen verontrust. Deze bewust open vraag kan tot verschillende uitspraken leiden.

Aan welke criteria moet zijn voldaan om van een probleem een politieke aangelegenheid te maken<sup>[1]</sup>?

**Enerzijds moet het probleem een collectieve dimensie hebben.** Het onderscheid tussen privé of collectief is vaak onderwerp van debatten en vaker dan u zou denken groeit een privéprobleem uit tot een collectieve aangelegenheid. Zo werd het recht om in het openbaar te roken lange tijd als een individueel recht beschouwd voordat het een collectieve aangelegenheid werd. Een ander voorbeeld: aanranding en seksuele intimidatie van vrouwen werd in een individueel register bijgehouden tot de opkomst van sterke bewegingen zoals #metoo, #balanceonporc, enz. die dit een systemisch probleem noemden en zo naar

de collectieve sfeer halen. Een probleem kan uitgroeien tot een collectieve aangelegenheid wanneer mensen dit probleem in het openbaar uiten, wanneer ze zien dat ze niet alleen zijn in deze situatie en wanneer ze hun krachten bundelen.

Met activiteit 1 kunt u in groep een individuele zorg tot een collectieve aangelegenheid omvormen. Voor jongeren met een individuele zorg is het belangrijk om andere jongeren te vinden die ook interesse hebben in de kwestie, zodat ze hun zorg tot een collectieve aangelegenheid kunnen omvormen.

Anderzijds moeten we **een collectief, een organisatie of een instelling bereiken om het probleem te kunnen oplossen**. Natuurlijk kan een individuele actie als politieke aangelegenheid worden gekwalificeerd wanneer deze is bedoeld om tot een 'oplossing' bij te dragen. Zo wordt er vaak beweerd dat kopen een politieke daad is. We kunnen dan ook besluiten dat een vraag als 'Moeten we wel producten kopen die in Israëlische nederzettingen zijn gemaakt' een politieke vraag is. En inderdaad, dat is het ook. Met Debagora willen we jongeren echter bewust maken van het proces van collectieve beraadslaging en besluitvorming. Daarom is het belangrijk om te beseffen dat een probleem in een politieke aangelegenheid kan veranderen wanneer een beslissing of een actie van een collectief nodig is. Daarom adviseren we een debat en beraadslaging over de vraag of en hoe dit collectief kan ingrijpen, bijvoorbeeld in de vorm van een informatiecampagne, een regel, een investering of incentives. We komen terug op ons voorbeeld van de boycot van producten uit Israëlische nederzettingen. De vraag is nu niet langer: 'Moeten we deze producten wel kopen?' Maar bijvoorbeeld 'Moeten we specifieke etiketten op deze producten aanbrengen?' Of 'Moeten we hogere invoerbelastingen heffen op deze producten?'

Vanuit deze benadering is een collectief probleem, zoals verontreiniging door een toenemend aantal vliegreizen, niet echt een politieke aangelegenheid als elk individu persoonlijk verantwoordelijk is. Het wordt echter wel een politieke aangelegenheid als we een debat voeren over de relevantie van een besluit om, op organisatorisch of institutioneel niveau, te informeren over de schadelijke effecten van deze praktijken, belemmeringen op te werpen, te investeren in andere vervoerswijzen of bepaalde verboden uit te vaardigen.

De groepen, organisaties of instellingen die beslissingen moeten nemen, kunnen sterk variëren in omvang en aard. Zo heeft een bedrijf of een school een beleid. Op deze schaal debatteren over een politieke aangelegenheid kan zinvol zijn (bijvoorbeeld debatteren over het inschrijvingsbeleid van een school, of het beleid inzake begeleiding, het dragen van een hoofddoek of pesten).

We kunnen ons ook wenden tot politieke instellingen (gemeente, gemeenschappen, gewesten, federaal niveau) om een verandering aan te moedigen die we willen zien gebeuren. We kunnen ook Europese of wereldwijde problemen of aangelegenheden met supranationale bevoegdheden behandelen. Wees wel alert voor het resultaat: hoe hoger op deze schaal, hoe onbeduidender het individu. Dat kan natuurlijk ontmoedigend zijn voor de deelnemende jongeren.

[1] Het is niet altijd gemakkelijk om politieke aangelegenheid te definiëren. We stellen hier een definitie voor in het kader van het educatieve hulpmiddel Débagora, die niet noodzakelijk in alle gevallen geldig is.



## HET PROBLEEM FORMULEREN EN EEN CONCEPT TOT STAND BRENGEN

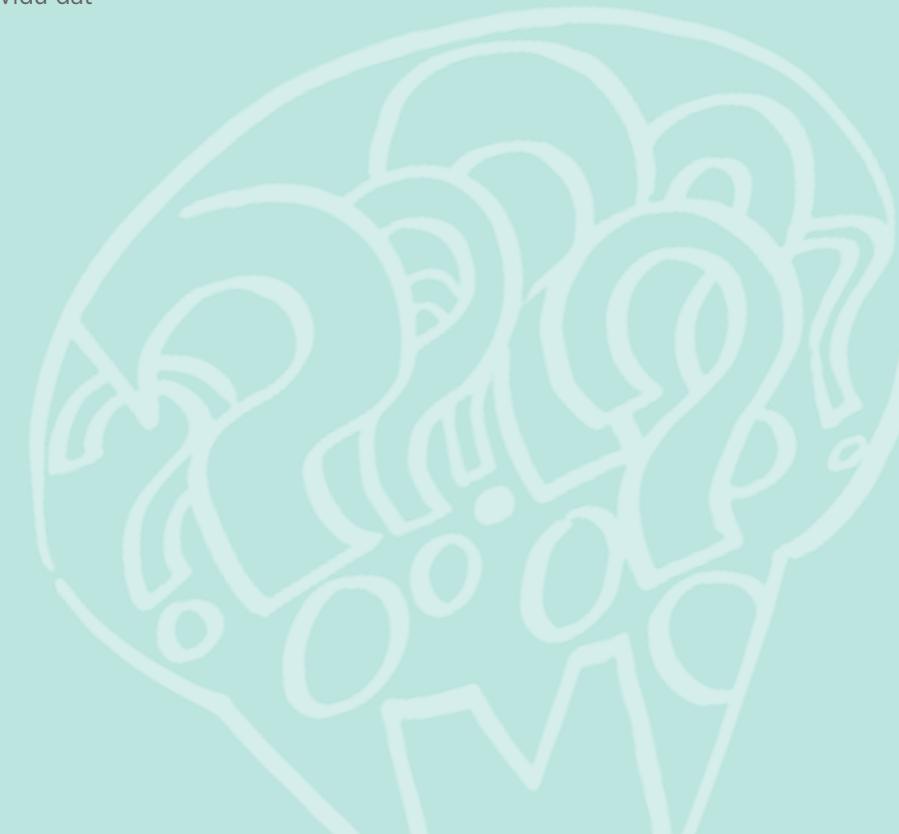
Het **formuleren van een probleem** helpt om afstand van uw eigen zienswijze te nemen. Een mening wordt over het algemeen in bevestigende vorm geformuleerd. Bij het formuleren van een probleem gaan we alles in vraag stellen: we doen afstand van wat we weten en we stimuleren het stellen van vragen, we verkeren in een staat van nieuwsgierigheid en onbevangenheid.

We nemen afstand voor reflectie, benaderen het probleem door in twijfel te trekken wat voor de hand ligt en door middel van een open en collectieve discussie waartoe iedereen kan bijdragen. Zo kunt u uw mening in ieder geval op een solide basis baseren, of u nu van gedachten verandert tijdens het proces of niet. Voor auteur Michel Tozzi betekent het formuleren van een probleem het doorbreken van onze relatie met zekerheden, het in twijfel trekken van onze overtuigingen en vanzelfsprekendheden.

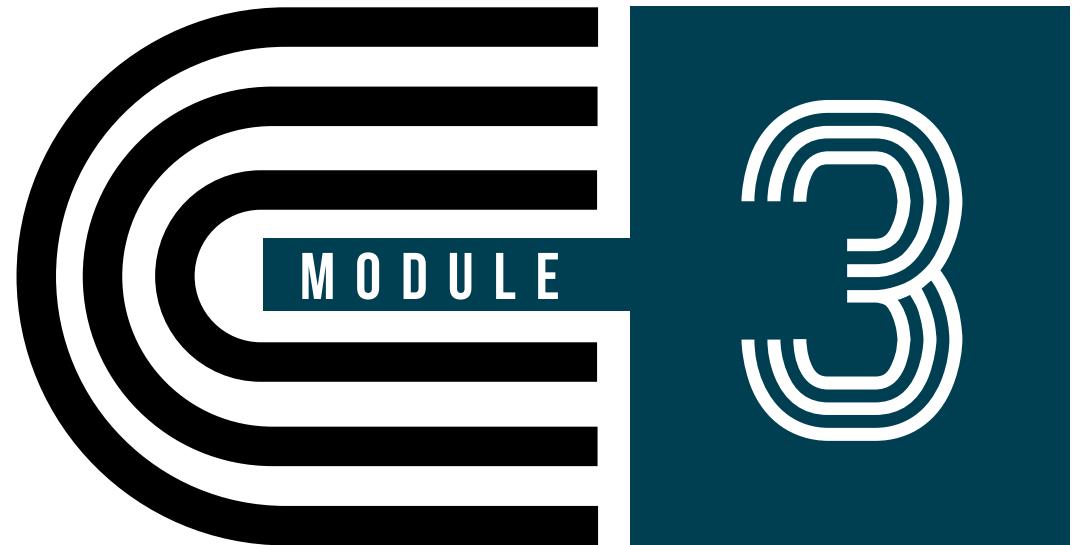
Bij het formuleren van een probleem gaan we een gesloten mening herformuleren in de vorm van een open vraag.

**Bij het tot stand brengen van een concept** gaan we de betekenis van de basisconcepten van de discussie definiëren en verduidelijken. We kunnen op heel wat manieren een concept tot stand brengen: we kunnen ons baseren op de etymologie, de betekenis van een term omschrijven met synoniemen of antoniemen, de specifieke attributen en kenmerken van de onderzochte concepten identificeren. Bij het tot stand brengen van een concept gaan we de gebruikte termen duidelijk definiëren, een (geografische, historische, enz.) context voor de vraag verschaffen zodat iedereen de vraag op dezelfde manier begrijpt.

Dit is essentieel om dubbelzinnigheden, onduidelijkheden of verwarringen weg te nemen die het verdere verloop van de discussie in de weg zouden staan. We verduidelijken de betekenis van de woorden die we gebruiken en we nemen geleidelijk afstand van ons individuele begrip in de richting van een eerder universeel standpunt. Hoewel een woord niet zonder meer voor iedereen dezelfde betekenis heeft, kunnen we door middel van een concept op zijn minst de uitlatingen verduidelijken van een individu dat we proberen te begrijpen.







## DE VOOROORDELEN OVER EEN DEBATVRAAG VERZAMELEN

## INLEIDING

Deze module is bedoeld om interesse, een open geest en gedachtewisseling binnen de groep te stimuleren. We brengen de vooroordelen over de debatvraag in kaart om ze gemakkelijker te ontkrachten en aanvullende vragen en antwoordmogelijkheden naar voren te brengen.

Hiervoor bieden we vier activiteiten aan. Activiteit 1 bevordert het uiten van gevoelens, activiteit 2 stimuleert het uiten van standpunten en argumenten, en activiteit 3 helpt om de debatvraag vanuit verschillende invalshoeken te bekijken. Met de laatste activiteit kunt u, met behulp van het digitale platform WebDeb, modules 4, 5 en 6 voorbereiden. De laatste activiteit valt samen met de afrondende besprekking aan het einde van elk van de eerste drie activiteiten.



### VOORAFGAANDE STAPPEN uitgevoerd door de groep of uzelf:

- Kader van het debat (**module 1**)
- Het formuleren van de debatvraag (**module 2**)

### VERDERGAAN MET ANDERE MODULES

Breed de activiteit uit met **module 4** om informatiebronnen te verzamelen. U kunt ook direct naar **module 5** gaan om argumenten met betrekking tot de vraag te analyseren. Ga desgewenst direct naar **module 7** voor mondelijke oefeningen en verbale technieken. Besteed in dit geval bijzondere aandacht aan de argumenten van de jongeren aangezien ze geen bronnen hebben geraadpleegd.



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

Gevoelens over de debatvraag uiten – p. 36

### ACTIVITEIT 2

Een standpunt over een debatvraag innemen – p. 37

### ACTIVITEIT 3

Een debatvraag vanuit verschillende perspectieven bekijken – p. 38



## AANKNOOPINGSPUNTEN

### AANKNOOPINGSPUNT 1

Een dynamisch debat leiden – p. 40

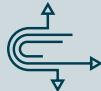


## ACTIVITEIT 1

### GEVOELENS OVER DE DEBATVRAAG UITEN



**Minimale duur** – 30 minuten.



**Opstelling** – In een cirkel.



**Materiaal** – Foto's.



**Beschrijving** – Voor deze activiteit maken we gebruik van foto's. Zo kan iedereen zijn gevoelens uiten, zelfs personen die minder gemakkelijk in het openbaar spreken. Het helpt ook spanningen wegnehmen die het thema met zich zou kunnen meebrengen. We geven hier de voorkeur aan het uiten van gevoelens boven een rationele uiteenzetting van argumenten.

#### 1. VOORGESTELDE BEELDEN

Neem een reeks afbeeldingen mee en leg ze op een tafel. We geven u hieronder een overzicht van verschillende bronnen, maar uiteraard kunt u ook in verschillende kranten en magazines of op internet op zoek gaan, of u kunt zelf foto's nemen.

De afbeeldingen zijn bij voorkeur symbolisch en duidelijk interpreteerbaar; bij te voor de hand liggende afbeeldingen bestaat het risico dat jongeren vasthouden aan een reeks ideeën en niet zelf op ontdekking gaan.



#### Hulpmiddelen

Selectie van afbeeldingen:

- 112 fotoafbeeldingen door Yapaka: <https://www.yapaka.be/page/photolangage>
- Enkele foto's van Anne BresC op Pinterest: <https://www.pinterest.fr/AnneBresC/photolangage/>
- Het 'Dixit'-spel bewerkt door Libellud: <https://www.libellud.com/dixit-2/>
- Vind gratis afbeeldingen online via [www.pixabay.be](http://www.pixabay.be), [www.freepik.com](http://www.freepik.com) of [www.unsplash.com](http://www.unsplash.com).

#### 2. EEN AFBEELDING KIEZEN

Vraag de jongeren vervolgens om een afbeelding te kiezen die hun gevoelens over de debatvraag uitdrukt. Elke jongere legt in een paar woorden zijn gevoelens uit, en waarom hij of zij precies die afbeelding heeft gekozen.

Zorg voor een gemoedelijke sfeer, dit is een moeilijke oefening voor sommige jongeren. Vermijd daarom spotten met, opmerkingen over en ander ongepast commentaar op de gevoelens van anderen. Herinner de groep zo nodig aan dit kader voordat u verder gaat.

#### 3. EEN TWEEDE AFBEELDING KIEZEN

Laat elke jongere een afbeelding kiezen en kort toelichten. Dan is het tijd voor een tweede ronde, dit keer op vrijwillige basis. Verschillende jongeren in de groep hebben waarschijnlijk meer dan één afbeelding nodig.

#### 4. BESPREKING IN GROEPSVERBAND

Laat iedereen aan het woord. Neem dan een paar minuten de tijd om de balans op te maken. Bespreek de gemeenschappelijke bezorgdheden, de gevoelens die veel jongeren delen ... Vraag de jongeren om hun angsten te uiten, en kijk samen of u erop kunt reageren, of u hun angsten kunt verminderen en hun motivatie kunt vergroten.

U kunt jongeren met positieve gevoelens bijvoorbeeld vragen om uit te leggen waarom ze gemotiveerd/opgewonden/gelukkig/... om rond dit thema te werken. Ontken hun negatieve gevoelens niet, maar probeer de jongeren te laten relativieren.

#### 5. NOTITIES NEMEN

Noteer de uitwisselingen als u dat nodig vindt. Sommige van deze vragen, bezorgdheden of verwachtingen kunt u dan later van naderbij bekijken. Als u meerdere sets afbeeldingen hebt, kunt u de geselecteerde afbeeldingen ook op een poster plakken, of online samenvoegen en er een foto van nemen.



## ACTIVITEIT 2

### EEN STANDPUNT OVER EEN DEBATVRAAG INNEMEN



**Minimale duur** – 30 minuten.



**Opstelling** – Jongeren moeten zich vrij door de ruimte kunnen bewegen en op een lijn kunnen plaatsvinden.



**Materiaal** – Geen materiaal nodig.



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om jongeren te stimuleren hun gedachten te uiten door middel van argumentatie. Jongeren worden aangemoedigd om een positie in de ruimte in te nemen, afhankelijk van hun standpunt (voor/tegen/neutraal) en moeten vervolgens hun standpunt toelichten. Deze activiteit kan ook leiden tot een reflectie over de voordelen van een democratisch debat.

#### 1. INZICHT IN DE VRAAG VERWERVEN

Herhaal de titel van de vraag, de context (geografische en temporele beperkingen, betrokken spelers, korte voorgeschiedenis van de vraag ...) en leg eventueel complexe termen in de vraag uit. Onthul geen argumenten die inspelen op het standpunt van de jongeren, anders loopt u het risico het debat te beïnvloeden. Zorg dat de groep de stelling begrijpt.

#### 2. POSITIONERING

Vraag aan elke jongere om een fysieke positie in te nemen wanneer u de vraag opnieuw stelt:

- Ofwel aan uw rechterkant indien ze het 'eerder eens' zijn met de stelling;
- Ofwel aan uw linkerkant indien ze het 'eerder niet eens' zijn met de stelling;
- Ofwel in het midden als ze moeilijk een duidelijke positie voor een van beide kampen kunnen kiezen (maar dan moet de jongere ook uitleggen waarom).

Jongeren krijgen maximaal tien seconden om na te denken en een positie in te nemen.

Voor debatvragen met een open antwoord (vragen die niet met 'ja' of 'nee' kunnen worden beantwoord, bijvoorbeeld de debatvraag 'Hoe de vervuiling in het Brussels Gewest beperken?') verzamelt u in een eerste stap mogelijke antwoorden: door de toegestane snelheid voor auto's te verlagen; door de aankoop van fietsen aan te moedigen; door het aanbod van het openbaar vervoer uit te breiden; enz. Noteer deze antwoorden en deel ze vervolgens met de groep terwijl ze een positie aan de rechter- of linkerkant innemen.

#### 3. ARGUMENTATIE

Vraag een paar jongeren om hun positie te rechtvaardigen. Begin met de argumenten van de kleinste groep. Vraag twee mensen in dit groepje om het woord te nemen. Vraag dan twee mensen uit het andere groepje om hun argumenten toe te lichten. Dan twee personen uit het midden. Vraag de jongeren om van positie te veranderen als ze tijdens de uiteenzetting van mening veranderen.

Stimuleer de reflectie en het debat door middel van verdiepingsvragen. Verschaf zo nodig aanvullende informatie en breng eventueel nuances aan. Maak duidelijk dat er niet altijd één waarheid is en dat het antwoord vaak complex is.



##### Aanknopingspunten

Een dynamisch debat leiden

## 4. NOTITIES NEMEN

Het is interessant om één of meer jongeren te vragen om de verschillende argumenten tijdens het debat te noteren. U kunt op verschillende manieren aantekeningen maken. Maak aantekeningen op het WebDeb-platform als u van plan bent dit platform ook in module 4 of 5 te gebruiken.

In dit geval moet u eerst het debat op WebDeb aanmaken (zelf of via activiteit 3 van module 2) en vervolgens het coderen van argumenten op WebDeb uitleggen aan de jongeren die noteren.



### WebDeb

Tutorials op de 'Help' pagina van WebDeb <https://webdeb.be/help>

## 5. GEVOELENS EN DISCUSSIE

Vraag de jongeren hoe ze deze debatoefening hebben ervaren, hoe het is gesteld met hun luisterbereidheid, hun gevoelens ten aanzien van tegenargumenten, hun inlevingsvermogen voor beweringen waarmee ze het niet eens zijn.

Vermijd een nieuwe discussie over de debatvraag, maar focus op luisterbereidheid en eventuele meningsverschillen: Is hun mening tijdens de discussie veranderd? Zo ja, onder invloed van welke argumenten? Hebben jongeren het idee te worden beïnvloed door andere factoren dan de aangevoerde argumenten, zoals groepsdruk, emotioneel taalgebruik, enz.? Waarom waren deze vragen nuttig voor de jongeren die tijdens de discussie niet van standpunt zijn veranderd? Waarom hebben ze verschillende meningen? Hoe kunnen we hiermee omgaan in een democratische samenleving?



### Aanknopingspunten

Een dynamisch debat leiden



## ACTIVITEIT 3

### EEN DEBATVRAAG VANUIT VERSCHILLENDÉ PERSPECTIEVEN BEKIJKEN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – 6 hoeden in verschillende kleuren, post-it's in verschillende kleuren.



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om vanuit zes verschillende perspectieven over de debatvraag na te denken. Deze activiteit (geïnspireerd door de 'Zes hoeden van Bono') helpt alle personen in de groep om tegelijkertijd dezelfde houding aan te nemen (voorgesteld door een symbolische 'hoed').

### 1. TOELICHTING BIJ DE ACTIVITEIT

Denk aan de debatvraag. Leg vervolgens het doel van de activiteit uit: samen vanuit verschillende perspectieven over de gestelde vraag nadenken. De zes hoeden staan elk voor een andere houding:

- Met de **witte hoed** (ik stel vast) drukken we objectieve informatie uit. Herhaal de titel van de vraag, de context (geografische en temporele beperkingen, de betrokken spelers, een korte voorgeschiedenis van de vraag ...) leg eventueel complexe termen in de vraag uit. De witte hoed probeert de volgende vraag te beantwoorden: 'Wat weten we over het onderwerp?' De hoed schetst een neutraal en objectief beeld van de feiten.
- Met de **rode hoed** (ik voel) drukken we onze gevoelens in verband met de debatvraag uit. We belichten onze gevoelens, intuities en emoties. De rode hoed probeert de volgende vraag te beantwoorden: 'Wat vind ik van dit onderwerp?'

- Met de **zwarte hoed** (ik ben op mijn hoede) denken we na over de gevaren, problemen en moeilijkheden die met de debatvraag gepaard gaan. Deze reflectie helpt om eventuele obstakels en obstakels vast te stellen. Met deze hoed wordt iedereen uitgenodigd om ‘advocaat van de duivel’ te spelen en de volgende vraag te beantwoorden: ‘Wat zijn de risico’s en beperkingen met betrekking tot dit onderwerp?’
- Met de **groene hoed** (ik innoveer) verkennen we nieuwe ideeën en nieuwe wegen. We proberen de volgende vraag te beantwoorden: ‘Welke andere alternatieven en oplossingen zijn er voor dit onderwerp?’ Het is de bedoeling om buiten het vaste kader te denken, creatief te zijn en op nieuwe manieren naar het probleem te kijken.
- Met de **gele hoed** (ik ben positief) is alles mogelijk. Dit is het ideale moment om de voordelen en gunstige aspecten van de kwestie te beschouwen. De gele hoed probeert de volgende vraag te beantwoorden: ‘Wat zijn de positieve punten van deze kwestie?’
- Wanneer we tot slot de **blauwe hoed** dragen (ik kijk naar de praktijk), bundelen we de ideeën die we in de praktijk proberen brengen. De blauwe hoed probeert de volgende vraag te beantwoorden: ‘Wat moeten we regelen om het voorstel of project te laten slagen?’ Waar moeten we voor zorgen? Hoe moeten we dit concreet regelen?’

We nemen de debatvraag **‘Moeten we het uniform in België invoeren?’ als voorbeeld:**

- Voor de **witte hoed** (ik stel vast): we gaan eerst en vooral de vraag verduidelijken: Over welk uniform hebben we het? Wat bedoelen we met ‘in België’ (wetende dat onderwijs een gemeenschapsbevoegdheid is)? Voor welk opleidingsniveau? Op basis hiervan kunnen we gaan kijken wat de wet hierover zegt. Op welk bevoegdheidsniveau wordt deze beslissing genomen? enz.
- Voor de **rode hoed** (ik voel): we gaan de mening van jongeren over de kwestie verzamelen. ‘Ik word depressief van een uniform’; ‘Ik vind het leuk, het ziet er chic uit’; ‘Ik maak me zorgen over de prijs’; ‘Ik heb geen interesse in dit thema’; ‘Ik zou het niet erg vinden’.
- Voor de **zwarte hoed** (ik ben op mijn hoede): we bespreken de aarzelingen van de jongeren en eventuele obstakels met betrekking tot de kwestie: ‘Een uniform is een schijnoplossing voor echte problemen: ongelijkheden, discipline, veiligheid’; ‘Voor gezinnen met een bescheiden inkomen is de aankoop van een uniform een dure aangelegenheid.’; ‘In uniform zien we er allemaal hetzelfde uit, een uniform hindert ons bij het uitdrukken van onze persoonlijkheid’; enz.
- Voor de **groene hoed** (ik innoveer): we kijken naar eventuele andere oplossingen in plaats van een uniform. Hoe kunnen we ongelijkheden op een andere manier wegnemen?

- Voor de **gele hoed** (ik ben positief): we onderzoeken de voordelen van een uniform: ‘Een uniform creëert discipline binnen de school’; ‘Met een uniform kunnen we ongelijkheden wegnemen’; ‘Een uniform is goedkoper dan modieuze merkkleding’.
- Voor de **blauwe hoed** (ik kijk naar de praktijk): we bekijken de praktische aspecten van de vraag: Gaat het voor alle scholen om hetzelfde uniform? Geldt er een kleurcode of wordt er gekozen voor een bepaald type kleding? Vergoedt de school het uniform of moeten ouders het zelf betalen?

## 2. HET WOORD NEMEN

Vraag alle kleurgroepen om een bijdrage te leveren. Gebruik de popcornstrategie (jongeren kunnen het woord nemen wanneer ze willen, zonder beurtrol) om informatie/gevoelens/ideeën/argumenten te verzamelen, afhankelijk van positie ten aanzien van de debatvraag.

## 3. NOTITIES NEMEN

Het is interessant om één of meer jongeren te vragen om de argumenten te noteren. U kunt op verschillende manieren aantekeningen maken. Maak aantekeningen op het WebDeb-platform als u van plan bent dit platform ook in module 4 of 5 te gebruiken. In dit geval moet u eerst het debat op WebDeb aanmaken (zelf of via activiteit 3 van module 2) en vervolgens het coderen van argumenten op WebDeb uitleggen aan de jongeren die noteren.

 **WebDeb** - Tutorial sheets op de ‘Help’ pagina van WebDeb  
[www.webdeb.be/help](http://www.webdeb.be/help)

## 4. GEVOELENS EN DISCUSSIE

Vraag de jongeren hoe ze deze debatoefening hebben ervaren, hoe het is gesteld met hun luisterbereidheid, hun gevoelens ten aanzien van de verschillende gevoelens/ideeën/argumenten die tijdens de activiteit aan bod zijn gekomen. Vermijd een nieuwe discussie over de debatvraag, maar bespreek de manier waarop de activiteit is verlopen.

 **Aanknopingspunten**  
Een dynamisch debat leiden



## EEN DYNAMISCH DEBAT LEIDEN

### HERINNEREN AAN HET VASTE KADER

In een debat op tegenspraak of bij uiteenlopende meningen en tegenstrijdige argumenten tijdens de sfeer al snel grimmig worden. Daarom moet u een verantwoordelijke voor de sfeer aanwijzen. Idealiter neemt de gespreksanimateur deze taak op zich, maar in feite komt iedereen in aanmerking. De toezichthoudende persoon gebruikt een triangel, een belletje of een ander discreet signaal als de situatie uit de hand dreigt te lopen. Dergelijke situaties zijn geïdentificeerd in het eerder opgestelde debatkader (zie module 1). Wanneer het signaal klinkt, moet de persoon die aan het woord is zijn toon of bewoording aanpassen. Het is immers de bedoeling om het debat te focussen op ideeën en rede en om een persoonlijke aanval te vermijden.

Aan het einde van de discussie of activiteit gaan we enkele van deze situaties doornemen. Daarom moeten we tijdens het debat nauwkeurig bijhouden wat bepaalde personen zeggen of doen. Het is niet de bedoeling om deze ontsporingen te interpreteren, maar we gaan duidelijk beschrijven wat er is gebeurd: welke formule, intonatie of reactie heeft geleid tot de ontsporing.

Dan krijgt de spreker het woord zodat hij zijn tussenkomst en de aangebrachte correcties kan toelichten. De spreker hoeft zichzelf niet te rechtvaardigen: we beschuldigen niemand, we proberen inzicht te verwerven in de klassieke communicatiemechanismen waarin we allemaal vastzitten. De persoon belicht zijn perceptie van de situatie, zijn oorspronkelijke bedoeling en tot slot zijn reactie op het signaal.

### VRAGEN STELLEN OVER UW HOUDING

Tijdens een debat is het bijzonder belangrijk om uw houding in vraag te stellen. We moeten goed opletten hoe we tegenargumenten onthalen, we moeten respect tonen voor andere personen die aan het debat deelnemen, enz.

#### Vragen over mijn luisterbereidheid

Welke stap zet ik naar de andere persoon toe? Doe ik mijn best om die persoon te begrijpen of sluit ik mezelf af en houd ik voet bij stuk? We kunnen onszelf ook achteraf in vraag stellen en onze gedachtegang evalueren: eerst dacht ik dit, maar nu heb ik een genuanceerde oordeel dankzij het argument van die persoon. Door deze zelfevaluatie leren we dat luisteren een belangrijke doelstelling van een debat is en dat luisteren wel degelijk resultaat heeft.

#### Vragen stellen over mijn gevoelens ten aanzien van de tegenargumenten

Waarom heeft mijn gesprekspartner om een ander idee dan ik? Is hij misschien een beetje dommer of minder ervaren? Of heeft hij ook goede redenen voor zijn standpunt? Misschien bekijken we de werkelijkheid vanuit een ander standpunt of kennen we elk een ander deel van de waarheid?

Ik doe mijn best om naar de andere persoon te luisteren en te begrijpen wat hij zegt, maar ook om dit element in mijn eigen argumentatie op te nemen en mezelf ermee vertrouwd te maken. Zo stellen we vast dat meningen of standpunten soms veranderen of meer genuanceerd worden na de argumentatie of een bezwaar van een andere persoon (en leren we deze bijdragen waarderen).

### Evaluatie van de discussie

Wat heb ik van deze discussie geleerd? Heb ik geleerd om afstand te nemen van een diepgewortelde overtuiging die misschien toch niet klopt? Heb ik geleerd mijn mening te nuanceren, een argument te herzien of te verfijnen?

### HERFORMULEREN

Herformuleren door een derde partij (een jongere of de gespreksanimateur) helpt om het emotionele karakter van meningsverschillen weg te nemen: 'Als ik het goed begrijp, staat het idee van X tegenover dat van Y. We hebben dus te maken met twee uiteenlopende meningen. Dat is normaal de taak van de bemiddelaar bij een conflict. Door herformuleren kunnen personen die niet meer mee zijn in het debat opnieuw aanhaken of zich een duidelijker beeld van de uitwisselingen vormen.'

### EEN ONDERSCHEID MAKEN TUSSEN BEZWAAREN EN TEGENSTRIJDIGE MENINGEN

We moeten een onderscheid maken tussen de verschillende vormen van een onenigheid. Zo kan de onenigheid betrekking hebben op het geformuleerde idee of op de argumenten ter ondersteuning van dit idee. We gebruiken de term 'onenigheid' in het algemeen om een controversie aan te duiden. Een bezwaar is een meningsverschil met betrekking tot het argument en een tegenstrijdige mening is een meningsverschil met betrekking tot de stelling. Dit is een belangrijk onderscheid. Een meningsverschil over argumenten heeft niet automatisch gevolgen voor de geformuleerde stelling, die met andere argументen kan worden ondersteund.

## **Bezoor: het meningsverschil heeft betrekking op een argument**

Een bezwaar is gericht op een argument, maar haalt niet automatisch het geformuleerde idee onderuit.

In het debat ‘Bent u voor of tegen adoptie door een homopaar?’ zou een eerste tegenargument voor deze stelling als volgt kunnen luiden: ‘Adoptie door homoseksuele ouders zou verboden moeten zijn, een kind heeft immers een mannelijk en vrouwelijk rolmodel nodig om zichzelf te ontwikkelen, hij heeft autoriteit en zachtaardigheid nodig.’ Een bezwaar tegen dit argument zou kunnen zijn: ‘Adoptie door een homopaar moet worden toegestaan. Het klopt dat een kind een mannelijk en vrouwelijk rolmodel nodig heeft, maar deze modellen houden geen verband met een verschil in geslacht. Het verschil tussen twee individuen van eender welk geslacht volstaat om deze modellen te belichamen’.

## **Tegenstrijdige mening: het meningsverschil heeft betrekking op de geformuleerde stelling**

We hebben vaak de neiging om een nieuw idee te poneren om ons tegen het idee van de andere persoon te verzetten. We nemen liever zelf het woord dan aandacht te schenken aan wat de andere zegt. We maken dan vaak gebruik van een tegenstrijdige mening: ik ben het niet met u eens, niet omdat uw stelling foutief of onnauwkeurig is, maar omdat ik een andere mening heb.

Bij een tegenstrijdige mening bekijken we de kwestie vanuit een ander perspectief, zonder noodzakelijkerwijs rekening te houden met het argument van de andere persoon. Bij externe kritiek is er geen verband tussen de argumenten, maar tussen de tegenstrijdige stellingen.

Voorbeeld: ‘Adoptie door homoseksuele ouders zou moeten worden verboden, een kind heeft immers een mannelijk en vrouwelijk rolmodel nodig om zichzelf te ontwikkelen, hij heeft autoriteit en zachtaardigheid nodig. ‘Een tegenstrijdige mening zou zijn: ‘Adoptie moet worden toegestaan, als het huwelijk is toegestaan, moet het recht om een gezin te stichten ook worden toegestaan’.

## **DE VERSCHILLENDE REGISTERS VAN EEN TEGENSTRIJDIGE MENING ONDERZOEKEN**

In deze oefening onderzoeken we de verschillende registers van voor- en tegenargumenten, om meer inzicht te verwerven in de redenen voor tegenstrijdige meningen.

Er zijn politieke, historische, esthetische, financiële, sociologische, psychologische enz. argumenten. We bekijken een kwestie vanuit een bepaalde invalshoek door argumenten af te bakenen. We baseren ons op een register, een bepaald standpunt over de zaak en niet op een absoluut standpunt.

We willen niet tot een akkoord komen of de waarde van de verschillende argumenten evalueren. We willen duidelijk maken dat we vanuit verschillende standpunten spreken. Sommige personen zijn gevoeliger voor ethische argumenten en anderen zijn gevoeliger voor economische argumenten. De argumenten voor deze twee waarden zijn in strijd met elkaar. Het debat draait dan rond de onverenigbaarheid van beide waarden.

Zo kunnen we een economisch argument weerleggen door te benadrukken dat het leven onbetaalbaar is en dat een economisch, technisch of praktisch argument in deze kwestie ondergeschikt is aan een ethisch argument. Omgekeerd kunnen we ons verzetten tegen een ethisch argument dat vanuit financieel oogpunt niet realistisch is, of dat om bepaalde redenen utopisch is. Deze zienswijze van argumenten stimuleert ook ons creatief denken: hoe kunnen we vasthouden aan dogma’s vermijden met behulp van alternatieven, uiteenlopende gedachten en een veelheid aan perspectieven? Zijn er verschillende invalshoeken voor een kwestie (een debat over genetica kan worden benaderd vanuit de wetenschappelijke belangen, maar ook vanuit een sociale, ethische, economische invalshoek)?

Zo zijn er verschillende registers van een tegenstrijdige mening in verband met de kwestie ‘huiswerk’:

- ‘Ik ben voor huiswerk omdat de leerlingen meer tijd hebben om zaken onder de knie te krijgen als ze thuis werken’

#### praktisch argument

- ‘Ik ben voor huiswerk omdat het goedkoper is dan ondersteuning door een leraar op school’

#### economisch argument, gebaseerd op winstgevendheid

- ‘Ik ben tegen huiswerk omdat dit buiten het normale wettelijke kader voor scholen valt’

#### juridisch argument

- ‘Huiswerk is deprimerend. Leerlingen moeten de kans krijgen om van hun jeugd te profiteren’

#### ethisch argument

- ‘Ik ben tegen huiswerk omdat ik studenten ken die thuis moeten meehelpen en geen tijd hebben om huiswerk te maken’

#### feitelijk argument, gebaseerd op een werkelijke situatie die wordt aangehaald ter ondersteuning van een stelling.

Voor de doodstraf zou dezelfde oefening het volgende opleveren:

- ‘Ik ben voor de doodstraf omdat het mensen afschrikt’

#### praktisch argument

- ‘Ik ben voor de doodstraf omdat het veel goedkoper is voor de staat dan een levenslange gevangenisstraf’

#### economisch argument

- ‘Ik ben voor de doodstraf omdat de staat de veiligheid van de inwoners moet waarborgen, het gaat om een vorm van wettige zelfverdediging’

#### juridisch argument

- ‘Het doden van een menselijk persoon is nooit juist of correct.’

#### ethisch argument

- ‘Ik ben tegen de doodstraf omdat er al onschuldige personen ter dood zijn veroordeeld’

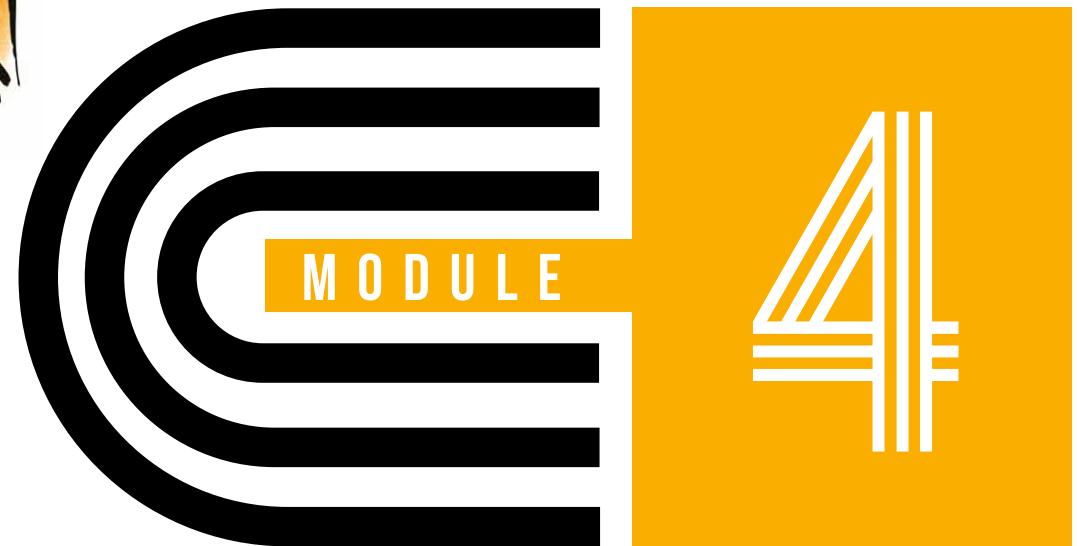
#### feitelijk argument

U kunt deze (of andere) categorieën gebruiken om de argumenten van de jongeren te groeperen.



#### Bronnen:

[https://www.philocite.eu/blog/wp-content/uploads/2017/11/PhiloCite\\_Lart\\_dargumenter\\_1.pdf](https://www.philocite.eu/blog/wp-content/uploads/2017/11/PhiloCite_Lart_dargumenter_1.pdf)

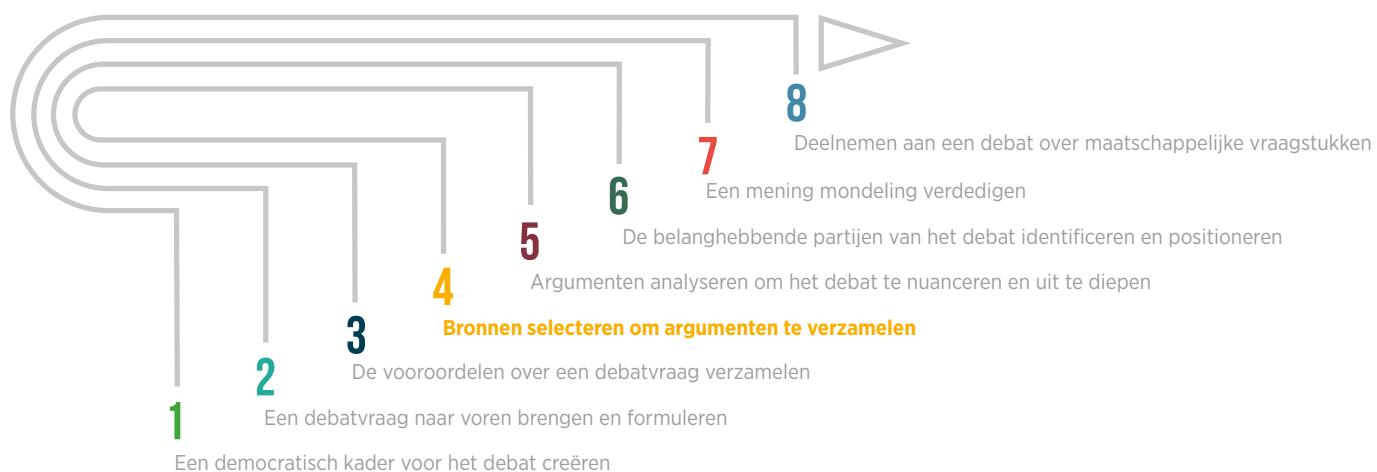


## BRONNEN SELECTEREN OM ARGUMENTEN TE VERZAMELEN

## INLEIDING

Hoe een keuze maken, een standpunt innemen en verdedigen als u niet geïnformeerd, slecht geïnformeerd of verkeerd geïnformeerd bent? Deze module is bedoeld om jongeren te helpen bij het verzamelen van bronnen en het analyseren en sorteren van de inhoud ervan. Het is de bedoeling om een reeks documenten te verzamelen die representatief zijn voor de verschillende standpunten, betrokken partijen en uiteenzettingen om dan vervolgens in module 5 een analyse te maken van de tijdens het debat aangevoerde argumenten.

Hiervoor bevat deze module drie activiteiten. De eerste is bedoeld om jongeren te helpen bij het verzamelen van documenten. De tweede vormt een hulpmiddel voor het maken van een bibliografie over een bepaald onderwerp op het WebDeb-platform. Deze twee activiteiten kunnen worden gecombineerd tot één. Activiteit 3 mobiliseert jongeren om de aard van deze documenten te analyseren.



### VOORAFGAANDE STAPPEN

**uitgevoerd door de groep of uzelf:**

- Kader van het debat (**module 1**)
- Het formuleren van de debatvraag (**module 2**)

### VERDERGAAN MET ANDERE MODULES

Verzamel de bronnen en ga dan naar **module 5** om de voorgestelde argumenten te analyseren. U kunt na het verzamelen van de bronnen ook naar **module 6** gaan om de deelnemende partijen van het debat te analyseren. U kunt ook direct naar **module 7** gaan om het mondelinge debat te oefenen, of naar **module 8** om een standpunt over de debatvraag in te nemen.



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

Documenten met betrekking tot de debatvraag verzamelen – p. 46

### ACTIVITEIT 2

Een bibliografie op WebDeb maken – p. 47

### ACTIVITEIT 3

De aard van een document analyseren – p. 49



## AANKNOPINGSPUNTEN

### AANKNOPINGSPUNT 1

Zoeken naar institutionele documentatie – p. 51

### AANKNOPINGSPUNT 2

Zoeken naar informatie via de geschreven pers – p. 53

### AANKNOPINGSPUNT 3

Zoeken naar informatie met behulp van zoekmachines – p. 54

### AANKNOPINGSPUNT 4

Zoekmachines effectief gebruiken – p. 55

### AANKNOPINGSPUNT 5

Tekst van de geanalyseerde media-inhoud – p. 57



## ACTIVITEIT 1

### DOCUMENTEN MET BETREKKING TOT DE DEBATVRAAG VERZAMELEN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Minimaal één smartphone (of één computer) per twee jongeren.



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om op internet (en in de papieren media) teksten en audiovisuele documenten in verband met de debatvraag te zoeken. Zo maken jongeren kennis met documentair onderzoek en worden ze zich bewust van de grote diversiteit aan beschikbare bronnen. Ze ontdekken nieuwe bronnen naast de bronnen die ze gewoonlijk raadplegen of de eerste resultaten van zoekmachines.

#### 1. VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT

Leg het doel van de activiteit uit, namelijk het zoeken van teksten, video's, rapporten en documenten met standpunten en argumenten in verband met de debatvraag. Geef duidelijke instructies voor het zoeken naar inhoud op internet.

Belangrijk hierbij:

- De mogelijkheid om meerdere zoekmachines te gebruiken (noem er een paar);
- Het formuleren van de zoekopdrachten (gebruik van aanhalingstekens, operators, enz.);
- De mogelijkheid om op een website te zoeken;
- De verschillende filters.



#### Aanknopingspunten

Zoekmachines effectief gebruiken

Naast deze technische informatie moet u de jongeren ook enkele beperkingen opleggen bij het zoeken naar documenten. Deze beperkingen zullen het latere analysewerk vergemakkelijken. Op die manier hoeft u voor de analyse geen selectie te maken. Besteed bij deze beperkingen aandacht aan:

- De omvang** van de geschreven documenten, de lengte van de video- of audiodocumentaires, enz. Als een bijzonder interessante podcast 50 minuten duurt, kunt u beter de relevante passages selecteren in plaats van hem in zijn geheel te beluisteren.
- De datum** van het document. Pas op voor te oude bronnen, die soms te veel context vragen voor de beschikbare tijd. Soms kan een archiefdocument echter interessant zijn.
- De complexiteit** van de uiteenzetting. Een wetenschappelijk artikel van Google Scholar is vaak een interessante bron. Personen zonder voorkennis zullen moeite hebben om deze documenten te begrijpen.

#### 2. ZOEKEN PER PAAR

Laat de jongeren in groepjes van twee werken en verdeel de onderzoeksdomen onder de verschillende groepjes. Deze domeinen zijn mogelijk afhankelijk van het thema, maar u kunt ze best indelen op basis van het type bron. Bijvoorbeeld: de media (gedrukte pers of audiovisuele media); politieke partijen; parlementen en regeringen; administraties; lobby's en verenigingen; wetenschappelijk onderzoek; sociale netwerken; enz.



#### Aanknopingspunten

'Zoeken naar informatie via de geschreven pers', 'Zoeken naar institutionele documentatie', 'Zoeken naar informatie met behulp van zoekmachines'



**Let op:** Als u WebDeb wilt gebruiken voor analysedoeleinden (zie module 5), kunt u alleen teksten en transcripts van video's en audio gebruiken.

#### 3. VERWIJZING NAAR DE DOCUMENTEN

Vraag de groepen om de URL-adressen van de geselecteerde bronnen op te nemen in een gedeeld document, of om de precieze referenties te noteren (of om naar activiteit 2 van deze module te gaan en een bibliografie op WebDeb te maken).

#### 4. DISCUSSIE

Sluit deze activiteit af met een debriefing over de moeilijkheden bij het gebruik van zoekmachines, over obstakels (betaald abonnement op mediasites bijvoorbeeld) of succesverhalen bij het zoeken naar documentatie.



## ACTIVITEIT 2

### EEN BIBLIOGRAFIE OP WEBDEB MAKEN



**Minimale duur** – 30 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Minimaal één smartphone (of één computer) per 2 jongeren. Voorzie ook een projector aangesloten op een computer of een gemeenschappelijk scherm.



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om jongeren te leren een volledige bibliografie op te stellen. Ze ontwikkelen hun vaardigheden door het invullen van een formulier om de in activiteit 1 verzamelde documenten op het WebDeb-samenwerkingsplatform te archiveren. Op die manier worden de activiteiten van module 5 en 6 ook gemakkelijker.

#### 1. WEBDEB ONTDEKKEN

Als de groep nog niet op WebDeb heeft gewerkt, leg de jongeren dan uit hoe ze zich kunnen registreren en lid kunnen worden van de groep die u eventueel al hebt gemaakt. Laat de jongeren zien via welke pagina ze informatie kunnen coderen. Het betreft het tabblad ‘bibliografie’ van het debat dat is gemaakt als onderdeel van module 2 (of dat u zelf hebt gemaakt).

Klik in dit tabblad op ‘Een tekst toevoegen’. WebDeb biedt twee mogelijkheden: zoeken op het platform als de tekst er al staat, of een nieuwe tekst toevoegen als dit niet het geval is. Kies deze tweede optie.

#### 2. CODERING

Voor elke tekst moet elk groepje jongeren het volgende in het formulier vermelden:

- Of de tekst of het audiovisuele document **online beschikbaar is**. In dit geval moeten ze de URL coderen (dan worden de andere velden van het formulier automatisch ingevuld, ze moeten de inhoud echter wel controleren).
- De **titel** van de tekst of het audiovisuele document.
- De **naam van de auteur** (d.w.z. voornaam en dan de achternaam in het geval van een persoon, of de volledige naam van de organisatie). Klik op ‘+’ als er meer dan één auteur is.

Als de auteur bekend is bij het platform, krijgt u functies en lidmaatschappen te zien wanneer u tekst in het betreffende vak begint in te voeren. WebDeb vraagt u mogelijk ook om zijn identiteit te bevestigen. Als de auteur nog niet is geregistreerd in WebDeb, moet u een fiche aanmaken. U kunt de informatie wel tot het strikte minimum beperken, namelijk de voor- en achternaam van de persoon of de naam van de organisatie.

- De **publicatiедatum** van de tekst of het audiovisuele document.
- De **website** waarvan het document afkomstig is, of de uitgever ervan.
- De **inhoud van de tekst**
  - Bij een op internet beschikbaar document wordt deze tekst automatisch weergegeven. Als het document echter afkomstig is van een alleen voor abonnees toegankelijke website, is de tekst alleen zichtbaar als uw groep een abonnement heeft. Als dit niet het geval is, moet u de tekst zichtbaar maken op WebDeb
    - verwijder de URL in de eerste rubriek van het formulier;
    - kopieer/plak de tekst van de originele website in het WebDeb-formulier.



**WAARSCHUWING:** Niet alle teksten zijn gratis toegankelijk, ook niet op internet. Als de tekst niet gratis toegankelijk is, kunt u deze kopieer-/plakhandeling alleen uitvoeren in de groep die u in WebDeb hebt aangemaakt en die voor educatieve doeleinden bedoeld is. U mag deze documenten die niet vrij zijn van auteursrechten niet in de openbare WebDeb-ruimte verspreiden.

- Bij een document in pdf-formaat moet u deze pdf eerst op de smartphone of computer opslaan en vervolgens in het WebDeb-formulier op ‘Bladeren’ klikken en het bestand selecteren.
- Als de tekst niet beschikbaar is op internet, moet u deze kopiëren en plakken of overtypen.
- Hetzelfde geldt als u slechts een deel van het document wilt opslaan (u moet dan eerst de URL verwijderen en vervolgens het gedeelte dat u interesseert kopiëren/plakken).

U kunt ook andere niet-verplichte informatie toevoegen:

- De **functie** en het **lidmaatschap** van de auteurs. Met functie bedoelen we het beroep van de auteur (bijvoorbeeld journalist) of de functie die hij vervult in het organigram van zijn organisatie (bijvoorbeeld algemeen directeur). Met lidmaatschap bedoelen we de volledige naam van de organisatie waarvan hij lid is. U kunt per auteur slechts één functie en lidmaatschap vermelden.
- Het **type tekst**, dit verwijst naar de ‘typologische’ dimensie van de analyseactiviteit van de aard en kwaliteit van de documenten.

Klik op ‘Opslaan’ wanneer deze informatie is gecodeerd. Zo keert u terug naar het tekstscherm en naar het debatscherm voor de volgende codering. U kunt ook altijd de informatie in het tekstbestand aanpassen door op de titel van de tekst te klikken en vervolgens op bewerken (rechtsboven), door ‘Update’ aan te duiden in het vervolgkeuzemenu.



## ACTIVITEIT 3

### DE AARD VAN EEN DOCUMENT ANALYSEREN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Geen materiaal nodig.



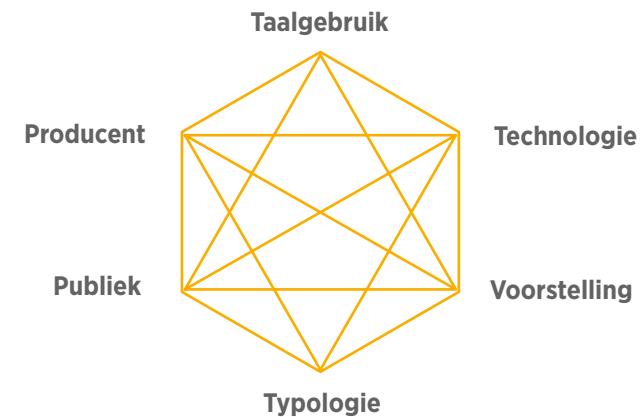
**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om jongeren te helpen een document te situeren door het te analyseren op basis van een multidimensionaal raster, geïnspireerd op het British Film Institute-model, een instrument dat veel wordt gebruikt in mediaonderwijs om media-inhoud te ontleden.

#### 1. HET ANALYSERASTER ONTDEKKEN

Licht het analyseraster toe. In media-inhoud zijn er altijd zes dimensies: taalgebruik, technologie, voorstellingen, typologie, publiek en producent. Deze zes dimensies helpen een mediaproduct voorstellen als een gestructureerd materiaal dat deel uitmaakt van een complex georganiseerd productie-, distributie- en ontvangstsysteem.

Deze dimensies zijn niet hiërarchisch en zijn niet bedoeld om afzonderlijk te worden behandeld. Ze zijn afhankelijk van elkaar; elke dimensie vormt een toegangspunt dat is verbonden met alle andere dimensies. We kunnen het gebruik van de analyse van deze zes dimensies extrapoleren naar elk document, elke media-inhoud of andere bron.

*De zes dimensies van media-inhoud volgens het British Film Institute*



**Het taalgebruik:** In de geschreven pers, op de radio, op televisie of op internet wordt niet hetzelfde taalgebruik gehanteerd. De dimensie ‘taalgebruik’ in dit analyseraster is gericht op het bestuderen van de constructie van de mediaboodschap, op visueel, geluids- en taalniveau. Hoe interpreteer ik deze boodschap?

Elk type media (bioscoop, geschreven pers, radio, enz.) gebruikt zijn eigen codes, en zelfs binnen een bepaald type media, bijvoorbeeld de geschreven pers, worden in de vrouwelpers andere uitdrukkingen en codes gebruikt dan in een tijdschrift over jacht en visserij. We gaan nu deze taalcodes (het gebruik van een bepaalde term, het gebruik van al dan niet inclusief schrijven, de kwaliteit van de taal, enz.) opsporen en de manier ontleden waarop de boodschap is opgebouwd.

**De voorstelling:** Hoe vormt en illustreert dit medium de wereld? Deze dimensie duidt zowel de voorstellingen van de wereld in een document aan als de impact van dit document op de voorstellingen van het publiek. Hoe worden de onderwerpen voorgesteld? Welke stereotypen en welke visie op de wereld worden overgebracht?

**De technologie:** De technische processen in de opbouw van de boodschap lopen uiteen en hebben impact op het resultaat. Technologie is een parameter die de communicatie beïnvloedt. Een foto in zwart-wit in plaats van in kleur, een film met speciale effecten, een Facebook-live, enz. **Welke technologie wordt gebruikt en hoe beïnvloedt deze de inhoud, de formulering van de boodschap en het onthaal van het document?**

**De producent:** De producent is de persoon die het bericht verzendt. **Wie heeft dit bericht geproduceerd, gefinancierd, wat zijn de bedoelingen van de producent?** Overtuigen, informeren, verkopen? Via deze dimensie analyseren we de productie en verspreiding van de boodschap rekening houdend met de ideologie en de specifieke sociaal-economische problemen en beperkingen.

**Het publiek:** Het publiek is de ontvanger van de communicatie. **Voor wie is dit document bedoeld? Wat doet het publiek ermee?** Hoe worden de berichten geïnterpreteerd? Wat is de invloed van het publiek op de constructie van de betekenis? We willen in deze dimensie de groep ontvangers bestuderen, dat wil zeggen de activiteit via welke een luisterraar, een toeschouwer, een lezer betekenis aan een document geeft.

**Typologie:** Typologie betreft het type document dat wordt geanalyseerd. Over wat voor document hebben we het? Wetenschappelijk? Informatief? Opiniestuk? Reclame? We kunnen documenten op basis van inhoud (bijvoorbeeld het informatieregister versus het entertainmentregister), genre (bijvoorbeeld sciencefiction versus soap), medium (bijvoorbeeld televisie versus radio) enz. in verschillende categorieën indelen. Met deze dimensie willen we analyseren welk type media is gebruikt om de boodschap over te brengen.

## 2. ANALYSE VAN DE AARD VAN EEN DOCUMENT

Verdeel de teksten onder de jongeren, zodat elke jongere of elk groepje van twee jongeren een tekst of een audiovisueel document analyseert. Idealiter selecteert (of krijgt) elke jongere of elke groepje van twee jongeren één van de tijdens activiteit 1 verzamelde documenten.

De jongeren moeten de verschillende dimensies van het diagram analyseren en op papier (op een raster of op een manier naar keuze) een evaluatie maken. De jongeren analyseren deze zes punten en komen tot een conclusie: is dit document relevant voor hun corpus?

## 3. DISCUSSIE

Na deze activiteit vergelijken we in een discussie de verschillende analyses van de jongeren en benadrukken we enkele essentiële punten: Verschilt het taalgebruik afhankelijk van het type document?; Past het document bij het beoogde publiek?; Welke impact kunnen de afbeeldingen in het document op het publiek hebben?; enz. We kunnen ons als groep heel wat interessante vragen stellen om ons bewust te worden van de berichten in de verzamelde documenten.

### Analysevoorbeeld

Vrijbrief “La suppression des examens dans l’enseignement secondaire ? Une nécessité !” ('Examens in het secundair onderwijs afschaffen? Een noodzaak!') Geschreven door Corentin Melchior, leerling en klasafgevaardigde van het zesde middelbaar (gepubliceerd op 9 maart 2021 op de website van Le Soir):

- **Het taalgebruik.** Uitgesproken; de tekst is opgesplitst in verschillende paragrafen; voetnoten en een verwijzing naar een literaire bron; gebruik van concepten (principes van geborgenheid en exploratie); gebruik van de woorden ‘de jongere(n)’ om te verwijzen naar het doelpubliek.
- **De voorstellingen.** Het betreft een jongere die over jongeren praat, maar eerder vanuit de positie van een buitenstaander. Hij beschrijft de jongeren als angstig, gedemotiveerd, gelaten.
- **Technologie.** Het artikel is op de website van Le Soir gepubliceerd. Dit artikel is niet beschikbaar in gedrukte versie. De Belgische krant Le Soir bestaat sinds 1887. Het merk Le Soir, een referentiekrant onder de Franstalige kranten, is tegenwoordig beschikbaar in alle beschikbare formaten: papier, internet, mobiele applicaties, sociale netwerken ...
- **De producent.** Corentin Melchior, leerling en klasafgevaardigde van het zesde middelbaar. Hij vermeldt niets over zijn school. Hij schreef nog een artikel voor het tijdschrift Traces (februari 2021) met als titel ‘Confinement, côté étudiant’ (In quarantaine als student). De auteur is direct betrokken bij het probleem en hij wil de school overtuigen om de eindejaarsexamens te laten vallen en in plaats daarvan de lessen langer te laten doorgaan.
- **Het publiek.** Binnen de vrijbrief wordt niet expliciet een publiek aangesproken. Le Soir richt zich op een hoogwaardig publiek<sup>[1]</sup>, met een gemiddelde leeftijd tussen de 40 en 50 jaar.
- **De typologie.** Een vrijbrief in een belangrijke Franstalige krant.



### Aanknopingspunten

Tekst van de geanalyseerde media-inhoud

[1] <https://www.rosseladvertising.be/fr/le-soir>



## ZOEKEN NAAR INSTITUTIONELE DOCUMENTATIE

Niet alle documenten met belangrijke informatie zijn even gemakkelijk te vinden. Programma's van verkiezingskandidaten, regeerakkoorden, parlementaire debatten, al deze informatie is belangrijk wanneer u probeert te begrijpen welke partij welk standpunt inneemt over een kwestie of om de argumenten achter beslissingen van een vergadering te begrijpen.

Er is geen magisch recept om deze informatie te vinden, de bronnen zijn verschillend naargelang de thema's en de gezochte documenten. We kunnen wel enkele algemene richtlijnen meegeven.

### DE RELEVANTE INSTELLINGEN IDENTIFICEREN

Voordat u op zoek gaat naar door instellingen gepubliceerde informatie moet u bepalen welke instellingen welke informatie verstrekken. Een instelling heeft alleen interessante informatie over een bepaald onderwerp als zij expertise heeft op dat gebied. U gaat best naar het federale portaal om de overheidspagina's te verkennen om te achterhalen welke instelling bevoegd is voor een bepaalde kwestie.

Al deze informatie is beschikbaar via deze link:  
[https://www.belgium.be/fr/la\\_belgique/pouvoirs\\_publics](https://www.belgium.be/fr/la_belgique/pouvoirs_publics).

Als algemene regel geldt dat een entiteit rechtstreeks bevoegd is voor een aantal thema's en ook verantwoordelijk is voor bepaalde taken toevertrouwd door de toezichthoudende entiteit boven deze entiteit. Zo beheren de gemeenten de gemeentebossen, maar als een gewest een beslissing neemt over alle groenruimten op het grondgebied, geldt deze beslissing ook voor de door de gemeenten beheerde bossen. De federale entiteiten en de federale staat hebben de volgende bevoegdheden:

- De **gemeenten** zijn verantwoordelijk voor het beheer van zaken van gemeentelijk belang, dat wil zeggen alles wat niet afhankelijk is van hogere entiteiten. Ze zijn met name bevoegd voor openbare werken, ordehandhaving en huisvesting. Ze zijn ook verantwoordelijk voor het realiseren van door hogere entiteiten toevertrouwde opdrachten.
- De **provincies** staan in voor zaken van provinciaal belang. Deze omvatten onder meer bepaalde kwesties in verband met toerisme, cultuur, sociale bijstand of beheer van groenruimten. Ze zijn ook verantwoordelijk voor het realiseren van door hogere entiteiten toevertrouwde opdrachten.
- De **regio's** hebben bevoegdheden die rechtstreeks verband houden met het - eerder brede - begrip 'territorium'. Voorbeelden van regionale bevoegdheden: werkgelegenheid, landbouw, openbare werken, energie, vervoer (behalve NMBS), ruimtelijke ordening, ecologie, huisvesting en tot slot het toezicht op de provincies en gemeenten.

- De **gemeenschappen** vervullen dan weer alle bevoegdheden met betrekking tot taal en zogenaamd 'persoonlijke' onderwerpen, dat wil zeggen met betrekking tot individuen. Deze bevoegdheden omvatten cultuur, onderwijs, sport en bijstand aan personen.
- De **federale staat** in voor alle bevoegdheden met betrekking tot aangelegenheden die het algemeen belang van alle Belgen betreffen. Deze bevoegdheden omvatten financiën, het leger, justitie, buitenlandse zaken, federale politie, sociale zekerheid en belangrijke wetten over sociale bescherming (zoals pensioenen en ziekte- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen).

### DE DOOR DE OVERHEDEN GEPUBLICEERDE DOCUMENTATIE ZOEKEN

We stellen eerst vast welke overheidsinstantie verantwoordelijk is voor de aangelegenhed. Daarna is het tijd om op zoek te gaan naar de door deze entiteit ter beschikking gestelde informatie. Er zijn heel wat soorten informatie, maar bepaalde informatie is belangrijker dan andere.

Om te beginnen is het vaak interessant om de akkoorden van de regering (of de meerderheid) te raadplegen, die in zekere zin de gang van zaken tijdens de zittingsperiode weergeven. Op die manier kunt u meestal achterhalen waarom een beslissing is genomen en waarom deze is uitgevoerd. Let goed op: net zoals bij partijprogramma's gaat het om een actieplan voor de zittingsperiode en niet om een verslag van wat er is bereikt. Regeerakkoorden beschrijven heel duidelijk wat er aan het begin van een legislatuur werd beloofd. Ze zijn daarom ideaal om niet nageleefde beloften, mislukte pogingen en onafgewerkte projecten van elke zittingsperiode te raadplegen.

Deze regeerakkoorden zijn direct te vinden op de site van de betreffende entiteit:

- Voor de **federale overheid** staat het regeerakkoord op [www.belgium.be](http://www.belgium.be) (typ ‘regeerakkoord’ in de zoekbalk).
- Voor het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** zijn de akkoorden en besluiten verzameld op de pagina <https://be.brussels/a-propos-de-la-region/gouvernement-regional/accords-et-arretes>
- Voor de **regeringen van Wallonië en de Franse Gemeenschap** zijn de akkoorden beschikbaar op hun respectieve sites. Ga voor de gewestelijke beleidsverklaring naar de pagina <https://www.wallonie.be/fr/plans-wallons>. De verklaring van de gemeenschapsregering vindt u op de website van de Federatie Wallonië-Brussel; <http://www.federation-wallonie-bruxelles.be/a-propos-de-la-federation/le-gouvernement/>
- In **Vlaanderen** kunt u het regeerakkoord raadplegen in het Nederlands, maar ook in het Frans, op de site <https://www.vlaanderen.be/publicaties>. Typ ‘akkoord’ in de zoekbalk om het document te raadplegen.

Regeerakkoorden volstaan echter niet om een duidelijk beeld van een probleem te krijgen, vooral omdat de oppositie niet aan het woord komt. We moeten de parlementaire documenten bekijken en de documenten van de debatten raadplegen om een beeld te krijgen van wat onze vertegenwoordigers voorstellen in de raden en vergaderzalen. ‘Bulletin van Vragen en Antwoorden’, ‘Voorstellen of ontwerpen van wetten of decreten’, met daarin een toelichting (dus de bedoelingen en argumenten van de auteurs), ‘Commissierapporten’ over deze projecten of voorstellen, en tot slot ‘Verslagen van plenaire vergaderingen’. Deze teksten zijn soms complex en technisch. Ze bevatten vaak meningen en argumenten die niet noodzakelijkerwijs in officiële communicatie worden opgenomen. Deze documenten zijn online beschikbaar op de websites van de betrokken instellingen, onder de rubrieken ‘Documenten’ of ‘Parlementaire werkzaamheden’.

Naast regeerakkoorden en parlementaire documenten publiceren politieke en bestuurlijke instellingen documentatie over thema’s waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Het doorzoeken van de rubrieken ‘Documenten’, ‘Actualiteit’ of ‘Publicaties’ op de sites van deze instellingen kan soms ook interessante informatie opleveren. U kunt deze informatie ook vinden via sociale netwerken, op de profielen van deze instellingen. Helaas is niet alle informatie op sociale netwerken beschikbaar en is de informatie zeer ongelijk over de verschillende media verspreid.

### DE PARTIJPROGRAMMA'S ZOEKEN

De partijprogramma's kunt u meestal terugvinden op de website van de respectieve partijen, die u meestal na een korte zoektocht op een willekeurige zoekmachine zonder problemen kunt terugvinden. We hebben nog enkele belangrijke aandachtspunten.

De partijen hebben meerdere niveaus - gemeentelijk, provinciaal, regionaal, federaal - en dus meerdere programma's. Let dus goed op naar welk programma u op zoek bent, het federale programma bevat weinig of geen interessante informatie over een gemeentelijk thema.

Partijprogramma's bevatten ‘absolute’ standpunten, die alleen geldig zijn vóór onderhandelingen. In werkelijkheid moeten partijen bij elke besluitvorming compromissen sluiten met andere partijen. Een programma bevat een ideaal plan van aanpak.

Naast partijprogramma's hebben leden van deze partijen ook andere projecten die interessant zijn om te raadplegen. De meeste politieke spelers hebben een persoonlijke website, blog of account op één of meer sociale netwerken die u kunt raadplegen om hun persoonlijke standpunten te ontdekken.

### DOCUMENTEN VAN ORGANISATIES ZOEKEN

U kunt documenten van bepaalde organisaties zoeken door middel van thematische zoekopdrachten op zoekmachines, maar houd er rekening mee dat deze documenten niet op de eerste pagina's met resultaten verschijnen. U kunt twee strategieën gebruiken om deze documenten te vinden:

- Ga direct naar de sites van organisaties die deelnemen aan het debat;
- Gebruik de technieken uit ‘Zoekmachines effectief gebruiken’, en in het bijzonder de ‘AND’-functie om te zoeken op een combinatie van thematische trefwoorden en type organisatie (bijv. ‘vakbonden’).

### WETENSCHAPPELIJKE DOCUMENTEN ZOEKEN

Sommige van deze documenten zijn ook toegankelijk via zoekmachines (soms gewoon al door de term ‘wetenschappelijk’ aan de zoekopdracht toe te voegen), maar er zijn ook specifieke sites voor dit type documenten:

- <https://www.worldcat.org>
- <https://www.researchgate.net>
- <https://scholar.google.com>

Deze sites bieden toegang tot downloadbare versies van de teksten, indien beschikbaar.

## ZOEKEN NAAR INFORMATIE VIA DE GESCHREVEN PERS

De geschreven pers is een uitstekende bron van informatie, meningen, argumenten en standpunten. U moet eerst en vooral bepalen welke gegevens u op de website van een krant gaat zoeken. U kunt uzelf best niet tot slechts één bron beperken om zeker te zijn van uw informatie. Let op, een artikel in de krant *Le Soir* kan een officieel bericht (Belga of dergelijke) zijn dat ook elders is gepubliceerd.

Let ook op de auteur van het artikel. In dit digitale tijdperk kunnen externe personen een bijdrage op perssites leveren. In dat geval moet u analyseren waar de betreffende bijdrage vandaan komt. Informeer tot slot ook naar het redactionele beleid van de geraadpleegde krant of het geconsulteerde tijdschrift. Het redactionele beleid heeft te maken met de gewoonten van een tijdschrift. Zo bent u op de hoogte van eventuele vooroordelen van auteurs bij het schrijven van hun artikelen.

Bij het zoeken naar informatie in de geschreven pers is de kans groot dat u artikelen vindt die zijn gereserveerd voor abonnees van het tijdschrift. Er is helaas geen andere oplossing dan een abonnement afsluiten, of een abonnement nemen op een platform waar artikelen uit tijdschriften worden gegroepeerd, zoals bijvoorbeeld *Europresse.com*. Informeer vooraf welke abonnementen uw organisatie heeft. Scholen en andere onderwijsinstellingen genieten vaak voorkeurstarieven.

U moet vooraf een lijst maken van tijdschriften die u wilt raadplegen, rekening houdend met het thema dat u onderzoekt. Vergeet zeker niet om gespecialiseerde kranten en tijdschriften te raadplegen. U kunt dan naar elk van de websites gaan en de in de site geïntegreerde zoekfunctie gebruiken of door secties navigeren.

# 3



## ZOEKEN NAAR INFORMATIE MET BEHALP VAN ZOEKMACHINES

U doet vaak een beroep op een zoekmachine om informatie te zoeken in een tekst, een artikel of een andere bron. Er zijn verschillende zoekmachines, elk met verschillende voor- en nadelen. Naast de klassieke zoekmachines, die informatie zoeken op het hele internet, zijn er ook zoekmachines voor specifieke thema's of gebieden. Hieronder vermelden we enkele belangrijke zoekmachines.

### GOOGLE, YAHOO EN BING

Deze drie zoekmachines zijn ongetwijfeld de meest gebruikte. Ze verschaffen zeer uitgebreide zoekresultaten zodat u snel en gemakkelijk informatie in de massa kunt vinden. Ze hebben ook enkele opvallende gebreken.

Om te beginnen verschaffen ze voornamelijk zogenaamd 'gesponsorde' resultaten. De eerste resultaten van een zoekopdracht zijn vaak advertenties, wat de objectiviteit van de informatie ondermijnt. Vervolgens tonen ze populaire resultaten, dat wil zeggen de meest bezochte

pagina's, met voorrang. Zo kunt u bovenaan de pagina relevante resultaten te zien krijgen, maar soms blijven interessante pagina's verborgen omdat ze minder vaak worden bezocht. Daarom moet u nauwkeurige trefwoorden en duidelijke zoekopdrachten gebruiken. Hieronder gaan we daar verder op in.

De meeste alternatieve zoekmachines gebruiken dezelfde algoritmen als deze bekende zoekmachines. Daarom hebben ze dezelfde gebreken.

### ALTERNATIEVE ZOEKMACHINES

Lilo, Ecosia, Youcare ... De exploitanten van deze alternatieve zoekmachines zetten zich in voor een liefdadig en/of ecologisch doel. Ze doneren de opbrengsten van zoekopdrachten aan verenigingen (naar keuze van de gebruiker in het geval van Lilo) of ze gebruiken de opbrengsten om bomen te planten en het bewustzijn over ecologie te vergroten. Ze zijn meestal gebaseerd op de Bing-zoekmachine.

Qwant, DuckDuckGo ... : deze zoekmachines hebben als belangrijkste doel het beschermen van gebruikersgegevens. De zoekresultaten van deze zoekmachines zijn anoniem.



# 4

## ZOEKMACHINES EFFECTIEF GEBRUIKEN

Bij een zoekopdracht met een online zoekmachine bent u vaak geneigd om een vraag te stellen zodat u zou doen tijdens een gesprek met een gesprekspartner. Dit werkt uitstekend voor zoekopdrachten naar feiten of zeer specifieke - en eenduidige - vragen zoals 'Hoe hoog is de Eiffeltoren?' of 'Hoeveel Nederlandstalige gemeenten zijn er in België?'. Het antwoord is dan gemakkelijk te vinden en verschijnt meestal tussen de eerste zoekresultaten. Bij het zoeken naar meningen, argumenten of omstreden informatie laat deze methode echter vaak te wensen over.

Onze zoekopdracht kan immers bijzonder uiteenlopende resultaten opleveren, afhankelijk van de formulering van de vraag, en een groot aantal woorden in de vraag versturen de zoekopdracht. In plaats van een volledige vraag kunt u beter trefwoorden gebruiken, en enkele indicatoren om de vraag te verfijnen. De zoekopdracht wordt dan nauwkeuriger en het is gemakkelijker om de details ervan aan te passen. De vraag 'Waarom is 5G schadelijk?' verwijst bijvoorbeeld bijna uitsluitend naar sites die ervan overtuigd zijn dat 5G schadelijk is, terwijl de vraag '5G-gezondheid' meer genuanceerde resultaten oplevert.

### DE INVLOED OP DE RESULTATEN

De meest commerciële en dus bekendste zoekmachines bieden websitebeheerders de mogelijkheid om zoekresultaten te kopen. Een webmaster 'koop' één of meer trefwoorden, zodat hij zeker weet dat zijn website tevoorschijn komt bij een zoekopdracht naar dit woord. Daarom neemt u best geen genoegen met de resultaten op de eerste pagina's die vaak veel dergelijke resultaten bevatten.

Naast het nadeel van webmasters die trefwoorden kopen, tonen commerciële zoekmachines ook advertenties en aankondigingen. Het gaat vaak om de twee of drie bovenste resultaten op de eerste pagina van uw zoekopdracht. Deze resultaten zijn duidelijk gemaarkeerd als advertenties. Ondanks alles zijn ze soms interessant, maar de gebruiker moet op zijn hoede zijn voor de objectiviteit van de informatie.

Ten slotte worden de resultaten beïnvloed door eerdere zoekopdrachten die op dezelfde computer of met hetzelfde trefwoord werden uitgevoerd. Een resultaat waarop eenzelfde gebruiker meermaals heeft geklikt zal prominenter naar voren komen bij toekomstige zoekopdrachten. Om dit te vermijden, kunt u uw zoekgeschiedenis verwijderen via de instellingen van uw favoriete zoekmachine of een privébrowser gebruiken.

### DE TREFWOORDEN

Het gebruiken van trefwoorden bij het zoeken naar informatie klinkt misschien eenvoudig, maar u moet een paar belangrijke tips in gedachten houden. Zoekmachines zijn immers niet bekend met synonymie, homonymie en polysemie.

Moderne zoekmachines kunnen zoekopdrachten op basis van synoniemen uitvoeren, maar dit staat nog niet helemaal op punt. Tijdens een zoekopdracht moet u aandacht besteden aan eventuele synoniemen van het trefwoord, en de zoekopdracht verfijnen, of het trefwoord zo nodig wijzigen.

Homonymie blijft echter een groot probleem. Een zoekopdracht naar de term 'staking' levert zeer uiteenlopende resultaten op, zoals praktijken van werkvolk, actuele gebeurtenissen, geografie en zelfs enkele historische figuren. De resultaten worden vaak voorgesteld op basis van 'relevantie'. Sommige zoekopdrachten verschaffen dan een resultaat dat niet overeenkomt met de term waarnaar u zocht, maar met een term die erop lijkt. Zo leidt een zoekopdracht naar VUB-politoloog VUB Didier Caluwaert ook tot resultaten over de auteur Didier Van Cauwelaert.

Polysemie tot slot brengt hetzelfde soort risico's met zich mee. Meestal kunnen we gemakkelijk vaststellen dat een resultaat niet overeenkomt met de betekenis van het zoekwoord. Bij bepaalde zoekopdrachten moeten we echter bijzonder op onze hoede zijn. Het adjetief 'Amerikaans' verwijst bijvoorbeeld naar het Amerikaanse continent als geheel, maar het wordt ook vaak gebruikt om de betekenis tot de Verenigde Staten te beperken. Zowel de zoekmachine als de persoon die de zoekopdracht uitvoert kunnen met deze verwarring te maken krijgen.

De internetgebruiker gebruikt best een aantal zoekoperators om bepaalde van deze beperkingen te omzeilen.

### DE ZOEKOPERATORS

Opmerking: de meeste van deze operators werken alleen in hoofdletters.

#### De woordvolgorde kiezen

De woordvolgorde is belangrijk: de zoekmachine heeft de neiging zich meer te concentreren op het eerste woord, pas daarna op het tweede, enzovoort.

#### 'AND'/'EN'

Deze operator is bij de meeste zoekmachines niet essentieel. Bij gebruik van 'AND' gaat de zoekmachine op zoek naar de twee termen die de indicator verbindt.

**Voorbeeld:** '5G EN gezondheid'. Zo toont de zoekmachine alleen resultaten die beide termen bevatten, terwijl '5G en gezondheid' zal leiden tot resultaten die slechts één van de termen bevatten als het resultaat populair is.

## 'OR'/'OF'

De zoekmachine zoekt naar alle resultaten die één van de woorden bevatten. Deze functie is handig wanneer u meerdere woorden voor hetzelfde begrip gebruikt, of wanneer u niet zeker weet welke term u precies zoekt.

**Voorbeeld:** reis **OF** vakantie in Europa

## De '+' en '-' symbolen

Bij gebruik van de '+' of '-' symbolen moet de zoekmachine een woord aan de zoekopdracht toevoegen of resultaten verwijderen die een term bevatten. U hoeft alleen maar het gewenste symbool achter het woord van uw zoekopdracht te plakken en klaas is Kees.

**Voorbeeld:** 'kat' geeft miljarden zeer uiteenlopende resultaten: wakkere katten, slapende katten, katten met een hond, katten buiten ... Als u naar afbeeldingen van een slapende kat wilt zoeken en geen hond in de afbeelding wilt, typt u 'Kat +slaapt -hond'.

## De aanhalingstekens

Met deze operator zoekt u precies naar de uitdrukking tussen aanhalingstekens. Deze functie beperkt de resultaten aanzienlijk, dus let op de spelling.

Deze functie is erg interessant bij het zoeken naar een specifiek citaat, het zoeken naar een persoon of een reeks woorden waarvan we zeker weten dat ze in een tekst of op een site voorkomen.

**Voorbeeld:** een zoekopdracht naar de woordgroep 'ik heb een droom' met aanhalingstekens levert bijna uitsluitend resultaten op die verband houden met de beroemde toespraak van Martin Luther King. Zonder aanhalingstekens vinden we ook resultaten in verband met deze toespraak, maar ook resultaten van forums over slaap.

## Inkorten

Deze techniek werkt misschien niet altijd perfect, maar het is wel een interessant hulpmiddel; we vervangen dan een deel van het woord door '\*'.

**Voorbeeld:** als u onderzoek doet naar de onderwijswereld en u wilt naar de termen 'educatie' en 'educatief' zoeken, typt u gewoon 'educ\*'.

## 'De joker'

Het kan gebeuren dat uw informatie onvolledig is, dat u een element mist; u kunt het dan vervangen door '\*' in uw zoekopdracht.

**Voorbeeld:** Als u op zoek bent naar de datum van een evenement, bijvoorbeeld 11 september 2001, maar u weet niet zeker of het 11 september was, kunt u '\* september 2001' invoeren.

## Het bestandstype

Als u op zoek bent naar een bepaald bestandstype, een pdf- of docx-document, een afbeelding in jpeg- of png-formaat, of een video in MP4-formaat, kunt u de resultaten beperken tot dat type bestand. U hoeft alleen maar het commando 'bestandstype: xyz' toe te voegen, waarbij xyz voor het bestandstype staat.

**Voorbeeld:** als ik op zoek ben naar een pannenkoekenrecept in pdf, typ ik 'bestandstype pannenkoekenrecept:pdf'

## Filters

Zoekmachines bieden ook filters aan. Ze helpen de weergegeven zoekresultaten te filteren tot de resultaten die overeenkomen met bepaalde criteria, bijvoorbeeld een datum of een taal.

## Enkele voorbeelden:

U moet allereerst uw zoekopdracht goed afbakenen, dat wil zeggen nauwkeurig nadelen over het onderwerp waarover u informatie zoekt. De onderstaande voorbeelden zijn uitgevoerd op de Google-zoekmachine, maar andere zoekmachines zouden zeer gelijkaardige resultaten opleveren.

### a. **De 'terroristische aanslagen van 22 maart 2016'**

- Als ik 'terroristische aanslagen België' zonder aanhalingstekens typ, krijg ik 672.000 resultaten.
- Door een '+' symbool voor België toe te voegen, houdt de zoekmachine alleen rekening met de resultaten in België, zo krijg ik 2240 resultaten. NB: de eerste pagina met resultaten is identiek, de zoekmachine toont immers de meest relevante resultaten als eerste.
- Als ik de datum '22 maart 2016' tussen aanhalingstekens zet, blijven er nog maar 616 resultaten over.

### b. **'Amerikaans ruimteonderzoek'**

- De 3 woorden in die volgorde geven me 111.000 resultaten
- De volgende zoekopdracht: 'ruimteonderzoek' +Amerikaans' geeft 13.100 resultaten
- De zoekopdracht: 'Ruinmeonderzoek' +Amerikaans -Europa' geeft 1770 resultaten

Het is handig om stap voor stap te werk te gaan en de zoekopdracht gaandeweg te verfijnen om te voorkomen dat u resultaten verwijdert die toch interessant kunnen zijn. Let ook op dat u niet te specifiek bent: door in de eerste zoekopdracht de datum van 22 maart 2016 tussen aanhalingstekens te plaatsen, sluit u immers datums in de vorm '22-03-2016' uit.

# 5



## ZOEKEN NAAR INFORMATIE VIA SOCIALE NETWERKEN

Politieke actoren, instellingen en partijen maken in toenemende mate gebruik van sociale netwerken om hun meningen, argumenten enz. te verspreiden. Het is daarom belangrijk om deze netwerken te raadplegen. Zo kunt u bepaalde informatie verkrijgen die soms moeilijk te vinden is. Veel politieke spelers becommentariëren het nieuws, geven hun mening of stellen argumenten voor op hun Facebook-, Twitter-, enz.-accounts. Soms is het interessant om hun profielen te raadplegen om hun persoonlijke standpunt te ontdekken. Let wel op, deze online posities zijn in principe alleen bindend voor de auteur, let dus op de status van de auteur.

U kunt op verschillende manieren naar een standpunt zoeken op sociale media. Op de eerste plaats kunt u de zoekfunctie van het netwerk gebruiken en de trefwoorden voor uw zoekopdracht invoeren. Deze methode levert niet altijd de gewenste resultaten op, maar het is een goed begin. Daarna gaat u naar de pagina van de persoon of instelling waarover u meer te weten wilt komen en zoekt u daar nauwkeuriger. Als het netwerk geen zoekfunctie heeft, kunt u de sneltoets 'ctrl+f' gebruiken en een trefwoord typen. Scroll in dit geval eerst tot een datum die u interesseert, de functie 'ctrl+f' zoekt immers alleen naar de geladen inhoud en werkt niet als u de pagina niet op de juiste datum hebt geladen.

# 6



## TEKST VAN GEANALYSEERDE MEDIA-INHOUD

**De volledige tekst:** <https://plus.lesoir.be/359643/article/2021-03-09/carte-blanche-la-suppression-des-examens-dans-lenseignement-secondaire-une>

**« La suppression des examens dans l'enseignement secondaire ? Une nécessité ! ('Examens in het secundair onderwijs afschaffen? Een noodzaak!) » (vrije vertaling van de originele Franse tekst)**

[Tekst toegevoegd door de redactie: Een leerling uit het zesde middelbaar stelt voor om de examens af te schaffen en de lessen langer door te laten gaan, dit vanwege de stress en het motivieverlies van de leerlingen tijdens dit bijzondere jaar.]

Als klasafgevaardigde van het zesde middelbaar gaat er geen dag voorbij dat leerlingen mij niet vertellen over de dagelijkse evaluaties waarmee ze te maken krijgen. Elke dag ondergaan ze heel wat testen, wat weegt op hun geestelijke gezondheid. De gemoederen raken helemaal

verhit als ik het onderwerp eindejaarsexamens aansnijdt. Deze periode voor hun toekomst doorslaggevende periode zorgt voor heel wat spanningen.

Daarom leek het mij goed om de opmerkingen en vragen van de studenten te bundelen en de zorgwekkende achteruitgang van hun gemoedstoestand onder de aandacht te brengen.

### EEN SITUATIE WAAROVER ZE GEEN CONTROLE HEBBEN

Tijdens mijn vele gesprekken met de studenten om me heen werd ik me bewust de mentale vermoeidheid die zij tijdens dit bijzondere jaar ervaren. Twee woorden blijven terugkomen als ik hen vraag om dit brede en complexe concept onder woorden te brengen. Ze spreken over (de) motivatie en stress. Het werk stapelt zich op in een situatie waarin de motivatie maar blijft afnemen. De immense hoeveelheid taken vormt een hoge berg die onmogelijk te beklimmen lijkt. De confrontatie met deze a priori onoverkomelijke beproeving bezorgt de studenten veel stress. Dit duidt op het begin van een vicieuze cirkel die de geestelijke gezondheid van jongeren negatief beïnvloedt. Stress is immers één van de oorzaken voor demotivatie die het schoolleven van jongeren negatief beïnvloedt. Jongeren voelen zich gevangen in een situatie waarover ze steeds minder controle hebben.

### EEN MOTIVATIE DIE MET DE SECONDE AFNEEMT

Naast de immense hoeveelheid werk zijn er nog andere verklaringen voor het motivieverlies bij jongeren. We moeten de situatie in twee principes opsplitsen: een gevoel van geborgenheid en exploratie ☺.

Jongeren zijn op de eerste plaats op zoek naar een gevoel van geborgenheid in hun omgeving, zoals de schoolomgeving, bijvoorbeeld door het aangaan van een gemoedelijke relatie met leerkrachten of klasgenoten. Pas daarna wil de student de wereld om zich heen gaan exploreren en verkennen, bijvoorbeeld door deel te nemen aan de cur-

sussen leerkrachten. Door de huidige gezondheidscrisis ervaren ze geen gevoel van geborgenheid, waardoor het aspect van verkennen en exploreren volledig verloren gaat.

### BEHOEFTEN AAN RELATIES EN BEGRIP

Daarnaast moeten jongeren ook de betekenis van hun leerproces begrijpen. Ze moeten het verband begrijpen tussen de vakken die ze bestuderen en het dagelijks leven. Dat is essentieel voor hun motivatie. Helaas lijden sommige leerkrachten zelf ernstig onder de situatie en de aanpassing aan hybride onderwijs, waardoor ze niet langer de tijd nemen om deze relatie tussen het leerproces en het dagelijks leven tot stand te brengen. Hierdoor neemt de motivatie van jongeren af.

De laatste factor heeft te maken met het principe van collectief samenzijn: in groep kunnen jongeren leren omgaan met pijn en hinder, en hun negatieve gevoelens kanaliseren. Gesprekken met andere studenten vormen een moment van rust, waardoor hun stressniveau afneemt. Tegenwoordig hebben studenten veel minder gelegenheid om samen te komen, een activiteit die hun geestelijke gezondheid nochtans ten goede komt.

### HET NADERENDE EINDE VAN HET JAAR

Nu het einde van het jaar nadert, neemt de angst voor eventuele examens toe. Studenten zijn bang om niet te slagen en voor de eventuele impact op hun onderwijstraject. Ondanks hun ongerustheid lijken de studenten gelaten bij het idee van eindejaarsexamens. De jongeren zijn opnieuw één en al oor zodra ik voorstel om de examens te laten vallen en de lesperiode te verlengen. Vanwege de stress en het motivatiegebrek van de leerlingen tijdens dit bijzondere jaar lijkt het mij immers beter om de examens af te schaffen en de lessen langer te laten doorgaan? Is het niet beter om de periode die gewoonlijk aan evaluaties wordt besteed in te vullen met lessen om het niveau van de verschillende studenten op gelijke voet te brengen.

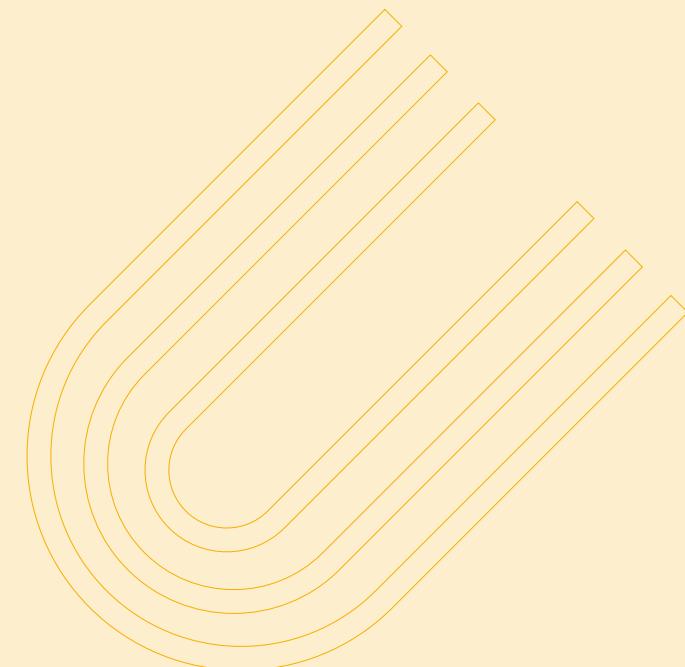
Bovendien lijkt het me gunstig dat alle leerlingen na de paasvakantie waarschijnlijk weer naar school mogen gaan. Dit alles natuurlijk wel op voorwaarde dat deze terugkeer niet wordt aangrepen om de tijdens het hybride onderwijs opgebouwde achterstand weg te werken en alsnog examens te organiseren, waardoor de druk op de studenten alleen maar toeneemt.

Ik maak me ernstig zorgen over de mentale gezondheid van de studenten moeten de examens toch gewoon doorgaan. Studenten die het al moeilijk hebben, lopen het risico in te storten voor de finish en ook bij studenten die de finish halen, zal dit niet zonder slag of stoot gaan.

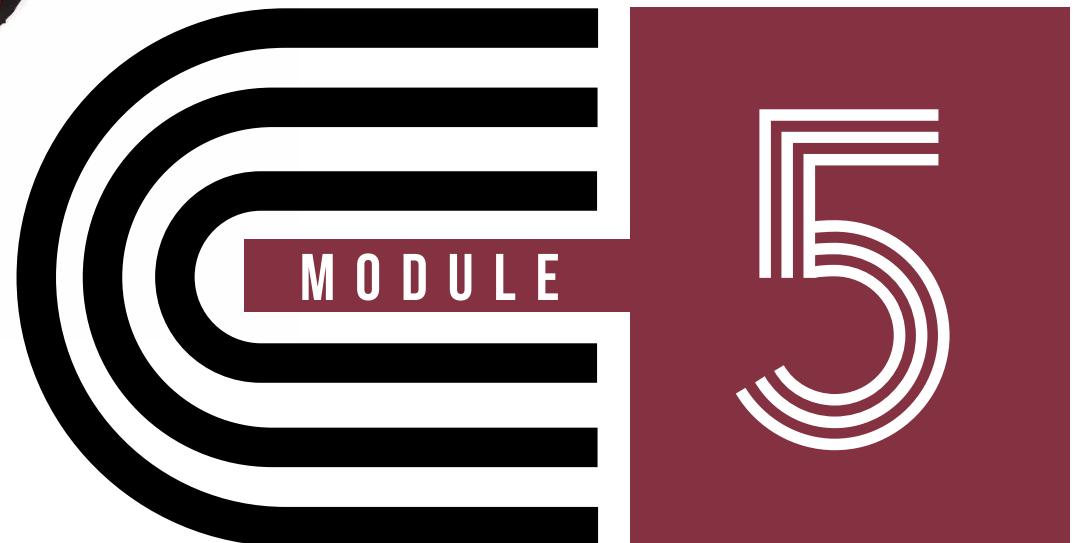
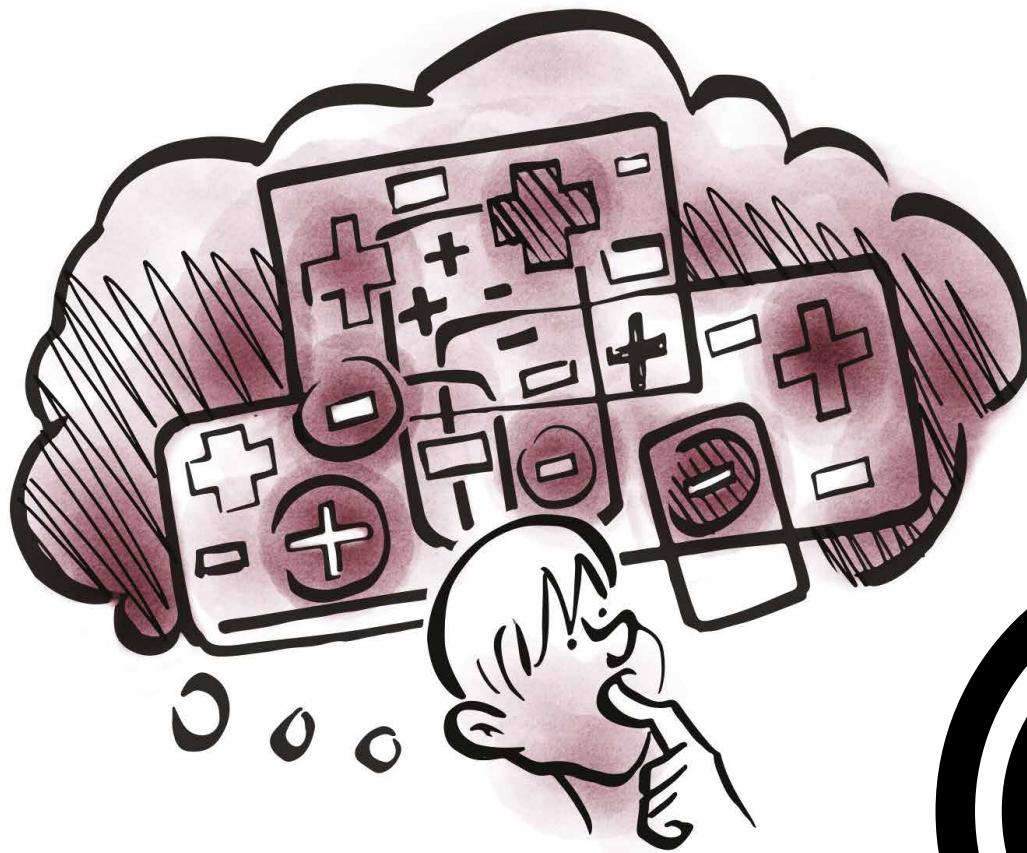
### EEN GEMEENSCHAPPELIJKE BEHOEFTEN

Door deze aanhoudende crisissituatie, die het uiterste van iedereen vraagt, hebben zowel leerkrachten als studenten de behoefte om even op adem te komen. Daarom moeten we een onderscheid maken tussen essentie en bijkomstigheden. We moeten de aandacht van de jongeren tot het einde van het jaar vasthouden en hen helpen hun stress opzij te zetten door de examens te schrappen. Dit is voor hen een emotionele overbelasting die hun gelatenheid en vermoeidheid alleen maar erger maakt. Het zou ook beter zijn voor de leerkrachten. Op die manier kunnen ook zij het jaar rustig afsluiten.

Alleen door gesprekken, gezamenlijke acties en een samenwerking tussen leerkrachten/studenten kunnen we tot een oplossing komen die voor iedereen ideaal is.



[1] Mael Virat, *Quand les profs aiment les élèves*, Odile Jacob, 2019.



## ARGUMENTEN ANALYSEREN OM HET DEBAT TE NUANCEREN EN UIT TE DIEPEN

## INLEIDING

Deze module is bedoeld om aanknopingspunten te bieden voor het analyseren van een debat en de bijbehorende argumenten. Zo leren we alle argumenten van een debat in overweging te nemen in plaats van ons alleen te concentreren op argumenten ter ondersteuning van ons standpunt. Ten slotte is de module bedoeld om jongeren de nodige middelen te verschaffen voor een uitgebreide analyse van een documentaire bron en de bijbehorende argumenten.

Hiervoor bevat deze module drie activiteiten. De eerste activiteit betreft een leesactiviteit om ervoor te zorgen dat alle jongeren hun tekst goed begrijpen. De tweede activiteit helpt om in een corpus van uiteenlopende documenten de voor-/tegenargumenten met betrekking tot de debatvraag te identificeren en de bijbehorende citaten eruit te halen. De derde activiteit is bedoeld om een kritische analyse te maken van de argumenten die in de openbare ruimte worden aangevoerd en om op basis daarvan een standpunt in te nemen.



### VOORAFGAANDE STAPPEN uitgevoerd door de groep of uzelf:

- Kader van het debat (**module 1**)
- Het formuleren van de debatvraag (**module 2**)
- Het verzamelen van documenten (**module 4**)

### VERDER GAAN MET ANDERE MODULES

In **module 6** kunt u de coalities en opposities identificeren op basis van de standpunten van de belanghebbende partijen van dit debat. U kunt ook direct naar **module 7** gaan om jongeren de middelen aan te reiken om de in **module 5** verzamelde argumenten mondelijk te verdedigen of afsluiten door direct naar **module 8** te gaan om een actiestrategie of uitdrukkingsmethode te kiezen en voor te bereiden.



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

Een document in groep doorgronden – p. 62

### ACTIVITEIT 2

De argumenten van een debat identificeren  
en classificeren – p. 63

### ACTIVITEIT 3

De argumenten grondig analyseren – p. 66



## RÉPÈRES

### AANKNOPINGSPUNT 1

Een argument opstellen – p. 67

### AANKNOPINGSPUNT 2

De argumenten groeperen – p. 68

### AANKNOPINGSPUNT 3

Iemands woorden correct citeren – p. 70

### AANKNOPINGSPUNT 4

Drogredenen en bedrieglijke argumenten  
identificeren – p. 71



## ACTIVITEIT 1

### EEN DOCUMENT IN GROEP DOORGRONDEN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Een papieren kopie van een tekst in verschillende segmenten of verschillende teksten over hetzelfde onderwerp. Het volledige corpus bevat bij voorkeur allerlei soorten argumenten ter verdediging van verschillende standpunten. Elke jongere of elk groepje jongeren moet ten minste één tekst of tekstsegment krijgen.



**Beschrijving** – De jongeren lezen de tekst of een deel ervan individueel of in groep, en delen vervolgens hun gevoelens, conclusies en ideeën. Deze activiteit is een gezamenlijke leesoefening voor het interpreteren van teksten.

#### 1. VOORBEREIDING VAN DE ACTIVITEIT

Verdeel de jongeren over zoveel subgroepjes als u teksten hebt. Als u genoeg teksten hebt, kunt u de jongeren individueel laten werken.

Geef de jongeren voor het lezen twee of drie vragen uit de onderstaande om hen te helpen bij het analyseren van de tekst. Na het lezen van de tekst moet elke jongere deze vragen op een persoonlijke manier kunnen beantwoorden.

- Welke (nieuwe) vragen stelt u zichzelf na het lezen?
- Welke aspecten hebben een indruk op u nagelaten? Positief en negatief?
- Wat hebt u onthouden van wat de auteur vertelt?
- Wat wilt u delen met de groep?
- Wat hebt u geleerd?
- Aan wie zou u deze tekst aanbevelen en waarom?
- Plaats in de tekst een lachend gezichtje (voor iets wat u leuk vond) en een boos gezichtje (voor iets wat u niet leuk vond).

#### 2. 1<sup>e</sup> LEESSESSIE

Elk groepje leest de toegewezen tekst.

Stel na 20 minuten een korte pauze voor. Stel vragen om verduidelijking of toelichting bij de tekst te krijgen. Jongeren hoeven op dit punt nog niet per se klaar te zijn met lezen.

Geef andere jongeren de kans om hun mening te geven voordat u zelf vragen gaat beantwoorden. Neem alleen het woord als de groep voor de hand liggende antwoorden of aanwijzingen verschuldigd blijft.

#### 3. 2<sup>e</sup> LEESSESSIE

Laat de jongeren dan nog eens 20 minuten lezen.

Laat alle jongeren samenkommen om van gedachten te wisselen als de tijd om is of als de jongeren klaar zijn met lezen.

#### 4. DISCUSSIE

Elke jongere (of elk groepje jongeren) wordt op zijn beurt uitgenodigd om de tekst kort samen te vatten en zijn leeservaring te delen. Herhaal zo nodig de oorspronkelijke vragen om de discussie te stimuleren. Aan het einde van deze uitwisseling moeten de jongeren een idee hebben van de inhoud van elk van de teksten.



## ACTIVITEIT 2

### DE ARGUMENTEN VAN EEN DEBAT IDENTIFICEREN EN CLASSIFICEREN



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om in een corpus met uiteenlopende (tekstuele of audiovisuele) documenten de argumenten met betrekking tot de debatvraag te identificeren. Deze activiteit stimuleert het herformuleren en classificeren van argumenten (afhankelijk van of het om voor- of tegenargumenten gaat, maar ook afhankelijk van het type argument). Door het verzamelen en groeperen van de in de documenten gevonden argumenten kunt u een overzichtelijk en uitgebreid overzicht maken van de argumenten, punten van overeenstemming en punten van onenigheid.

#### Twee mogelijkheden

U kunt deze activiteit op twee manieren uitvoeren. Met behulp van het WebDeb-platform of zonder dit platform, behalve (eventueel) aan het einde van de activiteit.

**Het WebDeb-platform biedt verschillende voordelen:**

- het combineert de bijdragen van de verschillende groepjes direct in één document zodat ze voor iedereen duidelijk zichtbaar zijn;
- jongeren kunnen argumenten gemakkelijker herformuleren en groeperen dan op papier of op een bord;
- jongeren kunnen de argumenten eenvoudig aan rechtstreeks uit de teksten overgenomen citaten koppelen; de auteurs van deze citaten worden dan automatisch gegroepeerd in coalities die het al dan niet eens zijn met de stelling;
- als activiteit 4 ‘De vooroordelen in WebDeb coderen’ van module 3 is uitgevoerd, vergelijk dan de vooroordelen van jongeren met de argumenten uit de teksten;
- onthoud de tijdens deze activiteit verzamelde informatie voor gebruik tijdens de volgende modules.

**Bij gebruik van WebDeb moet u:**

- rekening houden met de benodigde tijd om met dit platform te leren werken, en in het bijzonder de voor deze activiteit benodigde functionaliteiten;
- beschikken over minimaal één smartphone of één pc per groepje en een internetverbinding.

U kunt beide opties combineren, door de groepjes eerst op papier te laten werken en ze vervolgens op WebDeb samen te voegen. Deze optie is ideaal als u niet over voldoende elektronische apparatuur voor de hele groep beschikt.



**WebDeb** - Voorbeeld van een debat geanalyseerd op WebDeb:  
Moeten we wel 5G installeren?  
<https://webdeb.be/viz/debate/182848?pane=1&pov=0>



## OPTIE 1 Met WebDeb



**Minimale duur** – 150 minuten



**Opstelling** – Per groepje van 2 of 3.



**Materiaal** – Ten minste één smartphone of pc per groepje jongeren, een projector of touchscreen aangesloten op de computer van de groep. Bij voorkeur heeft elke jongere een papieren kopie van de tekst(en) waaraan hij gaat werken.

### 1. VOORBEREIDING VAN DE ACTIVITEIT

Is u dit nog niet hebt gedaan voor een eerdere activiteit, codeer dan de debatvraag voor aanvang van de activiteit.

Vorm groepjes van twee tot drie jongeren en wijs aan elk van deze groepjes één of meer teksten toe. Deze teksten kunnen de teksten zijn die de jongeren tijdens module 4 hebben verzameld.

### 2. TOELICHTING BIJ DE ACTIVITEIT

Leg het doel van de activiteit uit (argumenten en citaten voor/tegen de debatvraag verzamelen) en benadruk het belang van samenwerking. Het is immers de bedoeling dat iedereen elementen aandraagt die helpen om een beeld te vormen van de argumenten die de verschillende personen over een kwestie aanvoeren.

Licht de werkprocedure toe. Vraag elk groepje om de tekst te lezen en, telkens wanneer ze een argument vinden, dit te formuleren en te coderen, en om vervolgens het citaat dat dit argument bevat te coderen voordat u verdergaat met het volgende argument. Verduidelijk wat een argument is en hoe we iemands woorden correct kunnen citeren.



#### Aanknopingspunten

Een argument opstellen en de woorden van een persoon correct citeren

### 3. ARGUMENTEN EN CITATEN CODEREN

Als u dat tijdens een eerdere activiteit nog niet hebt gedaan, nodig de jongeren dan uit om zich per twee op het platform in te schrijven en eventueel om lid te worden van uw persoonlijke educatieve ruimte.

Toon ze zien hoe ze naar de webpagina met de debatvraag gaan. Gebruik hiervoor de zoekbalk rechtsboven op een willekeurige pagina van het platform.

Licht vervolgens kort toe hoe ze een argument kunnen coderen en er een citaat aan koppelen. Doe dit door zelf een argument en een citaat te coderen.

#### Een argument coderen

De pagina ‘Debatten’ van WebDeb bestaat uit twee kolommen. Klik op **+** om een argument voor de debatvraag toe te voegen, op **+** om een argument tegen de debatvraag toe te voegen of op een van de **+** in een reeds bestaande categorie. In het vervolgekeuzemenu dat wordt geopend, selecteert u ‘Een argument toevoegen’. Kies vervolgens of uw argument begint met ‘Het klopt dat’ of ‘We moeten’, typ dan de rest van uw argument. Klik op ‘Opslaan’.

#### Een citaat coderen

Licht vervolgens de procedure toe om een citaat (woorden die rechtstreeks uit de teksten worden gehaald) te coderen en het aan een argument te koppelen. Ga met de muis over de drie puntjes rechts van het argument hangen om deze koppeling tot stand te brengen. Klik vervolgens op de ‘+’ die verschijnt en vervolgens op ‘een citaat toevoegen’.

Selecteer in het venster dat dan verschijnt ‘een nieuw citaat toevoegen’ en vul vervolgens de verschillende velden in van het formulier met zeven stappen. Merk op dat u de instructie kunt geven om alleen de eerste vier stappen uit te voeren (hoewel jongeren in stap 5 en 6 leren om het citaat aan te passen wanneer het uit zijn context wordt gehaald).

De bijdragen van de groepjes verschijnen geleidelijk op het collectieve scherm (een projector of een gemeenschappelijk scherm voor de hele groep).



#### WebDeb

Meer informatie over het formulier ‘Citaat’ vindt u in de rubriek ‘Help’ op het WebDeb-platform (<https://webdeb.be/help>) of door met de muisaanwijzer rechtstreeks over de tooltips op het coderingsformulier te gaan hangen.

## 4. ARGUMENTEN DELEN

Help de jongeren bij het groeperen van terugkerende argumenten en het kiezen van een definitieve formulering. Codeer of laat de wijzigingen coderen en verplaats eventueel de aan deze geherformuleerde argumenten gekoppelde citaten.

Als de groep aan verschillende debatten of debatten met meerdere antwoorden werkt, kunnen de verschillende groepjes die aan hetzelfde debat hebben gewerkt deze stap samen (met een persoon die verantwoordelijk is voor het coderen van de wijzigingen) of op groepsniveau uitvoeren. Behandel in dat geval de verschillende debatten achtereenvolgens.

## 5. ARGUMENTEN IN CATEGORIEËN GROEPEREN

Vraag de jongeren om de argumenten in categorieën in te delen om het debat verder te verduidelijken. De categorieën bevatten de argumenten met betrekking tot hetzelfde thema. Gebruik het hulpmiddel ‘Catégories’ (Categorieën) om eventuele categorieën die de jongeren bedenken aan het debat toe te voegen. Laat de jongeren de argumenten gezamenlijk in categorieën indelen.

### Een categorie coderen

Klik op **+** of op **+** om een argumentcategorie toe te voegen. De categorieën zijn van toepassing op de kolommen en de verschillende antwoorden, indien er meerdere antwoorden voor een debat mogelijk zijn (debatten die beginnen met ‘Hoe’ of ‘Welke’). Kies de titel van uw categorie.

### Argumenten in categorieën indelen

Sleep de argumenten vervolgens naar de categorieën met behulp van de functie ‘Argumenten en citaten verplaatsen’, onderaan de pagina.



### Aanknopingspunten

De argumenten groeperen



## OPTIE 2 Zonder WebDeb



**Minimale duur** – 100 minuten.



**Opstelling** – Per groepje van 2 of 3.



**Materiaal** – Een gemeenschappelijk medium (bord, poster, touchscreen) en één tekst per jongere of groepje.

### 1. VOORBEREIDING VAN DE ACTIVITEIT

Vorm groepjes van twee tot drie jongeren en wijs aan elk van deze groepjes één of meer teksten toe. Deze teksten kunnen de teksten zijn die de jongeren tijdens module 4 hebben verzameld, maar u kunt ook zelf teksten voorstellen.

### 2. VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT

Elke groepje moet de argumenten voor/tegen de debatvraag identificeren. Ze moeten deze argumenten op een apart blad noteren in twee kolommen, met in de ene kolom de argumenten ‘voor’ en in de andere kolom de argumenten ‘tegen’. Als de jongeren niet bekend zijn met de teksten, geef ze dan de tijd om de teksten volledig te lezen voordat ze beginnen.



### Aanknopingspunten

Een argument opstellen

### 3. ARGUMENTEN DELEN

Neem dan even de tijd om de argumenten te bundelen. Begin met de argumenten van een eerste groepje. Noteer of laat de argumenten van de jongeren noteren op het bord, via een projectiesysteem, op een groot wit vel papier of via WebDeb (zie hierboven).

Andere groepjes met soortgelijke argumenten reageren hierop. Kies vervolgens samen de meest relevante formulering. Vraag dan of er jongeren zijn met argumenten rechtstreeks in tegenspraak zijn met het zojuist aangehaalde argument.

#### 4. GROEPEREN IN CATEGORIEËN

Vraag de jongeren om de argumenten in categorieën in te delen om het debat verder te verduidelijken. Noteer de categorieën op het bord of op de poster, in één van beide kolommen. Koppel vervolgens met behulp van een kleurcode elk van de argumenten aan deze categorieën.



##### Aanknopingspunten

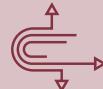
De argumenten groeperen



### DE ARGUMENTEN GRONDIG ANALYSEREN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – De tabel met argumenten opgesteld tijdens activiteit 2 van module 5.



**Beschrijving** – Op basis van de tijdens activiteit 2 van module 5 opgestelde inventaris met argumenten gaan we de verzameling argumenten evalueren en vervolgens de kwaliteit ervan analyseren.

#### 1. NAAR ANDERE ARGUMENTEN ZOEKEN

Laat alle jongeren de verzameling argumenten analyseren:

- Lijken de twee kolommen in evenwicht? Zo niet, hoe zijn ze uit balans? Moeten er aan beide kanten evenveel argumenten zijn?
- Zijn er argumenten die u belangrijk vindt, maar die niet in één van beide kolommen voorkomen?
- Zijn alle argumenten van de belangrijke deelnemers aan het debat vermeld?
- Kent u belangrijke deelnemers die niet op de lijst staan?

#### 2. DE ARGUMENTEN ANALYSEREN

Stel dan een reeks vragen om de verzamelde argumenten te analyseren:

- Welk argument vindt u het meest/minst overtuigend? Waarom? Hoe maakt u dit argument overtuigender, indien mogelijk?
- Hoe een specifiek argument tegenspreken? (Kies een argument uit de lijst)
- Hoe een specifiek argument versterken? (Kies een argument uit de lijst)
- Aan welk argument had u aanvankelijk niet gedacht? Is dit argument overtuigend?
- Zijn de argumenten in de teksten anders dan in module 2 (uiting van vooroordelen)?
- Hebt u bedrieglijke argumenten gezien? Feitelijke fouten in een argument?



##### Aanknopingspunten

Drogreden en bedrieglijke argumenten

# 1

## EEN ARGUMENT FORMULEREN

In de Robert wordt een argument gedefinieerd als een ‘redenering bedoeld om een stelling te bewijzen of te weerleggen’. Deze term komt van het Latijnse argumentum, wat zoveel betekent als ‘bewijs’. Een argument is met andere woorden een bewering die de stelling van het debat ondersteunt of nietig verklaart.

Deze verklaringen nemen vaak twee vormen aan.

### Beschrijvend of verklarend

Deze uitspraken beweren de werkelijkheid te beschrijven en de waarheid te vertellen. Dergelijke uitspraken kunnen worden ingeleid met ‘het klopt dat’ of ‘het klopt niet dat’.

***o Voorbeeld:*** *In het debat over 5G kan de stelling ‘we moeten geen 5G installeren’ worden ondersteund door de stelling: ‘(het klopt dat) 5G de consumptie van nutteloze producten zal bevorderen’.*

### Beschrijvend

Deze uitspraken bevestigen een principe, een doel, een doelstelling. Ze beginnen vaak met ‘we moeten’ of ‘we moeten niet’ (of een soortgelijke inleiding).

***o Voorbeeld:*** *In het debat over het dragen van een hoofddoek als werknemer bij de overheid kan de stelling ‘ambtenaren mogen geen hoofddoek dragen’ worden ondersteund door de stelling ‘we moeten de scheiding tussen kerk en staat respecteren’.*

Het is vaak interessant om **de argumenten te herformuleren** met uw eigen woorden in plaats van de inhoud van het citaat met het argument zomaar te kopiëren. Met deze herformuleringsoefening kunnen we nagaan of de jongeren de referentietekst goed begrijpen. De oefening helpt ook:

- om de kern van het argument te benadrukken, het oorspronkelijke citaat te ontdoen van bepaalde anekdotische elementen of retorische nuances;
- en anderzijds om bepaalde essentiële contextuele elementen toe te voegen.

Door het herformuleren van argumenten gaan evenwel bepaalde nuances verloren. Dit vereenvoudigen van uitspraken helpt om verschillende citaten onder hetzelfde argument te groeperen. Sommige citaten zullen zeer nauw aansluiten bij de samenvattende herformulering, terwijl andere citaten meer genuanceerd of nauwkeuriger zijn.

In de voorgestelde activiteiten moeten de jongeren de argumenten in de kolom ‘voor’ of in de kolom ‘tegen’ rangschikken. Dit betekent niet dat ze alle nuances uit de argumenten moeten verwijderen, zeker niet wanneer de in de teksten gevonden argumenten genuanceerd zijn. Bij aanwezigheid van zowel genuanceerde als meer uitgesproken argumenten is het mogelijk om:

- ofwel twee argumenten in dezelfde kolom (voor of tegen) voor te stellen: een eerder uitgesproken en een eerder genuanceerd argument;
- ofwel een eerder uitgesproken formulering voor te stellen en aan te tonen dat bepaalde citaten dit uitgesproken argument bevatten, terwijl andere teksten hetzelfde argument in genuanceerde vorm bevatten.

## DE ARGUMENTEN GROEPPEREN

De argumenten in een tekst, een debat of een ander medium zijn meestal gegroepeerd in categorieën, in soorten argumenten. Met deze oefening kunnen we standpunten identificeren die op het eerste gezicht niet gemakkelijk te herkennen zijn.

We kunnen de argumenten van een debat op een aantal manieren groeperen, die allemaal hun voor- en nadelen hebben. We selecteren het type categorieën op basis van de te analyseren argumenten, het thema van het debat zelf, en de bekendheid van de persoon die de analyse maakt met de verschillende mogelijkheden.

Het belangrijkste voordeel van deze groepering in categorieën is het creëren van ‘meta-argumenten’ ter verduidelijking van de analyse. We stellen immers vast dat argumenten van een bepaald type eerder voor de stelling spreken, terwijl argumenten van een ander type eerder tegen de stelling spreken. Dit kan soms helpen om een keuze te maken.

Er gelden verschillende categorieën van argumenten afhankelijk van of een debat betrekking heeft op actievoorstellen (debat van het type ‘moeten we?’) of op beweringen (type debat ‘klopt het dat?’). Hieronder staan enkele voorgestelde categorieën voor deze twee soorten debatten.

### IN EEN DEBAT OVER DE RELEVANTIE VAN EEN ACTIEVOORSTEL

We geven hieronder vier categorieën voor debatten betreffende de relevantie van een actievoorstel of ter vergelijking van de relevantie van verschillende oplossingen voor een probleem. U kunt ze vooraf aan de groep bezorgen, maar vanuit pedagogisch standpunt is het ongetwijfeld beter om te kijken welke categorieën de jongeren als eerste voorstellen. Op basis daarvan kunt u dan een reflectie stimuleren.

#### Op basis van het thema

De meest voor de hand liggende methode in het indelen van argumenten per thema. Dit is heel eenvoudig: u hoeft alleen maar het thema van een eerste argument te bepalen, dan het thema van een tweede argument, enz. De thema's kunnen heel specifiek zijn als het debat ook heel specifiek is, of heel breed als het debat een breed spectrum heeft. Een argument kan dus behoren tot de algemene categorie ‘financiën’ of ‘begroting’, of de specifieke categorie ‘gemeentelijke begroting’ als de categorie duidelijk moet worden aangebaken.

#### Op basis van het standpunt inzake de stelling

Wanneer het debat een stelling betreft (Moeten we...?) of tegenstrijdige voorstellen (Hoe...? Of Welke oplossingen...?), kunnen we de argumenten indelen naargelang ze bedoeld zijn om een stelling aan te vallen of te verdedigen:

- De relevantie van het voorstel. Deze argumenten ondersteunen of betwisten de doelstellingen van het voorstel, de officieel nagestreefde doelstellingen, of brengen een verborgen agenda aan het licht.

Voorbeeld: in een debat voor of tegen 5G kan een groep argumenten erop duiden dat de meeste organisaties die 5G willen economische belangen hebben en dus belang hebben bij het voorstel.

- De effectiviteit van het voorstel. Deze argumenten ondersteunen of betwisten de manier waarop het voorstel de gestelde doelen zal bereiken. Voorbeeld: in een debat over de inperking van Covid-19 kunnen verschillende argumenten aantonen dat inperking de meest effectieve methode is om de verspreiding van het virus te voorkomen.
- De haalbaarheid van het voorstel. Deze argumenten hebben betrekking op de haalbaarheid van het voorstel, bijvoorbeeld de kosten of de beschikbare technische middelen. We kunnen in deze categorie ook verwijzingen plaatsen naar toepassingen van deze stelling in andere contexten. Voorbeeld: in een debat over de verbreding van de Brusselse Ring betreft een reeks argumenten de kostprijs van het project, de te lange doorlooptijd of het complexe beheer van het verkeer tijdens de werken.
- Wijzigingen of alternatieven voor het voorstel. Argumenten van het type ‘wijziging’ moet u in de kolom ‘voor’ zetten: de personen die ze aanhalen zijn meestal vóór het voorstel, maar willen het voorstel een klein beetje wijzigen of bepaalde voorwaarden stellen waaraan moet worden voldaan wil het voorstel gunstig zijn. Argumenten van het type ‘alternatieven’ moeten in de kolom ‘tegen’ worden geplaatst: ze stellen andere oplossingen voor. Voorbeeld: in een debat over het verhogen van het aantal parkings om Brusselse pendelaars te helpen, suggereren ‘alternatieve’ argumenten in plaats daarvan om de efficiëntie van de trein te verhogen, bussen gratis te maken en frequenter te laten rijden of zelfs om carpoolen te vergoeden.

Deze vier categorieën kunnen worden ingedeeld op basis van de thema's. Bijvoorbeeld door onderscheid te maken tussen financiële haalbaarheid en technische haalbaarheid.

## Op basis van de waarde

Sommige debatten, bijvoorbeeld filosofische debatten, bevatten argumenten met betrekking tot waarden in plaats van thema's. We groeperen de argumenten dan onder eenzelfde label zoals eerlijkheid, traditie, familie...

## Bijgevolg

Het kan interessant zijn om de consequenties van de argumenten af te wegen in een debat ten behoeve van een oplossing of in een debat voor het afwegen van de voor- en nadelen van voorstellen. Bij het analyseren van een debat over wegenplanning, bijvoorbeeld, zullen de argumenten zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de beslissing. We kunnen de argumenten dus groeperen afhankelijk het soort gevolgen van de beslissing.

### **IN EEN DEBAT OVER DE GEGRONDHEID VAN EEN BEWERING**

De bovenstaande categorieën zijn niet relevant in debatten betreffende de gegrondheid van een bewering of debatten ter vergelijking van meerdere reacties op de oorzaken of gevolgen van een fenomeen of actie. We stellen daarom een indeling voor die in dit soort debatten kan worden gebruikt.

De argumenten kunnen worden ingedeeld naar gelang ze betrekking hebben op:

## De correctheid van de stelling

Deze argumenten hebben betrekking op de correctheid van de gebruikte concepten en de logische verbanden (worden in de stelling correlatie en causaliteit niet met elkaar verward?).

## Voorbeeld van een tegenargument:

- **Debatvraag:**  
*'Klopt het dat fysieke activiteit in de buitenlucht huidkanker veroorzaakt?'*
- **Tegenargument:** '*Als huidkanker toeneemt bij fysieke activiteit in de buitenlucht, is dat niet vanwege deze activiteit, maar omdat de personen die deze activiteit beoefenen zichzelf te weinig tegen de zon beschermen.*

## De kwaliteit van bewijzen

Deze argumenten hebben betrekking op de kracht van het bewijs ter ondersteuning van de stelling (is er bijvoorbeeld bewijs voor de stelling op basis van een rigoureuze methodologie, een representatieve steekproef, enz.?)

## Voorbeeld van tegenargumenten:

- **Debatvraag:**  
*'Klopt het dat de aarde plat is?'*
- **Tegenargument:**  
*'Het in 2009 gepubliceerde artikel dat beweert aan te tonen dat de aarde plat is, is bekritiseerd door de wetenschappelijke gemeenschap omdat de onderzoeks methode van slechte kwaliteit was.'*



## De gegrondheid

Deze argumenten hebben betrekking op het al dan niet vermelden van de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om de stelling te verifiëren (wordt bijvoorbeeld toegelicht dat de stelling alleen waar is op een bepaald moment of in een bepaald gebied, of wanneer aan bepaalde randvoorwaarden is voldaan?)

## Voorbeeld van tegenargumenten:

- **Debatvraag:**  
*'Klopt het dat het altijd beter is om een huis te kopen dan er een te huren?'*
- **Tegenargument:**  
*'In bepaalde gevallen, bijvoorbeeld voor professionele trajecten van slechts enkele jaren, vormt het kopen van een huis een te grote financiële last.'*

## Wijzigingen of tegenvoorstellen

Deze argumenten stellen een kleine herformulering van de stelling voor (wijzigingen behoren in de kolom 'voor') of een alternatieve verklaring die duidelijk verschilt van de oorspronkelijke stelling (tegenvoorstellen horen in de kolom 'tegen'). De wijziging bestaat bijvoorbeeld uit het toelichten van de context waarin de stelling wordt geverifieerd, het wijzigen van één van de concepten of het toevoegen van een bijwoord dat aangeeft dat het eerder om een hypothese dan om een zekerheid gaat.

- **Debatvraag:**  
*'Klopt het dat fysieke activiteit in de buitenlucht huidkanker veroorzaakt?'*
- **Wijziging:**  
*'Fysieke activiteit in de buitenlucht veroorzaakt huidkanker als we ons zelf niet tegen de zon beschermen.'*
- **Tegenvoorstel:** *'Fysieke activiteit in de buitenlucht is niet de oorzaak van huidkanker.'*

# 3

## EEN PERSOON CORRECT CITEREN

Een citaat is een uittreksel uit een tekst, een video, een toespraak of zelfs een grafisch medium. We moeten het citaat in zijn context kunnen plaatsen en eventueel de formulering aanpassen om het correct te kunnen gebruiken in het kader van een debat.

### DE CONTEXT VAN EEN CITAAT SITUEREN

Elk uittreksel heeft een context, die we moeten verduidelijken wanneer we het citaat aanhalen. Deze context bevat de auteur of spreker van het citaat, de datum, maar ook het publiek, de plaats en de omgeving waarin het citaat oorspronkelijk werd gebruikt. In de eerste stappen van het WebDeb-formulier kunt u deze elementen invullen.

Een citaat herformuleren. Het kan nodig zijn om een citaat te wijzigen wanneer we het los van de tekst gaan bekijken.

- Ofwel door bepaalde elementen te schrappen die overbodig zijn in het debat (maar wees voorzichtig bij het schrappen, u moet de gedachtegang van de auteur behouden).
- Of door bepaalde elementen toe te voegen die nodig zijn voor een duidelijker beeld. Het gebeurt vaak dat het citaat explicet (door het gebruik van voornaamwoorden) of impliciet naar eerdere passages in de tekst verwijst. U moet deze voornaamwoorden dan vervangen door de woorden waarnaar ze verwijzen en andere impliciete elementen toevoegen die de lezer van het citaat niet kan raden – in tegenstelling tot de lezer van de tekst.

Deze verwijderingen, vervangingen en toevoegingen moeten in elk geval herkenbaar zijn (en worden aangeduid door drie puntjes tussen vierkante haken (in het geval van verwijderingen).

### Voorbeeld van een verwijdering:

#### Origineel citaat:

*'Tijdens de laatste G20-top, waar ik ook Angela Merkel en Emmanuel Macron mocht ontmoeten, heb ik het standpunt van de Belgische regering over de klimaatkwestie bevestigd'*

#### Citaat in context:

*'Tijdens de laatste G20-top [...] heb ik het standpunt van de Belgische regering over de klimaatkwestie bevestigd'*

### Voorbeeld van toevoegingen:

#### Origineel citaat:

*'Na het zien van de resultaten van de stemming in het parlement, vertelde hij me dat hij erg teleurgesteld was over het resultaat.'*

#### Citaat in context:

*'Na het zien van de resultaten van de stemming in het parlement [over het wetsontwerp voor de ontwikkeling van een nieuwe groenruimte in Brussel], vertelde [de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest] me dat hij erg teleurgesteld was over het resultaat.'*

# 4

## DROGREDENEN EN MISLEIDENDE ARGUMENTEN IDENTIFICEREN

Een argument ter ondersteuning van een mening is niet noodzakelijk correct. Het argument kan fouten bevatten, bijvoorbeeld wanneer de feitelijke basis van de redenering onjuist is. Een mening gebaseerd op dergelijke argumenten is moeilijk vol te houden. Voorbeeld: ‘Ik haat vaccins [mening] omdat vaccinatie kinderen autistisch maakt [argument]’

Het argument dat vaccins autisme veroorzaken is herhaaldelijk ontkracht, waardoor de mening moeilijk te verdedigen is, zelfs als het argument te goeder trouw wordt gebruikt. U moet dan de feitelijke basis van het argument corrigeren en zo nodig uw mening te herzien.

We spreken niet van manipulatie wanneer de persoon te goeder trouw een fout maakt. Helaas handelt de persoon niet altijd te goeder trouw en gebruikt hij soms onjuiste, misleidende of tendentieuze argumenten om zijn standpunt te verdedigen, met volledige kennis van zaken.

Een drogreden of bedrieglijk argument wordt gedefinieerd als een schijnbaar logische redenering, die op ogenschijnlijk geldige premissen berust en tot een op het eerste gezicht correcte conclusie komt.

Wees voorzichtig, een drogreden kan een juiste redenering bevatten, of feitelijk correcte grondslagen, en toch tot onjuiste conclusies leiden. Precies deze combinatie van juiste en foute elementen maakt drogredenen zo problematisch.

De onderstaande lijst bevat de meest voorkomende drogredenen en bedrieglijke argumenten, gegroepeerd in vier categorieën. Deze lijst is verre van compleet, maar bevat voldoende elementen om de meeste misleidende argumenten te herkennen. De gebruikte voorbeelden zijn opzettelijk karikaturaal zodat ze duidelijk spreken.

### FOUT IN DE LOGICA

We spreken we een fout in de logica wanneer de redenering leidend naar de conclusie onjuist is. In de meeste gevallen lijkt het argument logisch, maar bevat het ten minste één zware fout. Deze argumenten zijn soms moeilijk te herkennen en soms gebruiken we zelfs zonder het te merken. Sommige van deze argumenten lijken immers bijzonder voor de hand liggend.

We moeten de logica herstellen om fouten in de logica te vermijden. Dat is niet altijd gemakkelijk, we volgen dan immers een redenering die onze gesprekspartners misschien niet willen horen. Wie vindt het leuk om te horen dat hij of zij verkeerd redeneert?

### Overhaaste generalisatie

We spreken van een overhaaste generalisatie wanneer de kenmerken van een steekproef als waar voor de gehele populatie worden beschouwd. Extremisten beschuldigen zich bijzonder vaak aan het gebruik van deze argumenten.

### Voorbeelden:

- ‘Usain Bolt rent heel snel, en hij is Jamaicaans. Dus alle Jamaicanen rennen snel.’
- ‘Raoul Hedebouw, lid van de PVDA, draagt overhemden. Alle leden van de PVDA dragen overhemden.’

Dit zijn relatief onschuldige voorbeelden, maar het is duidelijk hoe dergelijke argumenten tot minder onschuldige conclusies kunnen leiden.

### De non-sequitur

Een non-sequitur- argument schermt met een conclusie die niet met de redenering overeenkomt. Waarschuwing: hoewel de conclusie soms correct is, geldt dat niet voor de redenering.

### Voorbeelden:

- ‘Als ik in Brussel ben, ben ik in België. Ik ben in België, dus ik ben in Brussel ’
- ‘Als ik in Brussel ben, ben ik in België. Ik ben niet in Brussel, dus ik ben niet in België’

De eerste stelling klopt in beide gevallen. Toch is de conclusie volkomen verkeerd.

### Panglossiaans denken

Panglossiaans denken is omgekeerd denken. We denken in de verkeerde richting, we herleiden ons denkproces tot een voor de hand liggende conclusie, terwijl die conclusie maar één van de vele mogelijkheden is.

### Voorbeelden:

- ‘Bananen liggen perfect in onze hand en schillen heel gemakkelijk. Het is duidelijk dat ze speciaal zijn gemaakt voor mensen om te eten.’
- ‘Niemand heeft concreet bewijs dat er buitenaardse wezens op aarde zijn aangekomen. Dat bewijst dat ze over extreem geavanceerde technologie beschikken.’

We moeten de logica in de redenering weer op orde brengen om dergelijke argumenten te weerleggen. Dat is geen gemakkelijk proces, en al helemaal niet tijdens een debat. Vaak is het makkelijker om zelf met een andere absurde oplossing aan te komen zetten: ‘Niemand heeft bewijs dat er buitenaardse wezens op de aarde zijn aangekomen, dat bewijst dat ze allemaal zijn opgegeten door beren.’

## Ontrecht causaal verband

In een argument met een ontrecht causaal verband wordt de verkeerde oorzaak toegeschreven aan een bewezen gevolg. Dit argument heeft een beperkte verklarende kracht en wordt daarom vaak in combinatie met andere argumenten gebruikt. Het is moeilijk om dit argument tegen te spreken als de ware oorzaak niet duidelijk is vastgesteld.

### Voorbeelden:

- *‘Ik had hoofdpijn en toen ik een appel at, ging mijn hoofdpijn weg. De appel heeft mijn pijn verlicht.’*
- *‘De economie deed het erg goed voor de verkiezingen, daarna stortte ze in. De nieuw verkozenen hebben deze instorting veroorzaakt.*

We moeten de ware oorzaak van een fenomeen vast te stellen om dit soort argumenten onderuit te halen. We kunnen ook aantonen dat andere oorzaken net zo aanneembaar zijn.

## Het hellend vlak

Dit is het favoriete argument van heel wat politieke figuren. We beschouwen een positie als gevaarlijk omdat deze rampzalige gevolgen heeft.

### Voorbeelden:

- *‘Het huwelijk toestaan tussen twee mensen van hetzelfde geslacht is de deur openen naar bestialiteit en pedofilie’*
- *‘Door het verbieden van de doodstraf blijven criminelen voortaan ongestraft.’*

Niets rechtvaardigt de relatie tussen beide stellingen, maar het argument is soms moeilijk te verwerpen door het angstaanjagende tweede deel ervan. We kunnen met tegenvoorbeelden op een hellend vlak reageren: ‘Het homohuwelijk is sinds 2001 toegestaan in Nederland en dergelijke misstanden vinden zeker niet plaats’.

## VERWARRINGEN

Er is sprake van verwarring wanneer de spreker het denken van zijn publiek probeert te versturen, de aandacht van zijn gebrekkige redenering probeert af te leiden zodat anderen hem niet kunnen tegenspreken. Bij een duidelijke verwarring kunnen we deze argumenten meestal gemakkelijk weerleggen. Het is vaak moeilijk om de waarheid vast te stellen als de persoon deze argumenten te kwader trouw in zijn argumentatie gebruikt.

## De cirkelredenering

Een argument is circulair als het zijn eigen conclusie als premissie bevat. We gebruiken de conclusie van de redenering dan om diezelfde redenering te rechtvaardigen.

### Voorbeelden:

- *‘God bestaat omdat de Bijbel dat zegt. In de Bijbel staan geen leugens, het is een goddelijke boodschap.’*
- *‘Bent u gestopt met het ontduiken van belastingen?’*

Het eerste argument is ongeldig omdat we het onmogelijk kunnen bewijzen, los van of de conclusie al dan niet correct is. Als God bestaat, dan heeft de Bijbel het bij het juiste einde en bevat het boek geen leugens. Als hij niet bestaat, maakt het niet uit wat de Bijbel zegt, want het boek is toch niet betrouwbaar. Dit argument helpt het debat niet vooruit.

Het tweede voorbeeld vormt bijna een aanval (zie punt 4. ‘Aanvallen’ hieronder). De spreker gaat er immers vanuit dat de tegenpartij effectief belastingontduiking heeft gepleegd, terwijl we dat net proberen te achterhalen. We bekennen al schuld door de vraag gewoon met ‘ja’ of ‘nee’ te beantwoorden.

## De omkering van de bewijslast

Bij het redeneren, argumenteren of discussiëren moet de persoon die een nieuw element aanbrengt de geldigheid van dit argument aantonen. Bij omkering van de bewijslast hebben we te maken met het tegenovergestelde: we vragen onze tegenstander om te bewijzen dat onze stelling onwaar is in plaats van zelf te bewijzen dat onze stelling waar is.

### Voorbeelden:

- *‘Eenhoorns bestaan, niemand heeft ooit bewezen dat ze niet bestaan.’*
- *‘Politici zijn allemaal kannibalen, het omgekeerde kunt u niet bewijzen’*

Het spreekt voor zich dat we zo de meest onrealistische stelling kunnen uitspreken en als waarheid kunnen poneren totdat iemand het tegendeel kan bewijzen. We kunnen dergelijke argumenten onderuithalen door het argument terug te kaatsen naar de persoon die het gebruikte, of door zelf een nog bizarre stelling naar voren te brengen en de tegenpartij te vragen om te bewijzen dat deze niet correct is.

## De valse analogie

Bij een valse analogie gaan we een stelling van een tegenstander vergelijken met een andere onhoudbare stelling, en/of gaan we appelen en peren vergelijken.

### Voorbeelden:

- *‘U bent voor de verhoging van het minimumloon, dat is een communistische maatregel’*
- *‘Liberale maatregelen zijn gevaarlijk, kijk maar naar de crisis van 2008.’*

De analogie in deze twee gevallen is overdreven simplistisch. We spreken van een aanval als de spreker dit soort argumentatie verder uitwerkt (zie het punt ‘Aanvallen’ hieronder).

## **De stropopredenering of 'vogelverschrikker'/'stroman'**

We spreken van een stropopredenering wanneer één van de deelnemers een standpunt tegenspreekt dat niemand heeft ingenomen. Door deze karikatuur kunnen we de tegenstander gemakkelijk ontmantelen en krediet krijgen, ook al spreken we de tegenpartij niet echt tegen.

### **Voorbeelden:**

- *'Feministen zeggen dat er geen verschil is tussen mannen en vrouwen. Dat is belachelijk, er zijn duidelijke biologische verschillen '*
- *'Academici haten België, daarom hebben ze kritiek op ons wetsvoorstel.'*

In principe volstaat het om uw standpunt te verduidelijken om een dergelijk argument te weerleggen. Dergelijke argumenten moeten we met kennis van zake gebruiken. We moeten voldoende overtuigend overkomen om ons publiek niet kwijt te geraken.

## **Meerlaagse argumentatie**

Meerlaagse argumentatie wordt vooral bij complottheorieën gebruikt. Het argument bevat een groot aantal stellingen die we één voor één onderuit moeten halen. Sommige argumenten zijn correct en andere niet. Daardoor bevat het geheel wel een schijn van waarheid. Door de overvloed aan argumenten lijkt de stelling al bij voorbaat bewezen.

### **Voorbeelden:**

- *'De mens heeft nog nooit een voet op de maan gezet: een maanlanding kost een fortuin, we hebben getuigenissen die bewijzen dat we nooit een voet op de maan hebben gezet, er zijn veel schaduwen op de foto's van de maan te zien, de vlag wappert terwijl er geen lucht op de maan is, we zijn sindsdien niet meer terug geweest en bovendien is dit verhaal een verzinsel van de Amerikanen, die bekendstaan om hun uitermate realistische films.'*

Waar te beginnen? Sommige argumenten zijn min of meer correct: het prijskaartje van een maanlanding, het talent van de Amerikanen voor het maken van films en de afwezigheid van lucht op de maan. Andere argumenten zijn absurd: er zijn geen schaduwen op de maan, de 'vlekken' op de foto's zijn veroorzaakt door schijnwerpers die het gebied verlichten, de vlag wappert omdat hij is bevestigd aan een metalen staaf, en er bestaat geen geloofwaardige getuigenis om aan te tonen dat we nooit een voet op de maan hebben gezet. We moeten elk van deze stellingen onderuithalen om het argument te weerleggen.

## **BEROEPEN**

Beroepen zijn argumenten die zich baseren op een externe kracht om een stelling te rechtvaardigen. Ze zijn niet altijd problematisch als ze worden gestaafd door andere elementen, maar ze zijn nooit geldig zonder één of meer andere argumenten.

## **Het autoriteitsargument**

Dit argument is bijzonder populair bij bepaalde televisiezenders. Natuurlijk wordt het ook op andere kanalen gebruikt. Iemand gebruikt zijn prestige, status of imago om argumenten te poneren die niet door een andere bron worden gevalideerd. Een dergelijk argument wordt meestal ingeleid door bepaalde trefwoorden en woordgroepen. Overdreven zelfzekere deskundigen gebruiken dergelijke argumenten vaak in hun uiteenzettingen. Ze zullen nooit hun onzekerheid toegeven of ze weigeren toe te lichten hoe ze tot een bepaalde overtuiging komen.

Het argument is alleen geldig als het daadwerkelijk wordt ondersteund door geldige bewijselementen en rechtvaardigingen. De status van een deskundige alleen is nooit voldoende om een voorstel geldend te maken.

### **Voorbeelden:**

- *'Iemand met mijn ervaring, weet dat ...'*
- *'Als universitair onderzoeker...'*
- *'Ik ben al meer dan 20 jaar expert en ...'*

In deze gevallen negeren we de inleiding van het argument en gaan we meteen de inhoud analyseren. Let goed op: sommige experts doen aannames op basis van een bepaalde ervaring. Deze veronderstellingen zijn echter niet als zodanig geldig, ze moeten evengoed worden bewezen en gecontroleerd.

## **Het argument van de onwetendheid**

Bij dit argument missen we informatie over een onderwerp en benutten we deze onwetendheid om ons standpunt te geven. In sommige gevallen brengt de spreker zijn eigen onwetendheid naar voren. We kunnen het argument dan relatief eenvoudig weerleggen als we zelf over de juiste informatie beschikken. Het argument is veel moeilijker te weerleggen als het gaat om een vraag waarop niemand het antwoord heeft.

### **Voorbeelden:**

- *'We weten niet precies hoe de piramides werden gebouwd, dus het moeten wel buitenaardse wezens zijn geweest die ze hebben gebouwd.'*
- *'We weten niet wat de oerknal heeft veroorzaakt. Het is een duidelijk teken dat God de wereld heeft geschapen.'*

Net zoals bij Panglossiaans denken bestaat de kans dat de voorgestelde conclusie de juiste conclusie is. Het aangehaalde argument volstaat echter niet om deze conclusie aan te tonen.

## **Beroep op de natuur**

Het beroep op de natuur wordt op grote schaal gebruikt door aanhangers van alternatieve geneeskunde en ecologie. We gaan ervan uit dat wat natuurlijk is goed is, en dat wat niet natuurlijk is slecht is. Dit is natuurlijk in veel gevallen wel zo, maar het 'natuurlijke' karakter van een stelling is niet voldoende om de geldigheid ervan aan te tonen.

Voorbeelden:

- 'Het is een 100% natuurlijke behandeling, het kan geen kwaad.'
- 'Ik weiger chemotherapie om mijn kanker te behandelen, het is niet natuurlijk, ik geef de voorkeur aan kruidenthee.'

We kunnen een beroep op de natuur gemakkelijk tegenspreken door eraan te herinneren dat heel wat natuurlijke producten in feite gevvaarlijk of zelfs dodelijk zijn. We kunnen ook wijzen op de voordelen van bepaalde industriële, chemische, enz. producten die evenwel niet-natuurlijk zijn.

Beroep op emotie

Het beroep op emotie is bedoeld om een gevoelige snaar bij het publiek te raken. Het kan gaan om een beroep op woede, medelijden, angst ... het kan om elke emotie gaan. Dit argument kan onze reflectie volledig vertroebelen, het is zelfs niet eens bedoeld om tot een juiste conclusie te komen. Het is bedoeld om het publiek van ons standpunt te overtuigen. Het emotionele aspect speelt uiteraard een rol in een reflectieproces, maar we moeten goed oppassen en verder kijken.

Voorbeelden:

- 'Als we de bevolking vandaag niet in quarantaine zetten, zullen er tienduizenden doden op straat vallen'
- 'Het is waar, ik reed door rood, maar ik was op weg naar het sterfbed van mijn vader'
- 'Onze trots als Belgen verplicht ons resoluut te reageren'

De emotionele benadering doet ons twijfelen, ongeacht de gegrondheid van de stelling. Moeten we een voorstel steunen omdat het ons bang maakt? Of moeten we kijken naar de oorzaken van deze angst en op basis daarvan oordelen? De tweede methode geniet uiteraard de voorkeur.

Argument van de meerderheid

Het argument van de meerderheid of de populistische drogreden dringt een voorstel op door het grote aantal voorstanders. Het kan gevvaarlijk zijn om dit soort argumenten zonder gedegen rechtvaardiging te weigeren, vooral in een democratisch kader. Daarom wordt dit soort argumenten ook vaak in politieke toespraken gebruikt. Toch volstaat een dergelijk argument geenszins om een bepaald gedrag voor te schrijven. We kunnen dit argument onderuithalen door ons af te vragen waarom zoveel mensen het steunen.

Voorbeelden:

- 'Gezien de kijkcijfers kan het geen slechte show zijn.'
- 'Iedereen is het erover eens dat videospelletjes het grootste probleem zijn voor jonge mensen.'

In het eerste geval is het duidelijk dat het aantal kijkers geen garantie is voor de kwaliteit, maar alleen voor de populariteit. In het tweede geval kunnen we ons afvragen of 'iedereen' het daadwerkelijk met die stelling eens is.

Beroep op traditie

Het beroep op traditie houdt zich niet bezig met argumenten. We beschouwen een stelling als correct omdat deze in het verleden altijd als waarheid werd aanzien, of we beschouwen een praktijk als legitiem omdat deze nog niet eerder in twijfel is getrokken.

Voorbeelden:

- 'De Franse taal bestaat al eeuwen zonder inclusief schrijven, er is geen reden om daar nu nog mee te beginnen'
- 'Mijn vader en grootvader waren jagers, dus ik heb ook het recht om te jagen.'

Traditie heeft een sterke impact. Het onderuithalen van dergelijke argumenten is niet altijd gemakkelijk. We herinneren ons allemaal dat heel wat traditionele praktijken door de tijd heen in twijfel zijn getrokken en uiteindelijk werden afgeschaft.

Bij aanvallen proberen we het publiek of onze tegenstander onderuit te halen, of de aandacht van de besproken kwestie af te leiden, of zelfs onze tegenstander in diskrediet te brengen, zodat zijn argumenten ongeldig lijken, zelfs als ze correct zijn. We kunnen een dergelijk argument alleen maar weerleggen door het publiek eraan te herinneren dat het debat betrekking heeft op argumenten en niet op de met elkaar in debat zijnde personen.

Pseudo-wetenschappelijke communicatie

Het gebruik van pseudo-wetenschappelijke communicatie is bedoeld om het publiek te overweldigen met technisch jargon of moeilijk te begrijpen informatie die niet noodzakelijk relevant is voor het debat. Zo doen we onze tegenstander af als minder capabel en krijgen wij de overhand.

Sommige experts maken zich per ongeluk schuldig aan deze drogreden omdat zij de informatie glashelder en duidelijk vinden. In deze gevallen volstaat het om uitleg vragen en hoeven we deze pseudo-wetenschappelijke communicatie niet als autoriteitsargument te beschouwen.

Voorbeelden:

- 'U bent zeker op de hoogte van een soortgelijk geval op 4 juni 1978 in een klein dorpje in Polynesië'
- 'Ik ga ervan uit dat iedereen bekend is met de werking van redoxreacties, dus ik ga hier niet verder op in.'

In het eerste voorbeeld gebruikt de spreker als voorbeeld een anekdote ver weg in tijd en ruimte. Het is daarom goed mogelijk dat het publiek nog nooit van deze zaak heeft gehoord. In de tweede voorbeeld gaan we ervan uit dat het besproken fenomeen bij iedereen bekend is. De andere deelnemer aan het debat kan moeilijk toegeven dat hij dit soort reacties niet kent, anders lijdt hij gezichtsverlies.

## **De rode haring of het rookgordijn**

De techniek van de rode haring bestaat erin het gesprek om te leiden naar een ander onderwerp om uw tegenstander in een onhoudbare positie te brengen. Hiervoor zijn er meerdere methoden, maar meestal gaan we een argument zodanig overdrijven dat de tegenstander het niet kan volhouden.

### Voorbeelden:

- ‘*De implementatie van 5G weigeren? Waarom niet terug naar de ploeg, nu we toch bezig zijn?*’
- ‘*U hebt het over het risico van kernaal voor toekomstige generaties. Maar u zwijgt in alle talen over terrorisme en de opkomst van de extremisten!*’

In het eerste geval is het duidelijk dat we tegen 5G kunnen zijn zonder auto’s af te willen schaffen. Het is absurd om te beweren dat wie het eens is met stelling A, het ook eens is met stelling B, maar we maken het publiek wel van streek. In het tweede geval verandert de deelnemer de vraag volledig, zonder te antwoorden op wat eerder is gezegd. Voor het onderuithalen van dergelijke argumenten moeten we allereerst niet in de val lopen en ons opnieuw op de oorspronkelijke vraag concentreren.

## **Het ad hominem-argument**

Bij het ad hominem-argument wijzen we op een inconsistentie tussen de uiteenzetting en de handelingen van de andere deelnemers aan het debat, of tussen het huidige standpunt en het eerdere standpunt van een persoon. Er is een dunne lijn tussen een *legitiem ad hominem*-argument en een drogreden. In sommige gevallen is het volkomen relevant om een inconsistentie aan te tonen, bijvoorbeeld wanneer een politieke figuur een oordeel uitspreekt, maar de volgende dag tegen een wetsvoorstel gebaseerd op dit oordeel stemt. Aan de andere kant verwijzen we de jongeren die deelnamen aan de klimaatmarsen dat ze een smartphone hebben. Het belangrijkste verschil betreft de realiteitszin: het is realistisch voor een politicus om te stemmen voor een voorstel dat hij zegt te steunen, maar het is ingewikkeld,

zo niet onmogelijk voor een jongere van de 21<sup>e</sup> eeuw om geen smartphone te hebben. Let op: hoewel het volkomen relevant is om op een inconsistentie te wijzen, hoeft u niet alle argumenten van de persoon met dit argument onderuit te halen!

### Voorbeelden:

- ‘*U kunt het wel mooi hebben over het milieu, maar u hebt zelf een auto en een laptop.*’
- ‘*U bent zelf een roker, uw mening over het risico op kanker door roken is waardeloos!*’

## **Schuld door associatie**

Bij schuld door associatie gaan we een verband leggen tussen de spreker in het debat die we aanvallen en een verontrustend of schandalig fenomeen of een slecht personage, enz. Vooral Hitler is een populair personage bij deze associaties, zelfs in die mate dat hij een eigen drogreden kreeg: de *reductio ad Hitlerum*.

### Voorbeelden:

- ‘*U durft vegetarisme te bepleiten terwijl Hitler vegetariër was.*’
- ‘*Jullie zijn tegen abortus, net als Stalin.*’

Voor het onderuithalen van een dergelijk argument volstaat het in feite om andere geldige voorbeelden van deze associatie te geven. Hitler was voor de sociale zekerheid, moeten we die dan maar afschaffen?

## **Het ad personam-argument**

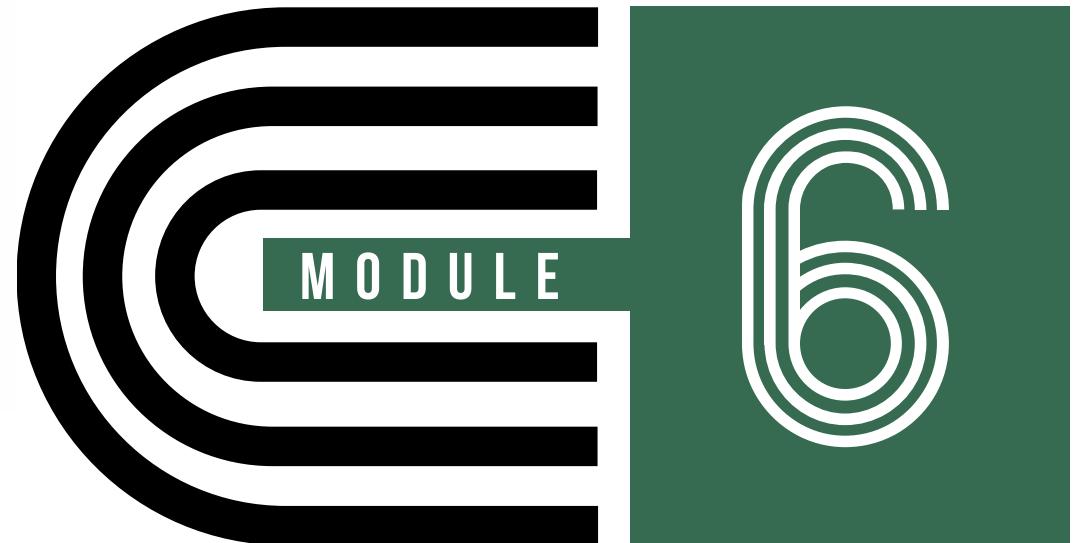
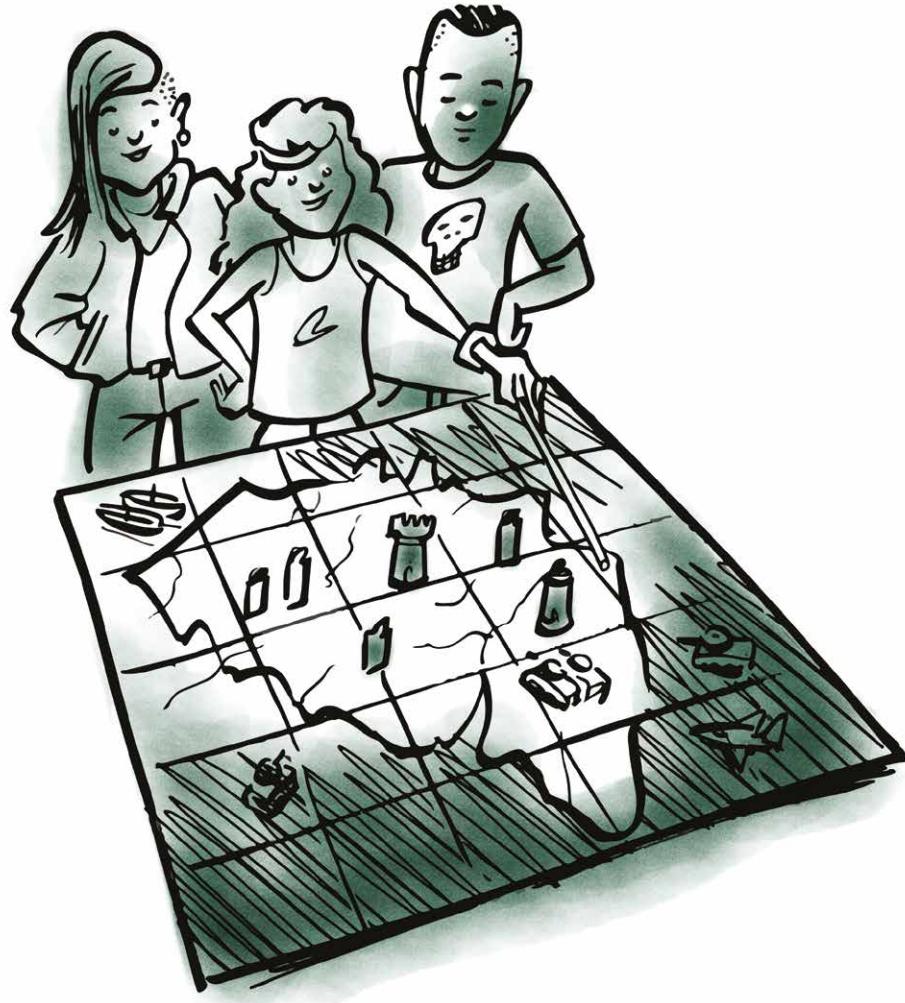
Het ad personam-argument is misschien wel de meest schadelijke van alle drogredenen. We kijken niet meer naar het argument en vallen de persoon die het uitsprak rechtstreeks aan. We brengen onze tegenstander in het debat rechtstreeks in diskrediet, waardoor hij zich zal moeten verdedigen of waardoor hij zelfs van streek zal raken. Dit betekent in beide gevallen het einde van het debat, er worden geen argumenten meer uitgewisseld. Eigenlijk gaat het hier gewoon om een belediging.

### Voorbeelden:

- ‘*U vertelt al 20 jaar onzin, waarom zou ik vandaag naar u luisteren?*’
- ‘*U bent een fascist, u hebt nog niet één goed idee gehad.*’

We kunnen een ad personam-argument niet echt onderuithalen. We kunnen het argument alleen maar verwerpen en het debat opnieuw op argumenten proberen focussen. Het is verleidelijk om op dezelfde manier te reageren, maar dat is niet bevorderlijk voor de reflectie. We kunnen er alleen maar op wijzen dat de tegenpartij geen argument aanvoert, maar ons persoonlijk beledigt om krediet te krijgen (of in ieder geval geen krediet te verliezen) wanneer iemand ons beledigt.



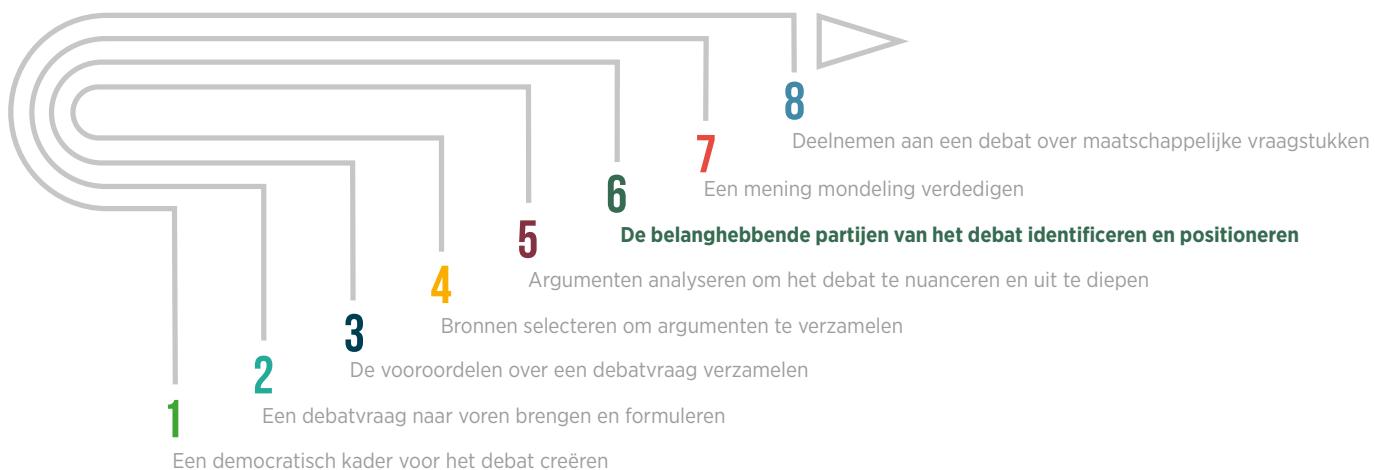


## DE BELANGHEBBENDE PARTIJEN VAN HET DEBAT IDENTIFICEREN EN POSITIONEREN

## INLEIDING

Hoewel het essentieel is voor burgers om zich een mening te leren vormen op basis van argumenten en feiten, is het ook belangrijk om de mening van politieke figuren, kandidaten, journalisten, wetenschappers of verenigingen over het debatthema te kennen en om de besluitvormingsorganen en -processen te identificeren.

Hiervoor bevat deze module drie activiteiten. De eerste activiteit is bedoeld om jongeren instrumenten aan te reiken waarmee ze de belanghebbende partijen in een debat kunnen analyseren. De tweede activiteit is bedoeld om jongeren te helpen de bij het debat betrokken instellingen te identificeren en hun werkingsmechanismen te ontdekken. De derde activiteit via het hulpmiddel WebDeb-tool is bedoeld voor het in kaart brengen van de standpunten van de verschillende personen en organisaties, en de coalities. Deze activiteiten zijn niet bedoeld om een volledige lijst van belanghebbende partijen te vormen. Ze zijn bedoeld voor een collectieve reflectie.



### VOORAFGAANDE STAPPEN uitgevoerd door de groep of uzelf:

- Het formuleren van de debatvraag (**module 2**)
- Het verzamelen van documenten (**module 4**)
- De argumenten met betrekking tot het debat analyseren (**module 5**)

### VERDERGAAN MET ANDERE MODULES

U kunt dan verder gaan met **module 7** om de standpunten van de belanghebbende partijen mondelijk te verdedigen en te beargumenteren. Door het analyseren van de argumenten van de belanghebbende partijen en het identificeren van de besluitvormingsorganen en -procedures verwerven we ook een betere kennis van de uitdrukkingsmethoden in het publieke debat, die in **module 8** worden behandeld.



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

De belanghebbende partijen van de debatvraag  
in kaart brengen – p. 80

### ACTIVITEIT 2

De standpunten en coalities op WebDeb ontcijferen – p. 82

### ACTIVITEIT 3

Inzicht verwerven in de werking van de bij het debat  
betrokken instellingen – p. 83



## AANKNOOPINGSPUNTEN

### AANKNOOPINGSPUNT 1

Belanghebbende partij en standpunt – p. 85

### AANKNOOPINGSPUNT 2

Voorbeelden van vragen van het type  
Duo/Carré/cash - p. 86

### AANKNOOPINGSPUNT 3

Belgische institutionele structuur – p. 92

## ACTIVITÉ 1

### DE BELANGHEBBENDE PARTIJEN VAN DE DEBATVRAAG IN KAART BRENGEN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Een groot wit blad of een bord. Eén smartphone per groepje van twee jongeren.



**Beschrijving** – Deze activiteit peilt naar de kennis van jongeren over de belanghebbende partijen in een publiek debat. We vermelden de bij het thema betrokken personen in een duidelijke lijst, om inzicht in de coalities en opposities te verwerven. Voor dit in kaart brengen van belanghebbende partijen gaan we eerst brainstormen om een lijst van alle belanghebbenden op te stellen en deze in categorieën te groeperen. Daarna gaan we reflecteren over elk van deze personen om hun standpunt en hun bevoegdheid te bepalen.

#### 1. BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Schrijf om te beginnen het onderwerp van de debatvraag in het midden van een groot wit stuk papier of een bord. De belanghebbende partijen moeten op één pagina passen.

#### 2. BRAINSTORMEN OVER DE BELANGHEBBENDE PARTIJEN

Brainstorm met de jongeren om een lijst te maken van alle belanghebbende partijen die waarschijnlijk zullen deelnemen aan of worden beïnvloed door het debat. Het kan gaan om een minister of afgevaardigde die bijzonder actief is in dit domein, een expert, leden van verenigingen, activisten ... Op dit punt mogen de jongeren hun verbeelding de vrije loop laten. Schrijf de namen op post-it's.

De lijst moet zo volledig mogelijk zijn. Vul deze lijst eventueel aan met de auteurs van de in module 4 verzamelde teksten, de persoonlijkheden die in deze teksten voorkomen en de auteurs van de in module 5 verzamelde citaten.



**Let op:** De betrokken spelers kunnen natuurlijke personen of individuen zijn, maar ook rechtspersonen, zoals bedrijven, organisaties, politieke partijen of merken. Het kunnen ook populaties zijn (bijvoorbeeld de inwoners van een bepaalde wijk of leerlingen van de kleuterschool).



#### Aanknopingspunten

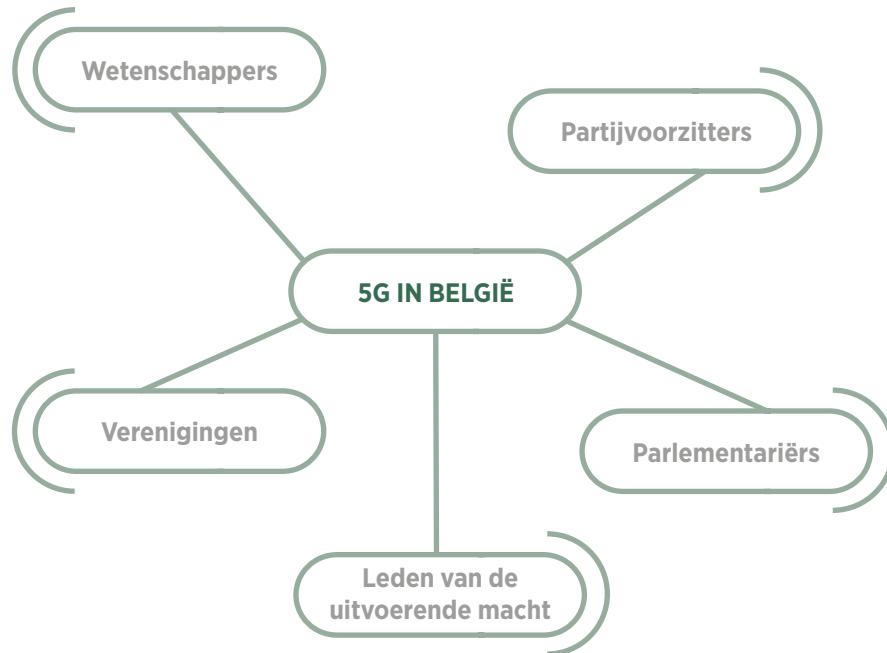
Belanghebbende partijen en standpunten



### 3. HET IDENTIFICEREN VAN HUN FUNCTIES

Vraag aan de hand van deze lijst aan de jongeren naar de hoedanigheid van elke persoon die spreekt. Voer hiervoor een snelle zoekopdracht uit op WebDeb (als het lidmaatschap al is geïdentificeerd) of op internet per groepje van twee: om wie gaat het? Welke verantwoordelijkheid heeft deze persoon? Noem de verschillende functies of categorieën van functies in het kader van de debatvraag.

Hier volgen enkele voorbeelden van categorieën: wetenschappelijk; partijvoorzitters; parlementair (federaal, regionaal, op gemeenschapsniveau); leden van de uitvoerende macht (federaal, regionaal, op gemeenschapsniveau); leden van verenigingen of lobby's; overheden; economische spelers; politie en justitie; spelers die niet tot een organisatie behoren; burgers; enz.



### 4. BEVOEGDHEID EN LEGITIMITEIT IN VERBAND MET HET ONDERWERP

Denk vervolgens na over elk van deze belanghebbende partijen en beschrijf hun bevoegdheid en/of hun legitimiteit om tussen te komen.

- Hun bevoegdheid betreft het vermogen tot besluitvorming, het ondernemen van actie, het blokkeren van bepaalde zaken, lobbying of het mobiliseren van spelers. Het betreft ook de omvang van hun bevoegdheid voor het betrokken domein.
- Hun legitimiteit betreft de waardering door de deelnemers aan het debat van hun handelingen/uitdrukkingen (zijn ze gegrond, gepast, adequaat...).

Wat is de impact van deze criteria op de uitdrukings- en beïnvloedingsvaardigheden van de personen? We onderscheiden drie invloedsniveaus (zwak, gemiddeld, sterk) voor dit verschil in invloed. We maken dit visueel duidelijk, bijvoorbeeld door middel van kaders van verschillende dikte rond de naam van de speler of van de categorie van spelers.

### 5. POSITIONERING VAN DE BELANGHEBBENDE PARTIJEN

Vervolgens gaan we, door middel van kleuren, de relatie van deze personen met het onderwerp weergeven door een onderscheid te maken tussen adhesie, oppositie en neutraliteit/gemengde mening. Waarom nemen ze een standpunt in over de debatvraag? Welke belangen hebben ze bij hun deelname aan het debat?

### 6. DISCUSSIE

Stimuleer dan een korte reflectie op basis van de analyse van de betrokken partijen. Wat hebben de jongeren ontdekt? Welke conclusies kunnen ze trekken uit de lijst met betrokken partijen? Wat hebben ze van deze oefening geleerd? Is hun mening over het onderwerp of over een bepaalde speler veranderd?



#### Aanknopingspunten

Belgische institutionele structuur



## DE POSITIES EN COALITIES OP WEBDEB ONTCIJFEREN



**Minimale duur** – 100 minuten.



**Opstelling** – In kleine groepjes rond tafels.



**Materiaal** – Een computer of smartphone per groepje van twee jongeren, een projector of gemeenschappelijk scherm voor de groep.



**Beschrijving** – Met behulp van een reeks citaten waarin publieke figuren hun standpunt over een kwestie duidelijk uitdrukken, kunnen jongeren op WebDeb coalities voor en tegen de debatvraag in kaart brengen.

### 1. VOORBEREIDING VAN DE ACTIVITEIT

Voer de debatvraag in op het WebDeb-platform als u dat in een vorige module nog niet hebt gedaan. Vorm groepjes van twee en vraag elk groepje om zich te registreren op het platform en eventueel om lid te worden van uw persoonlijke educatieve ruimte. We moeten de belanghebbende partijen en de documenten waarin zij hun standpunt hebben uitgedrukt identificeren om de standpunten met betrekking tot een thema vast te stellen.

Hiervoor gebruiken we de tijdens activiteit 1 van deze module opgestelde lijst en/of de in module 5 opgestelde lijst van belanghebbende partijen met hun argumenten of tegenargumenten. Maar we kunnen deze documentatie ook aanvullen door jongeren te vragen onderzoek te doen op internet, of door hen één of meerdere teksten met standpunten te bezorgen.

### 2. STANDPUNTEN CODEREN

Wijs aan elk groepje één of meer spelers of teksten toe en vraag de jongeren om alle standpunten die ze vinden te coderen. Geef een voorbeeld van een standpunt en leg uit hoe het coderen van een standpunt in zijn werk gaat.

- De jongeren moeten eerst naar de debatpagina op het WebDeb-platform gaan en op het tabblad ‘Standpunten’ klikken.
- Ze moeten dan klikken op ‘Een standpunt toevoegen’. Er verschijnt dan een eerste balk waarin ze het standpunt (voor, tegen of één van de drie tussenposities) moeten aanduiden. Sleep de cursor naar één van de uiteinden als de persoon of organisatie een uitgesproken mening heeft. Plaats de cursor op een tussenpositie als het om een eerder genuanceerde mening gaat. Het midden staat voor een neutrale mening.
- Door vervolgens op ‘Doorgaan’ te klikken, verschijnt een formulier om het citaat te coderen.
- Vul het formulier ‘Citaten’ in. U moet de functie en het lidmaatschap van de speler toelichten: de afgevaardigde van een partij geeft niet zomaar zijn persoonlijke mening als burger. U kunt de jongeren vragen om alleen de eerste vier stappen van het formulier uit te voeren (hoewel stap 5 en 6 nuttig zijn om jongeren te leren het citaat aan te passen wanneer het uit zijn context wordt gehaald).



#### WebDeb

Tutorials op de ‘Help’ pagina van WebDeb <https://webdeb.be/help>



#### Aanknopingspunten

Belanghebbende partijen en standpunten

### 3. DE COALITIES EN OPPOSITIES ANALYSEREN

Nadat de jongeren verschillende citaten met standpunten hebben gecodeerd, kunt u de coalities en opposities samen analyseren. Vraag de jongeren om hypothesen te formuleren over de redenen die een bepaalde speler motiveren om een bepaald standpunt te verdedigen: uit interesse? door ideologie? door aanvaarding van wetenschappelijke of technische argumenten?

Het is belangrijk om de hypothesen van de jongeren in twijfel te trekken: als u twijfelt aan de relevantie van één van deze hypothesen, vraag de jongeren dan om op internet en WebDeb te zoeken naar andere informatie over deze speler (en in het bijzonder naar andere standpunten of andere huidige of vroegere lidmaatschappen). Wijs er ook op dat leden van een coalitie eenzelfde standpunt kunnen delen, maar wel om verschillende redenen.

**Aandachtspunt:** Met WebDeb kunt u spelers automatisch groeperen op basis van verschillende criteria. Als de citaten correct zijn gecodeerd, zal de groepering per functie en organisatie aan schat aan informatie opleveren.



### ACTIVITÉ 3

## INZICHT VERWERVEN IN DE WERKING VAN DE BIJ HET DEBAT BETROKKEN INSTELLINGEN



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Materiaal** – Een aantal vragen over Belgische instellingen (zie de aanknopingspunten) en specifieke vragen over het thema (die u zelf moet opstellen).



**Opstelling** – In kleine groepjes rond tafels.



**Beschrijving** – Door middel van een quiz met vragen en antwoorden ontdekken de jongeren de werking van de belangrijkste Belgische instellingen en van de voor de debatvraag relevante instellingen. Deze activiteit is bedoeld om bij jongeren de nodige basiskennis te verankeren om de politieke werking van België te begrijpen. Onze vragen zijn niet gericht op de specifieke kenmerken van de debatvraag. U kunt evenwel gemakkelijk aanvullende vragen bedenken of de open vragen gebruiken die aan het einde van de activiteit worden voorgesteld.

#### 1. BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Deze activiteit is gebaseerd op het principe van de Franse tv-quiz ‘Tout le monde veut prendre sa place’ (Het spel waarin iedereen kampioen kan worden). Verdeel je groep in 4 of 5 teams. Elk team moet een vraag beantwoorden over de spelers en instellingen van de debatvraag.

### Ze hebben drie mogelijkheden:

- **Optie Duo:** 2 antwoordmogelijkheden (waar/niet waar). Correct antwoord = + 1 punt
- **Optie Carré:** 4 antwoordmogelijkheden. Correct antwoord = + 3 punten
- **Optie Cash:** geen antwoordmogelijkheden; het team antwoordt direct = + 5 punten

Het team heeft 10 seconden om uit de 3 opties te kiezen. Nadat de vraag is gesteld, heeft het team 20 seconden de tijd om te antwoorden.

## **2. DUO/CARRÉ/CASH VRAGEN**

---

In de aanknopingspunten vindt u voorbeeldvragen. U kunt deze vragen aanvullen of vervangen door andere vragen die relevanter zijn voor het debathema.



### **Aanknopingspunten**

Voorbeelden van Duo-/Carré-/cash-vragen

## **3. OPEN VRAGEN**

---

Naast deze zeer algemene oefening kunt u de jongeren ook moeilijkere open vragen stellen. Ze kunnen dan online de nodige informatie zoeken. Deze vragen zijn ideaal om het thema van het door jongeren geanalyseerde debat verder uit te diepen.

Verzamel de jongeren in kleine groepjes van 2 tot 4. Elk team moet minimaal één smartphone of één computer hebben. De jongeren krijgen voor elke vraag, die u van tevoren hebt voorbereid, een paar minuten de tijd om online onderzoek te doen. Zodra een team denkt het antwoord te hebben, meldt het zich (door de hand op te steken of door een ander teken dat ze vooraf kiezen). Als het antwoord juist is, gaat u door met de volgende vraag. Anders krijgen de andere teams de kans om te antwoorden.

### Voorbeeldvragen:

- Wat zijn de bevoegdheden van de gewesten/gemeenschappen/provincies/gemeenten/federale staat? (Vraag naar één van de bestuursniveau tegelijk).
- Welk(e) bestuursniveau(s) is (zijn) bevoegd voor het geanalyseerde debat?
- Wie is de verantwoordelijke minister(s) voor het geanalyseerde debat?
- Met wie kan ik contact opnemen als ik vragen heb over een wet in verband met het thema van het geanalyseerde debat?
- Ik heb een petitie opgesteld over \*kies een onderwerp\*. Aan wie moet ik deze bezorgen?
- Hoe gaan we als burger te werk om een wet/decreet over dit thema voor te stellen?



### **Aanknopingspunten**

Belgische institutionele structuur

1

## BELANGHEBBENDE PARTIJEN EN STANDPUNten

Een **belanghebbende partij** van een debat is een persoon of een organisatie die zich heeft uitgedrukt in verband met de debatvraag. Het kan gaan om iemand die het onderwerp heeft bestudeerd en argumenten voor of tegen de kwestie aandraagt, een organisatie die mogelijke oplossingen voorstelt, maar ook elke andere persoon of groep die een standpunt heeft ingenomen of die betrokken is bij de kwestie.

**Een standpunt innemen** betekent zeggen wat we wel of niet moeten doen, of verklaren dat een stelling correct of foutief is. Iemand die een argument aanhaalt, neemt niet noodzakelijk een bepaald standpunt in. We kunnen immers een argument voor een stelling of een bewering aanhalen terwijl we tegen diezelfde stelling of bewering zijn. Bij het identificeren van de ingenomen standpunten moeten we ons dus tot expliciete standpunten beperken.

Soms kan het moeilijk zijn om een expliciete uitdrukking van een bepaald standpunt te vinden hoewel iemand duidelijk een standpunt verdedigt. Zo is het mogelijk dat een vrijbrief met alleen tegenargumenten, ondertekend door een notoire tegenstander van een project, dit project nergens explicet aan de kaak stelt. In dergelijke gevallen kunnen we wel afleiden dat deze persoon tegen het project is gekant. Bij dergelijke gevolgtrekkingen moeten we echter de nodige voorzichtigheid aan de dag leggen. Houd er rekening mee dat we een onvoldoende explicet standpunt niet in WebDeb kunnen coderen omdat we op dit platform een citaat aan een standpunt moeten koppelen.





## VOORBEELDEN VAN VRAGEN VAN HET TYPE DUO/CARRÉ/CASH

Deze vragen zijn overgenomen van het spel ‘Douzquinz’ van de CIDJ (Fédération des Centres d’Information et de Documentation pour jeunes ASBL, Federatie van Informatie- en Documentatiecentra voor jongeren, non-profitorganisatie):  
<http://www.douzquinz.be/cidj/>



### CASH

Welk politiek stelsel hebben we in België?  
**Een constitutionele en parlementaire monarchie.**

### CARRÉ

Welk politiek stelsel hebben we in België?

- Constitutionele en parlementaire republiek;
- Presidentieel stelsel;
- Constitutionele en parlementaire monarchie;**
- Despotisch stelsel

### DUO

Waar of niet waar?

België is een constitutionele en parlementaire monarchie. **Waar**



### CASH

Wat zijn de 3 machten in België?  
**De wetgevende macht, de uitvoerende macht en de rechterlijke macht.**

### CARRÉ

Wat zijn de drie machten in België?

- De oordeelkundige, de wetgevende en de uitvoerende macht;
- Aarde, water, lucht en vuur;
- De rechtbanken, de regering en de politie;
- De wetgevende macht, de uitvoerende macht en de rechterlijke macht.**

### DUO

Waar of niet waar?

In België zijn er twee machten: de uitvoerende en de wetgevende macht. **Niet waar**

### CASH

Hoeveel gewesten zijn er in België? **3**

### CARRÉ

Hoeveel gewesten zijn er in België?

- 2;
- 3;**
- 4;
- Een heleboel.

### DUO

Waar of niet waar?

Er zijn 4 gewesten in België. **Niet waar**



### CASH

Hoeveel provincies heeft België? **10**

### CARRÉ

Hoeveel provincies heeft België?

- 3
- 4
- 9
- 10**

### DUO

Waar of niet waar?

Er zijn 3 provincies in België. **Niet waar**



## CASH

Hoeveel gemeenten heeft België? **581.**

## CARRÉ

Hoeveel gemeenten heeft België?

- a. 189;
- b. 581;**
- c. 1189;
- d. 1589.

## DUO

Waar of niet waar?

België telt ongeveer 600 gemeenten. **Waar.**



## CASH

Wie benoemt de eerste minister?

**De Koning, na besprekingen tussen de partijen op basis van de verkiezingsresultaten.**

## CARRÉ

Wie benoemt de eerste minister?

- a. De Koning, na besprekingen tussen de partijen op basis van de verkiezingsresultaten;**
- b. De voormalige eerste minister;
- c. De parlementariërs
- d. De stemgerechtigde mensen.

## DUO

Waar of niet waar?

De vice-eersteminister benoemt de eerste minister.

**Niet waar**



## CASH

Wat zijn de bevoegdheden van de koning in de praktijk?

Hij vertegenwoordigt België en benoemt de eerste minister na de beslissing van de gekozen functionarissen. De koning bekraftigt en vaardigt de wetten uit, hij benoemt de formateur van de regering op basis van de verkiezingen, hij keurt de benoemingen van de magistraten en andere vertegenwoordigers van de rechterlijke macht goed en hij voert het bevel over de strijdkrachten.

## CARRÉ

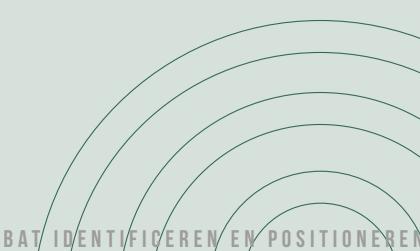
Wat zijn de bevoegdheden van de koning in de praktijk?

- a. Hij heeft er geen, zijn bevoegdheden zijn allemaal symbolisch;
- b. Hij vertegenwoordigt België en benoemt de eerste minister;
- c. De koning bekraftigt en vaardigt de wetten uit, hij vormt de regering, keurt de benoeming van de magistraten en andere vertegenwoordigers van de rechterlijke macht goed en hij voert het bevel over de strijdkrachten;
- d. Antwoord b en c.**

## DUO

Waar of niet waar?

De koning bekraftigt en vaardigt de wetten uit, hij benoemt de formateur op basis van de verkiezingen, hij keurt de benoemingen van de magistraten en andere vertegenwoordigers van de rechterlijke macht goed en hij voert het bevel over de strijdkrachten. **Waar**



## CASH

Welke macht is verantwoordelijk voor het maken en stemmen van wetten? **De wetgevende macht.**

## CARRÉ

Welke macht is verantwoordelijk voor het maken en stemmen van wetten?

- a. De 4<sup>e</sup> macht (de media);
- b. De wetgevende macht;**
- c. De uitvoerende macht;
- d. De rechterlijke macht.

## DUO

Waar of niet waar?

De uitvoerende macht stemt de wetten. **Niet waar**



## CASH

Welke macht houdt toezicht op de toepassing en naleving van de wetten?

**De uitvoerende macht.**

## CARRÉ

Welke macht houdt toezicht op de toepassing en naleving van de wetten?

- a. De totalitaire macht;
- b. De wetgevende macht;
- c. De uitvoerende macht;**
- d. De rechterlijke macht.

## DUO

Waar of niet waar?

De wetgevende macht zorgt voor de toepassing en naleving van de wetten. **Niet waar**



## CASH

Welke macht zorgt voor de naleving van de wetten en regelt conflicten tussen personen?

De rechterlijke macht.

## CARRÉ

Welke macht zorgt voor de naleving van de wetten en regelt conflicten tussen personen?

- a. De totalitaire macht;
- b. De oordeelkundige macht;
- c. De uitvoerende macht;
- d. De rechterlijke macht.**

## DUO

**Waar of niet waar?**

De rechterlijke macht zorgt voor de naleving van de wetten en regelt conflicten tussen personen. **Waar**



## CASH

Wie vertegenwoordigt de wetgevende macht in de Belgische federale staat?  
Het parlement bestaande uit de Senaat en de Kamer van volksvertegenwoordigers.

## CARRÉ

Wie vertegenwoordigt de wetgevende macht in de Belgische Federale Staat?

- a. Het parlement;**
- b. De Senaat;
- c. De Kamer van volksvertegenwoordigers;
- d. De regering

## DUO

**Waar of niet waar?**

De Koning en de Regering vertegenwoordigen de wetgevende macht in de Belgische Federale Staat.

**Niet waar**



## CASH

Wie is het staatshoofd in een monarchie? **De koning.**

## CARRÉ

Wie is het staatshoofd in een monarchie?

- a. De eerste minister van de federale staat
- b. De ministerraad
- c. De koning;**
- d. De president.

## DUO

**Waar of niet waar?**

In een monarchie is de voorzitter van het Waalse Gewest het staatshoofd. **Niet waar**

## CASH

Wie vertegenwoordigt de wetgevende macht op provinciaal niveau?  
De provinciale raad.

## CARRÉ

Wie vertegenwoordigt de wetgevende macht op provinciaal niveau?

- a. Iets dat eindigt op -ia;
- b. Het parlement van de Franse, Duitstalige en Vlaamse gemeenschappen;
- c. Het provinciaal college;
- d. De provinciale raad.**

## DUO

**Waar of niet waar?**

De parlementen van het Waals Gewest, het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigen de wetgevende macht op provinciaal niveau.

**Niet waar**



## CASH

Wie vertegenwoordigt de wetgevende macht op gemeentelijk niveau?  
De gemeenteraad.

## CARRÉ

Wie vertegenwoordigt de wetgevende macht op gemeentelijk niveau?  
**a. De gemeenteraad;**  
b. het Legioen van Eer;  
c. Het Provinciaal College;  
d. De Provinciale raad.

## DUO

**Waar of niet waar?**

Het Parlement, bestaande uit de Senaat en de Kamer van Volksvertegenwoordigers vertegenwoordigt de wetgevende macht op gemeentelijk niveau.

**Niet waar**



## CASH

Welke macht is het belangrijkst?  
**Geen, het evenwicht tussen de drie machten is belangrijk**

## CARRÉ

Welke macht is het belangrijkst?

- a. De wetgevende macht;
- b. De uitvoerende macht;
- c. De rechterlijke macht;
- d. geen enkele, ze zijn alle drie belangrijk**

## DUO

**Waar of niet waar?**

De wetgevende macht is de belangrijkste van de drie machten. **Niet waar.**



## CASH

Wat is een federale staat?

**Een staat die bestaat uit verschillende autonome entiteiten met een eigen regering.**

## CARRÉ

Wat is een federale staat?

- a. Een staat verdeeld in provincies;
- b. Een staat waar minimaal 2 talen worden gesproken;
- c. Een staat met meer dan 5 miljoen inwoners;
- d. Een staat die bestaat uit verschillende autonome entiteiten met een eigen regering.**

## DUO

**Waar of niet waar?**

België is een deelstaat. **Niet waar**

## CASH

Wat zijn de bevoegdheden van de Gemeenschappen?  
**Cultuur, onderwijs, taalgebruik, bijstand aan personen.**

## CARRÉ

Wat zijn de bevoegdheden van de Gemeenschappen?

- a. Cultuur, opvoeding, taalgebruik, bijstand aan personen;**
- b. Economie, werkgelegenheid, huisvesting, landbouw, energie, water, milieu en transport;
- c. De burgerlijke stand en het bevolkingsregister, het OCMW, de handhaving van de openbare orde en werken van gemeenschappelijk belang;
- d. Geen, het zijn allemaal onbekwame mensen!

## DUO

**Waar of niet waar?**

De Gemeenschappen houden zich bezig met volksgezondheid, het leger, financiën, alles wat in het belang is van alle Belgen.

**Niet waar**



## CASH

Wat zijn de bevoegdheden van de gemeenten?  
De burgerlijke stand en het bevolkingsregister, het OCMW, de handhaving van de openbare orde en werken van gemeenschappelijk belang.

## CARRÉ

Wat zijn de bevoegdheden van de gemeenten?

- a. Cultuur, onderwijs, taalgebruik, bijstand aan personen;
- b. Economie, werkgelegenheid, huisvesting, landbouw, energie, water, milieu en transport;
- c. De burgerlijke stand en het bevolkingsregister, het OCMW, de handhaving van de openbare orde en werken van gemeenschappelijk belang;
- d. Sociale en culturele infrastructuur, wegen en waterwegen, hulp bij grote rampen en werken van provinciaal belang.

## DUO

Waar of niet waar?

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare orde (leger, politie), openbare werken van gemeentelijk belang en onderwijs.

Niet waar



## CASH

Hoeveel Gemeenschappen zijn er in België? 3

## CARRÉ

Hoeveel Gemeenschappen zijn er in België?

- a. 2;
- b. 3;
- c. 4;
- d. Een heleboel.

## DUO

Waar of niet waar?

Er zijn 2 Gemeenschappen in België. **Niet waar**



## CASH

Welk parcours moet een federale wet afleggen voordat er over wordt gestemd?

Een afgevaardigde of senator dient een wetsvoorstel in of de regering dient een wetsontwerp in. De wet wordt voorgelegd aan een parlementaire commissie die de wet bespreekt, en vervolgens aan het parlement dat over de wet stemt. De koning bekrachtigt en vaardigt de wet uit als deze wordt gestemd.

## CARRÉ

Welk parcours moet een federale wet afleggen voordat er over wordt gestemd?

- a. Een minister stelt een wet voor, de regering stemt, als de wet wordt gestemd, vaardigt de eerste minister de wet uit;
- b. een burger of een afgevaardigde stelt een wet voor. Het Federaal Parlement brengt wijzigingen aan en legt de wet voor aan de Koning, die beslist of de wet al dan niet gevalideerd wordt;

c. een afgevaardigde, een senator of een minister stelt een wet voor, die wordt besproken en vervolgens in het federale parlement wordt gestemd. De koning bekrachtigt en vaardigt de wet uit als deze wordt gestemd;

d. de afgevaardigden of senatoren stellen een wet voor aan de koning. Als laatstgenoemde de wet aanvaardt, moet de wet door de regering worden goedgekeurd en vervolgens door de kanselier worden uitgevaardigd.

## DUO

Waar of niet waar?

Een wet wordt voorgesteld door de regering, besproken door parlementsleden, en de koning kiest vervolgens of de wet al dan niet wordt uitgevaardigd. **Niet waar**.



## CASH

Over welke middelen beschikken de ministers om een wettelijke norm te handhaven?

Een ministerieel besluit

## CARRÉ

Over welke middelen beschikken de ministers om een wettelijke norm te handhaven?

- a. Een beroep doen op de politie;
- b. Een nieuwe wet maken;
- c. **Een ministerieel besluit opstellen;**
- d. Ministers beschikken niet over de hiervoor benodigde middelen

## DUO

Waar of niet waar?

Ministers hebben de mogelijkheid om ministeriële besluiten uit te vaardigen om wetten te handhaven. **Waar**



## CASH

Hoe kan de koning weigeren een wet uit te vaardigen?  
**Dat kan hij niet, hoewel de koning in één geval tijdelijk afstand deed van de troon om de wet die abortus toestaat niet te ondertekenen. De wet werd toch uitgevaardigd.**

## CARRÉ

Hoe kan de koning weigeren een wet uit te vaardigen?

- a. Door deze niet te ondertekenen, waardoor deze niet kan worden uitgevaardigd;
- b. Door de regering te vragen de wet te verwerpen;
- c. **Hij heeft niet het recht om dit te doen, hij is verplicht om de wet uit te vaardigen als deze de voorgaande fasen heeft doorlopen;**
- d. Door een beroep te doen op zijn vetorecht, waardoor hij wetten kan weigeren.

## DUO

### Waar of niet waar?

De koning kan weigeren een wet te ondertekenen.

**Niet waar**



## CASH

Wat is het verschil tussen een wet en een decreet?  
**Wetten zijn federaal, terwijl decreten worden gestemd door de gewesten en gemeenschappen. Ze hebben dezelfde rol.**

## CARRÉ

Wat is het verschil tussen een wet en een decreet?

- a. **Wetten zijn federaal, terwijl decreten worden gestemd door de gewesten en gemeenschappen. Ze hebben dezelfde rol;**
- b. Wetten worden gestemd door parlementen, decreten door regeringen;
- c. Wetten kunnen decreten tegenspreken of terzijde schuiven, maar niet andersom;
- d. Beide termen betekenen precies hetzelfde, u kunt ze beide door elkaar gebruiken.

## DUO

### Waar of niet waar?

Het enige verschil tussen een decreet en een wet is de plaats van ondertekening: in de gewesten of op federaal niveau. **Waar**



## CASH

Kent u de naam van de huidige eerste minister?  
**Alexander De Croo**

## CARRÉ

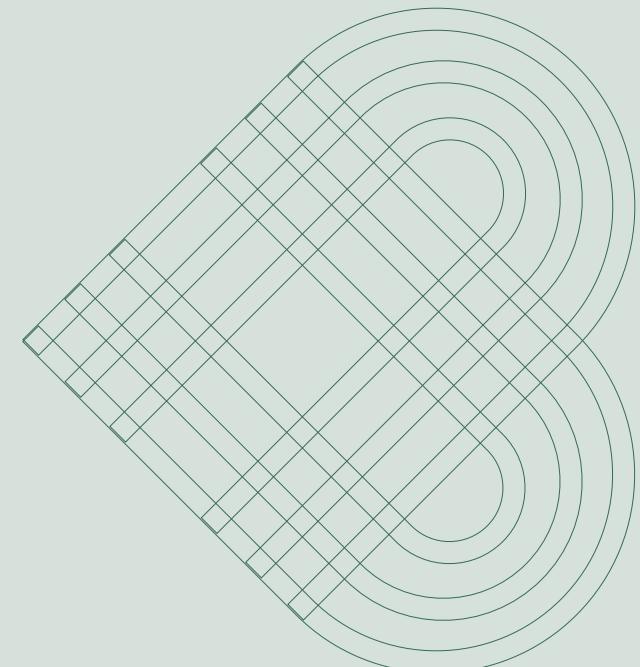
Wie is de huidige eerste minister?

- a. Frank Vandenbroucke
- b. Sophie Wilmes
- c. **Alexander De Croo**
- d. Paul Magnette

## DUO

### Waar of niet waar?

De huidige eerste minister is Franck Vandenbroucke.  
**Niet waar**





## BELGISCHE INSTITUTIONELE STRUCTUUR

In dit deel gaan we de werking van de instellingen uitleggen en de complexiteit van het politieke leven toelichten.

### BELGIË

#### Een constitutionele monarchie

Er wordt wel eens gezegd dat België een ‘constitutionele monarchie’ is. Het is dus wel degelijk een Koninkrijk, met een Koning - Filip sinds 2013 - maar ook en vooral met een grondwet. De grondwet is de essentiële tekst die een reeks rechten en plichten voor individuen vastlegt, maar die ook het hele functioneren van de staat en de bijbehorende instellingen organiseert.

#### Een representatieve democratie

In België is het niet de koning die beslist om de belastingen te verhogen of om iets te verbieden.

België is een representatieve democratie. In een democratie behoort de macht toe aan het volk. Maar het is ook niet zo dat alle Belgen op één plek samenkommen telkens als er een beslissing moet worden genomen!

Daarom organiseren we regelmatig verkiezingen. Iedere kiezer boven de 18 kiest daarom op gezette tijden vertegenwoordigers: afgevaardigden in de parlementen, raadsleden in de gemeenten en provincies. Zij nemen op vergaderingen besluiten namens de gemeenschap waarvoor zij verantwoordelijk zijn: de staat, het gewest, de gemeente,...

#### De 3 soorten machten

Een belangrijk kenmerk van een representatieve democratie is de scheiding der machten. Er zijn in feite 3 soorten machten: de wetgevende macht, de uitvoerende macht en de rechterlijke macht.

De wetgevende macht is de macht die de wetten maakt. De macht wordt in de hele staat uitgevoerd door het **parlement**. Deze macht organiseert vergaderingen met de gekozen vertegenwoordigers: de afgevaardigden. Zij hebben de taak om een nieuwe wet te maken, een oude wet te wijzigen of af te schaffen.

Naast de wetgevende macht hebben we ook de uitvoerende macht, de macht die de wetten uitvoert. Deze rol wordt ingevuld door de **regering**. De regering bestaat uit **ministers** die niet rechtstreeks worden gekozen, maar het vertrouwen van het parlement winnen (of in het slechtste geval verliezen). We beschikken over een controlemechanisme: het parlement controleert de handelingen van de regering. Maar wat is zijn rol?

De rol van de regering is om concrete maatregelen te nemen om een bepaald beleid te voeren: het is meestal de regering die beslist over de bouw van een museum, de aanleg van een nieuwe weg, de verhoging of verlaging van belastingen. De regering houdt zich ook bezig met de dagelijkse uitoefening van deze macht. Ze houdt toezicht op de verschillende overheden: de financiële administratie, de onderwijsadministratie, buitenlandse zaken...

De rechterlijke macht ten slotte wordt uitgeoefend door de **gerechtshoven en rechtbanken**. Ze beslechten geschillen tussen personen en zijn verantwoordelijk voor het waarborgen van de naleving van de wet en het bestraffen

van de personen die deze wetten niet naleven. Ze kunnen personen bijvoorbeeld tot een boete of gevangenisstraf veroordelen.

#### Het principe van een meerderheid: in het parlement

Welke stappen moeten we zetten om een overheidsbeleid te creëren of te wijzigen? Meestal gaat dit gepaard met het maken van een nieuwe wet of het aanpassen van een oude wet.

De leden van het parlement moeten hierover stemmen en met **meerderheid** van stemmen tot een besluit komen. Als er 150 gekozen functionarissen zijn, zoals in de Kamer van Volksvertegenwoordigers, zijn er dus 76 (de helft plus één) stemmen nodig om een nieuwe wet aan te nemen.

Een meerderheid van de gekozen functionarissen moet het daarom eens worden over een gemeenschappelijke tekst. Natuurlijk kan iedereen een iets andere mening hebben over een tekst... En we kunnen heel goed 150 verschillende meningen hebben!

Maar in de praktijk komen gekozen vertegenwoordigers samen in politieke fracties. De gekozen functionarissen zijn dus over het algemeen lid van een politieke partij en staan bij de verkiezingen samen op dezelfde lijst. **Politieke partijen** zijn niets meer dan verenigingen van gelijkgestemden. De PS, de MR, de CDH, Ecolo, Groen, de Open VLD, de NVA, de SPA, enz. zijn politieke partijen. Ze stellen programma's op, met de maatregelen die ze in de toekomst willen nemen, en met hun politieke voorkeuren... die ze verdedigen tegenover de kiezers.

In België krijgen de lijsten zo een aantal zetels in **verhouding** tot hun verkiezingsresultaat: hoe meer stemmen een lijst behaalt, hoe meer zetels. Maar in werkelijkheid is het in België praktisch onmogelijk voor één partij om een absolute meerderheid in het parlement te hebben. Het is dus niet mogelijk om alleen te regeren.

Even een voorbeeld: bij de laatste verkiezingen hadden we partij A, de 1e partij, met 35 % van de stemmen. Partij B heeft 25 %, Partij C heeft 20 %, D 15 % en E 5 %.

Hoewel partij A de grootste partij is, heeft ze met 35% geen meerderheid. Hoe raken we het dan eens over een tekst? Parlementariërs van de verschillende partijen openen de onderhandelingen. Voor een tekst over dierenrechten raken partijen A en C het bijvoorbeeld met elkaar eens en voor een tekst over een belastingverlaging komen partijen A en B tot een akkoord. Zijn er echt onderhandelingen voor elke nieuwe tekst?

Het is niet ondenkbaar, en soms zullen er effectief onderhandelingen plaatsvinden, maar dit meerderheidsbeginsel voor elke wettekst heeft uiteraard zijn grenzen. Hoe vormen we een regering handhaven we deze wetten? Hoe zorgen we voor consistentie in de maatregelen die we nemen, zodat we niet van de ene op de andere dag met tegenstrijdige maatregelen zitten?

### **Het meerderheidsbeginsel: de vorming van een coalitieregering**

Politieke partijen moeten bij elkaar komen en overeenkomen om een meerderheid te vormen om deze problemen op te lossen en een regering te vormen. Ze moeten onderling onderhandelen over een programma met een reeks maatregelen, projecten, die ze tijdens de zittingsperiode (dat wil zeggen de periode van nu tot aan de volgende verkiezingen) moeten handhaven ... of tot wanneer één van de partijen besluit om niet meer tot de meerderheid te behoren, omdat ze het bijvoorbeeld niet meer eens zijn.

Als er bijvoorbeeld een akkoord is tussen partij A en partij C, zullen zij hun regeringsprogramma en de naam van een reeks ministers aan het parlement voorleggen. Deze twee partijen vertegenwoordigen samen 55 % van de afgevaardigden. De afgevaardigden zullen dan stemmen om hun **vertrouwen** in de regering te bevestigen of te ontkennen. We mogen hier dan ook verwachten dat zeker 55 % van de Kamerleden hun vertrouwen zal schenken aan de regering. Na het stemmen wordt nog een eed afgelegd en daarmee is de regering opgericht.

De opgerichte regering wordt een onderhandelingsorgaan. De coalitiepartijen komen overeen om dag na dag hun beleidslijnen uit te voeren en toe te passen. Ze stellen **wetsvoorstellen** op die ze vervolgens aan het parlement voorleggen. De partijen verdelen de ministersposten onder elkaar en staan in voor het beheer.

### **En de plaats van de burgers in dit alles?**

Dit alles lijkt misschien een ver-van-mijn-bed-show voor de burger. Hoe kunnen we als burger het politieke leven beïnvloeden?

Het belangrijkste middel hiervoor zijn de verkiezingen, zoals we al hebben gezien. Elke Belg met de vereiste leeftijd kan zich verkiesbaar stellen en zijn vertegenwoordigers kiezen. Over het algemeen willen gekozen vertegenwoordigers zich herkiesbaar stellen bij de volgende verkiezingen, dus ze hebben er alle belang bij om hun kiezers tevreden te stellen. Als hun acties niet in de smaak vallen, kunnen de kiezers op iemand anders of op een andere partij te stemmen.

Daarnaast is er een hele reeks middelen om de politieke wereld onder druk te zetten: petities, demonstraties, stakingen, enz.

Er is dus een reeks van organisaties die burgers of soms bedrijven samenbrengen om een boodschap over te brengen of belangen te verdedigen. Dit is het geval bij vakbonden (groepen van arbeiders), verenigingen voor milieubescherming, bedrijfsverenigingen, werkgeversorganisaties ... Alle organisaties en mensen die willen communiceren, gekozen functionarissen willen ontmoeten... om te proberen politieke beslissingen te beïnvloeden.

### **Federalisme: waarom?**

Jullie beseffen het, België is een ingewikkeld ... federaal land. Waarom en wat betekent dat?

Door de geschiedenis heen hebben Nederlandstaligen en Franstaligen soms verschillende ervaringen gehad. Beide delen van het land hadden niet altijd dezelfde behoeften. Ook de politieke meningen liepen uiteen. Vlamingen, Walen, Brusselaars, Duitstaligen wilden gaandeweg meer autonomie en beleid specifiek voor hun bevolking of hun regio. Vlamingen en Walen wilden bijvoorbeeld hun eigen onderwijs organiseren en zich met de industrie bezighouden, maar op een manier specifiek voor hun behoeften.

Dit heeft stap voor stap geresulteerd in het federalisme zoals we dat vandaag kennen. Naast de federale staat hebben we ook deelstaten opgericht: Gemeenschappen in de jaren 1970 en Gewesten in de jaren 1980. Elk van deze entiteiten behandelt op onafhankelijke wijze bepaalde zaken. Zo regelt elke Gemeenschap het onderwijs zoals zij dat wil. Elk Gewest beheert zijn eigen bussen, wegen, rivieren...

### **Federalisme: de gewesten**

We hebben drie gewesten:

- Het Vlaams Gewest, in het noorden van het land;
- Het Waals Gewest, in het zuiden
- En het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat **19 gemeenten verenigt**.

Deze gewesten handelen autonoom voor een hele reeks zaken zoals vervoer, economisch beleid, werkgelegenheid, landbouw, waterbeleid, milieu of zelfs ruimtelijke ordening. Dit zijn allemaal aangelegenheden die het grondgebied direct of indirect treffen. Dit is kenmerkend voor de bevoegdheden van de gewesten.

Ze hebben elk hun eigen parlement en regering. De gekozen vertegenwoordigers van de verschillende parlementen stemmen over wetten die decreten (of verordeningen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) worden genoemd. En de regeringen voeren deze decreten uit door besluiten op te stellen.

Zo kan elk gewest zijn beleid voeren naar eigen inzicht.

### **Federalisme: de gemeenschappen**

Naast de gewesten zijn er drie gemeenschappen:

- De Vlaamse Gemeenschap, in Vlaanderen en in Brussel
- De Franse Gemeenschap, die zichzelf heeft omgedoopt tot 'Federatie Wallonië-Brussel', in Brussel en in een groot deel van Wallonië
- En de Duitstalige Gemeenschap, in het uiterste oosten van Wallonië.

De gemeenschappen beheren de aangelegenheden die betrekking hebben op individuen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor onderwijs, cultuur of de media.

Net als de gewesten hebben de gemeenschappen ook een eigen parlement en regering.

Tussen haakjes: het Vlaams Gewest heeft zijn instellingen samengevoegd met de Vlaamse gemeenschap: er is slechts één Vlaams parlement en één Vlaamse regering, voor het gewest en de gemeenschap.

### **Federalisme: geen machtshierarchie**

Kort samengevat hebben we in België:

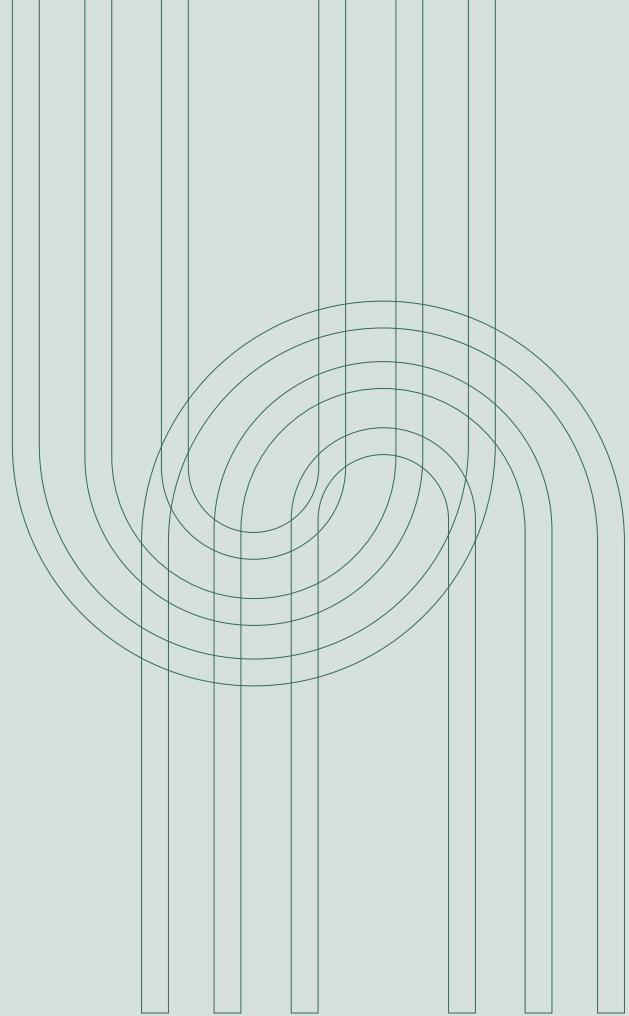
- 1 federale staat, die zich bezighoudt met veiligheid, leger, justitie, spoorwegen, sociale zekerheid waaronder pensioenen, enz.
- 3 gewesten, die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de grondgebieden, het beheer van de wegen, economie, landbouw, enz.
- 3 gemeenschappen die het onderwijs, de cultuur, de bijstand aan personen, het sportbeleid, de jeugd, enz. beheren.

Elk van deze entiteiten beheert specifieke vaardigheden op zijn eigen grondgebied. En is er geen ontsnappen aan! De federale staat heeft de gewesten of gemeenschappen dus niet te vertellen hoe ze zich moeten gedragen, en het omgekeerde geldt evenzeer. Iedereen is met andere woorden autonoom.

### **Een woordje over de provincies en gemeenten**

En de plaats van de provincies en de gemeenten in dit alles?

De 10 provincies en 581 gemeenten (januari 2019) zijn heel eenvoudig kleinere machtsniveaus die zich bezighouden met het beheer van lokale elementen die op vanalles en nog wat betrekking hebben: afval, gemeentelijke wegen, wijkplanning, enz. Ze mogen alles doen wat hun niet verboden is. In tegenstelling tot gewesten en gemeenschappen zijn ze niet volledig autonoom, maar staan ze onder toezicht van de gewesten die hun handelingen controleren. Hun middelen zijn ook beperkter.



## **BRUSSEL**

Brussel is een bijzonder geval, want het is een tweetalige regio met twee gemeenschappen. De instellingen hebben zich dan ook aangepast aan deze gang van zaken.

### **Instellingen: het parlement**

De regio heeft dan ook een eigen parlement. Het telt 89 gekozen vertegenwoordigers, die om de 5 jaar opnieuw kunnen worden verkozen. Ze worden niet alleen gegroepeerd op partij, maar ook op taal, Frans of Nederlands.

Er zijn 72 zitplaatsen gereserveerd voor Franstalige vertegenwoordigers en 17 voor Nederlandstalige vertegenwoordigers. Deze verdeling is vast en dient om een evenwicht tussen de twee gemeenschappen te garanderen.

Ze stemmen verordeningen (wetten die door deze instelling worden opgesteld).

### **Instellingen: de regering**

De regering is samengesteld uit 5 ministers, gekozen binnen het parlement na een meerderheidsakkoord: de eerste minister, de leider, en 4 andere ministers, waarvan 2 Franstalige en 2 Nederlandstalige. Elke minister is verantwoordelijk voor één of meer bevoegdheden: er is een minister van vervoer, een minister van huisvesting, enz. Belangrijke beslissingen worden echter met alle ministers genomen. Ze zijn in feite gezamenlijk verantwoording verschuldigd aan het parlement. De regering heeft het vertrouwen van het parlement en dus een meerderheid van stemmen nodig.

### **Het parcours van een overheidsbeleid**

Wat is nu het parcours van een overheidsbeleid?

We nemen een fictief voorbeeld: we willen de dakisolatie van de huizen in Brussel verbeteren om energie te besparen.

Het initiatief kan van de parlementariërs zelf komen: één of meer afgevaardigden schrijven dan een ‘voorstel van ordonnantie’. Het initiatief komt echter meestal van de regering. De regering stelt dan een ‘ontwerpverordening’ op. Klein detail: verordeningen bestaan enkel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In de andere gewesten hebben we het over decreten, en op federaal niveau over wetten.

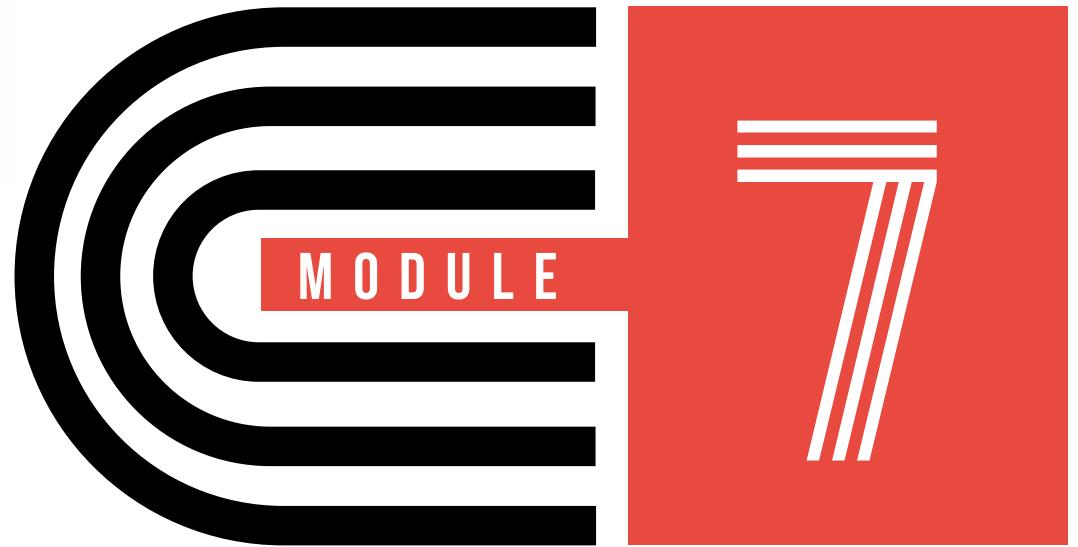
De tekst wordt in eerste instantie door een commissie opgesteld: een kleine groep van gekozen vertegenwoordigers, gespecialiseerd in het thema - in ons geval huisvesting - analyseert de tekst en past deze eventueel aan. Indien de tekst wordt gestemd, wordt deze tijdens de plenaire vergadering besproken. Op dat moment worden alle parlementariërs betrokken. We bespreken de inhoud opnieuw, we stellen wijzigingen voor en dan vindt er een definitieve stemming plaats: als de tekst wordt aanvaard, wordt hij gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en geldt de inhoud als ‘bindend’. Iedereen is dan verplicht zich aan de tekst te houden.

We stellen ons voor dat het parlement zojuist een verordening heeft gestemd die voorziet in premies voor iedereen die zijn huis renoveert.

De regering moet dan de nodige maatregelen nemen om de verordening toe te passen. De regering moet de toekenning van deze premies regelen, bijvoorbeeld door het beheer ervan toe te vertrouwen aan zijn administratie. Deze administratie moet de verzoeken van de begunstigden verzamelen en de premies toekennen.







## EEN MENING MONDELING VERDEDIGEN

## INLEIDING

In deze module leren jongeren het woord nemen in het openbaar, oefenen ze hun pleidooi en ontdekken ze hoe ze op een argument kunnen reageren.

De module bevat hiervoor vijf activiteiten. De eerste activiteit bundelt een reeks hulpmiddelen om het spreken en het uitdrukken van een mening in het openbaar te vergemakkelijken. De tweede activiteit stimuleert luisteren en discussiëren tijdens een debat. Activiteiten 3 en 4 bevatten twee oefeningen voor verbale technieken; jongeren oefenen met het uitdrukken van hun mening, ze worden daarbij geconfronteerd met tegenargumenten waarop ze leren reageren. Ten slotte kunt u met activiteit 5 het debat openstellen voor belanghebbende partijen.



### VOORAFGAANDE STAPPEN uitgevoerd door de groep of uzelf:

- Kader van het debat (**module 1**)
- Het formuleren van de debatvraag (**module 2**)
- Analyse van de argumenten met betrekking tot het debat (**module 5**) – specifiek voor activiteit 3
- Identificatie van belanghebbende partijen (**module 6**) – specifiek voor activiteit 3



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

Het woord leren nemen – p. 100

### ACTIVITEIT 2

Argumenten aanvoeren en aanhoren – p. 102

### ACTIVITEIT 3

Uw mening verdedigen in een debat op tegenspraak – p. 103

### ACTIVITEIT 4

De mening van een belanghebbende partij  
verdedigen in het debat – p. 105

### ACTIVITEIT 5

Een debat met belanghebbende partijen  
voorbereiden en faciliteren – p. 106



## AANKNOPINGSPUNT

### AANKNOPINGSPUNT 1

De rollen in het debat – p. 107

### AANKNOPINGSPUNT 2

Enkele sleutels voor een goede bemiddelaar – p. 108

### AANKNOPINGSPUNT 3

De drie pijlers van de argumentatie – p. 109



## ACTIVITEIT 1

### HET WOORD LEREN NEMEN



**Minimale duur** – 10 tot 15 minuten per hulpmiddel.



**Opstelling** – Variabel afhankelijk van het hulpmiddel.



**Materiaal** – Geen.



**Beschrijving** – De hulpmiddelen om onszelf uit te drukken zijn een reeks korte activiteiten die vrijheid van meningsuiting stimuleren, om de deelnemers aan te moedigen zichzelf te uiten en hun persoonlijke mening te geven. Dit zijn korte praatspelletjes, waarbij jongeren worden gestimuleerd om hun mening in de groep te uiten zonder angst voor oordelen, terwijl andere activiteiten helpen bij het verkennen van de argumentatiemogelijkheden.



### HULPMIDDEL 1: IK, IN JOUW PLAATS

Verdeel de jongeren in groepjes van 4 tot 6, en laat ze in een kring plaatsnemen. Eén van de deelnemers schetst een reële of fictieve problematische situatie en vraagt de andere jongeren om hun mening. Ze mogen slechts één oplossing tegelijk voorstellen, ga de cirkel rond en laat elke jongere om de beurt aan het woord, begin je bijdrage met ‘Ik, in jouw plaats, ...’. Als een persoon geen zinnige bijdrage kan leveren, zegt hij: ‘Ik pas’.

Voorbeeld:

- Jongere 1:  
‘Ik heb een beetje moeite om ‘s nachts in slaap te vallen’.
- Jongere 2:  
‘Ik, in jouw plaats, zou ik 20 minuten voor het slapen gaan buiten gaan wandelen’.
- Jongere 3:  
‘Ik, in jouw plaats, zou rustige muziek beluisteren voordat ik naar bed ging’.

En zo verder tot iedereen aan het woord is geweest. U kunt de oefening zo vaak herhalen als u wilt, totdat de jongeren zich comfortabeler voelen om het woord te nemen.

### HULPMIDDEL 2: EEN STAP VOORUIT

De deelnemers staan rechtop in een rij aan één kant van de ruimte. Doe een reeks eenvoudige uitspraken waarop de jongeren een persoonlijk antwoord moeten formuleren. Als een jongere ‘ja’ wil antwoorden, doet hij een stap naar voren. Stel eenvoudige en duidelijke vragen aan het begin van de oefening, gaandeweg kunt u de vragen ingewikkelder maken.

Voorbeeld:

- Ik eet liever zoet dan zout.
- Ik ben bang voor spinnen.
- Ik ben gelovig.
- Ik vind stemmen belangrijk.
- Ik ben betrokken bij een belangenvereniging.
- Ik ben in het verleden getuige/slachtoffer van intimidatie geweest.
- Ik kom met de fiets of het openbaar vervoer naar school.
- Ik draag graag merkkleding.

U kunt de activiteit kan zo vaak als gewenst herhalen. De deelnemers kunnen vóór aanvang van de oefening voorstellen doen.

### HULPMIDDEL 3: 'JA, EN BOVENDIEN'

Bij dit hulpmiddel breien we verder op wat eerder is gezegd om een idee verder uit te werken. De deelnemers staan in een kring. Vraag iemand uit de groep om een voorstel te doen, over welk onderwerp dan ook (we geven bij een eerste sessie de voorkeur aan niet-controversiële onderwerpen). De volgende jongere komt terug op wat is voorgesteld door zijn zin te beginnen met '**'ja, en bovendien, ...' of 'nee, integendeel, ...'**'. Het doel is niet om aan het einde van de activiteit tot een samenhangend voorstel te komen, we willen de jongeren alleen aansporen om voort te gaan op wat de vorige persoon heeft gezegd.

#### Voorbeeld:

- Jongere 1:  
‘Ik vind dat warme maaltijden in de kantine verplicht moeten zijn.’
- Jongere 2:  
‘Ja, en bovendien moeten ze gratis zijn.’
- Jongere 3:  
‘Nee, integendeel, leerlingen moeten klusjes voor de school opknappen om van dergelijke voordelen te genieten’
- Jongere 4:  
‘Ja, en bovendien kunnen deze klusjes extra voordelen opleveren zoals toegang tot de computerruimte’
- Jongere 5:  
‘Ja, en bovendien kunnen we aan het eind van het schooljaar de meest behulpzame jongere verkiezen.’

U moet deze oefening in duur beperken, maximaal één of twee ronden. U kunt de oefening wel meermaals herhalen met verschillende voorstellen.

### HULPMIDDEL 4: 'EEN MINUUTJE'

De oefening 'Een minuutje' is bedoeld om jongeren over elk onderwerp aan het praten te krijgen. Het doel is om spreken in het openbaar te stimuleren.

Schets een thema met één of twee woorden voor de eerste jongere (idealiter een vrijwilliger). Het thema is niet van belang (bomen, sport, schoenen, de maan ...). De jongere moet dan 60 seconden spreken over het thema, met zo min mogelijk denkpauzes, 'ehm's' en andere onderbrekingen en herhalingen.

Vraag aan het einde van elke uiteenzetting wat de jongeren van deze uiteenzetting vinden. Hebben jullie goed opgelet of hebben jullie niet gevolgd? Waarom? Is het een gemakkelijke oefening? Wat zijn de voornaamste moeilijkheden? Hoe kunnen we onze prestaties verbeteren?



#### Aanknopingspunten

De drie pijlers van de argumentatie

Na afloop kiest de jongere een nieuw thema en geeft hij het woord aan een andere jongere. Zo gaan we door totdat iedereen heeft gesproken.





## ACTIVITEIT 2

### ARGUMENTEN AANVOEREN EN AANHOREN



**Minimale duur** – 30 minuten.



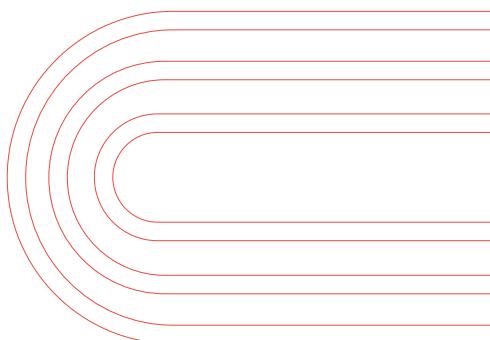
**Opstelling** – Een grote kring van stoelen met vijf tot zeven extra stoelen in het midden.



**Materiaal** – Geen specifiek materiaal.



**Beschrijving** – Deze activiteit (geïnspireerd door het spel ‘Spin the Bottle’ of de ‘Samoan-cirkel’) stimuleert het luisteren naar andere deelnemers aan het debat en moedigt het uitspreken van tegenargumenten aan. Het is een ideale activiteit met groepen waar spreken geen probleem is, maar waarbij rekening houden met andere standpunten complexer is. Deze activiteit stimuleert luisteren en discussiëren.



#### 1. VOORBEREIDING VAN DE ACTIVITEIT

Laat de jongeren plaatsnemen op stoelen die in een grote kring zijn opgesteld. In het midden van de kring staan vijf tot zeven extra stoelen (afhankelijk van de grootte van de groep) in een kring opgesteld. De personen op de centrale stoelen kijken naar binnen.

U bent de bemiddelaar tijdens deze oefening.

#### 2. SAMENSTELLING VAN DE BINNENSTE KRING

Kies een thema en licht bovenstaande regels toe.

De eerste persoon die zijn mening wil geven, neemt plaats op één van de stoelen in het midden. Zodra iemand anders wil tussenkomen, staat die persoon op en neemt hij plaats op één van de lege stoelen in het midden. Nieuwe jongeren kunnen plaatsnemen in de centrale kring zolang niet alle stoelen bezet zijn.

Er moet altijd een vrije stoel in het midden zijn, zodat er op elk moment één persoon in de kring kan komen.

#### 3. VERANDERING VAN STOELEN

Wanneer de laatste vrije stoel is ingenomen, moet één van de personen in het midden opstaan en terugkeren naar zijn plaats in de buitenste kring. De jongeren moeten dit zelf regelen.

U kunt (zo nodig) eventueel toelichten dat de persoon die het langst in de kring zit de kring als eerste moet verlaten. Als niemand wil opstaan, moet u ingrijpen. Als iemand in het midden een tijdje niet heeft gesproken, moet hij zijn plaats afstaan.

Let op: de jongeren in de buitenste kring mogen niet praten of reageren op wat er wordt gezegd! Ze moeten in de binnenste kring plaatsnemen om tussen te komen.

#### 4. UITDIEPING VAN HET DEBAT

Wanneer de activiteit eindigt bij gebrek aan discussie, kunt u de discussie voortzetten door met de hele groep dieper in te gaan op wat er al is gezegd.



##### Aanknopingspunten

Enkele sleutels voor een goede bemiddelaar

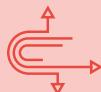


## ACTIVITEIT 3

### UW MENING VERDEDIGEN IN EEN DEBAT OP TEGENSpraak



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Rond in een kring opgestelde tafels.



**Materiaal** – Voor elke jongere iets om te schrijven.



**Beschrijving** – Jongeren wisselen argumenten uit en oefenen met het geven van hun mening, worden geconfronteerd met tegenargumenten en leren daarop reageren.



#### 1. BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

---

Zoek eerst enkele vrijwilligers:

- De bemiddelaar. Hij geeft het woord aan de verschillende jongeren en controleert of ze zich aan hun tijd houden.
- De griffier. Hij vat de argumenten kort samen na elke discussie.
- De secretaris (u hebt er twee nodig, één per team). Elke secretaris moet de argumenten noteren die door een van de kampen (voor of tegen) worden aangehaald. Op basis van deze aantekeningen kunnen we na de activiteit een schriftelijke samenvatting maken.

Verdeel de groep vervolgens in twee teams (voor/tegen) volgens de voeling van de jongeren met het probleem.

Vraag de jongeren om zich op een denkbeeldige lijn voor/tegen de debatvraag te positioneren en teams voor/tegen te vormen.

U kunt uw groep ook verdelen in vier groepjes van twee teams voor en twee teams tegen als uw groep meer dan 15 jongeren telt. In dit geval moet u een tweede spel organiseren, eventueel in plaats van de stap ‘eerste reactie’).



#### Aanknopingspunten

De rollen in het debat

#### 2. VOORBEREIDING VAN DE ARGUMENTEN

---

De jongeren krijgen 15 minuten om hun argumenten voor te bereiden. Neem polshoogte bij de ‘voor’-groep en de ‘tegen’-groep om de jongeren te stimuleren en te helpen het woord te nemen (wie haalt welk argument aan en wanneer).

#### 3. DE SPREEKOEFENING

---

Elke groep neemt plaats aan één kant van de ruimte. Het ‘voor’-team begint. Jongere nummer 1 uit het ‘voor’-team begint. Jongere 1 uit het ‘tegen’-team reageert. Dan is jongere 2 van het ‘voor’ team aan de beurt, enzovoort. Jongeren moeten de spreekvolgorde respecteren en reageren op de argumenten van de tegenpartij.

Elke jongere mag maximaal één minuut spreken.

#### **4. REACTIES IN HET HEETST VAN DE STRIJD**

Vraag de jongeren na 15 minuten of wanneer het debat voorbij is om een eerste reactie op de discussie te geven. Deel ook uw vaststellingen en opmerkingen, maar blijf gemoedelijk en aanmoedigend om de jongeren betrokken te houden.

#### **5. INDIVIDUELE REFLECTIE**

Na de oefening krijgt iedereen even tijd om te bezinnen. De jongeren beschrijven mondeling of op papier:

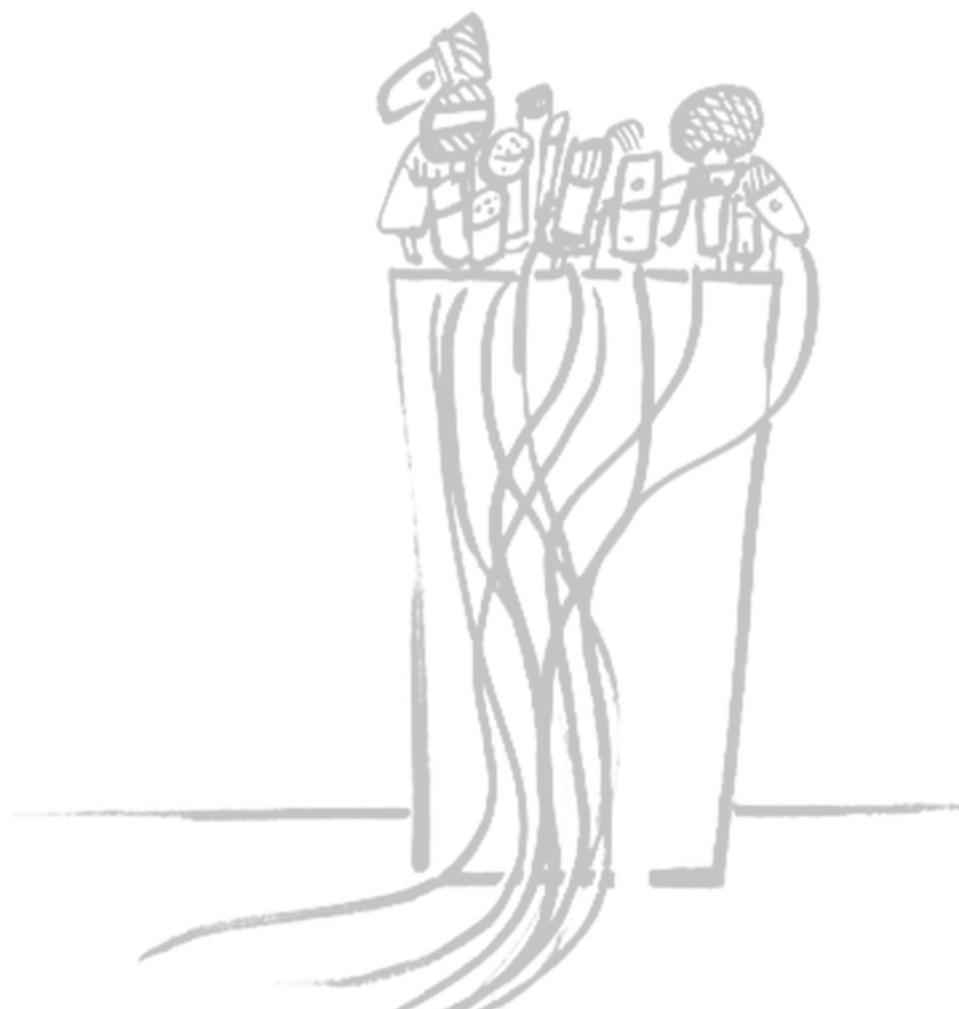
- Een argument dat ze bijzonder effectief vinden.
- Een argument dat ze niet effectief vinden
- Hun standpunt in verband met de kwestie. Is dit veranderd? Zo ja, waarom?



##### **Aanknopingspunten**

De drie pijlers van de argumentatie

Variatie: de verschillende groepjes verdedigen een standpunt dat tegengesteld is aan hun standpunt. Deze variant is vooral interessant bij een onstuimig debat waarin de jongeren het duidelijk niet met elkaar eens zijn.



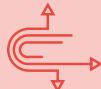


## ACTIVITEIT 4

### DE MENING VAN EEN BELANGHEBBENDE VERDEDIGEN IN HET DEBAT



**Minimale duur** – 50 minuten.



**Opstelling** – Rond in een kring opgestelde tafels.



**Materiaal** – Lijst met in module 5 verzamelde argumenten en in module 6 geïdentificeerde belanghebbende partijen. Als u deze modules niet met uw groep jongeren hebt uitgevoerd, hebt u infofiches van de belanghebbenden partijen nodig met een beschrijving van de rol, hun belang in het debat, de verdedigde waarden en voorbeelden van argumenten.



**Beschrijving** – Jongeren worden zich bewust van het standpunt van politieke spelers, verenigingen of instellingen.

#### 1. BESCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Zoek eerst enkele vrijwilligers:

- De bemiddelaar. Hij geeft het woord aan de verschillende jongeren en controleert of ze zich aan hun tijd houden.
- De griffier. Hij vat de argumenten kort samen na elke discussie.
- Secretaris (één per team). Elke secretaris moet de argumenten noteren de zijn kamp aanhaalt. Op basis van deze aantekeningen kunnen we na de activiteit een schriftelijke samenvatting maken.

Verdeel de groep vervolgens in groepjes van 4 of 5 jongeren. Elk van deze groepjes staat voor een groep die een belang of een standpunt in het debat heeft (zie module 6 voor

belanghebbende partijen): industrieën, belangenverenigingen, burgers, politieke spelers, NGO's,... Deze rollen verschillen afhankelijk van het debatthema.



#### Aanknopingspunten

De rollen in het debat

#### 2. VOORBEREIDING VAN DE ARGUMENTEN VAN BELANGHEBBENDE PARTIJEN

Op basis van de in module 5 verzamelde argumenten en de in module 6 over de belanghebbende partijen verzamelde informatie (of op basis van vooraf opgestelde infofiches) krijgen de jongeren 20 minuten de tijd om hun rol en het bijbehorende standpunt voor te bereiden.

#### 3. 1<sup>e</sup> FASE VAN HET DEBAT

De jongeren vertegenwoordigen een ‘belangengroep’ en halen om de beurt een argument aan om het bij hun rol behorende standpunt te verdedigen. De verschillende groepjes nemen beurtelings het woord, onder aansturing van de bemiddelaar. Beëindig de eerste fase na 15 minuten of wanneer het debat afgelopen is.

#### 4. NAAR ANDERE ARGUMENTEN ZOEKEN

Geef de groepjes 10 minuten de tijd om aanvullende argumenten voor te bereiden en de argumenten van de andere groepjes te weerleggen.

#### 5. 2<sup>e</sup> FASE VAN HET DEBAT

Hervat de oefening gedurende nog eens 10 minuten, onder dezelfde voorwaarden.

#### 6. INDIVIDUELE REFLECTIE

Na de oefening krijgt elke jongere even de tijd om te bezinnen. De jongeren beschrijven mondeling of op papier:

- Een argument dat ze bijzonder effectief vinden.
- Een argument dat ze niet effectief vinden
- Wat vinden ze van de rol die ze moesten spelen? Zijn ze het eens met het verdedigde standpunt?
- Hebben ze het gevoel dat hun rol min of meer makkelijk te verdedigen was dan de andere rollen?



#### Aanknopingspunten

De drie pijlers van de argumentatie



## ACTIVITEIT 5

### EEN DEBAT MET BELANGHEBBENDE PARTIJEN VOORBEREIDEN



**Minimale duur** – Niet bepaald.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Geen specifiek materiaal.



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om de belangrijkste lijnen uit te zetten van een debat met de belanghebbende partijen. De groep wil kennismaken met deze partijen om hun argumenten en hun motivaties voor een bepaald standpunt in het debat beter te begrijpen.

#### 1. SELECTIE VAN DE GENODIGDEN

De eerste fase van deze activiteit vindt plaats in de volledige groep. De groep kiest wie er wordt uitgenodigd (één of meer spelers? welke?).

Vraag de jongeren om de beurt naar een naam (van een persoon of organisatie).

Stimuleer vervolgens een discussie om de voorkeuren vast te stellen.

Bespreek de meest relevante combinaties als u meerdere sprekers kunt uitnodigen.

Overweeg een plan B aangezien u niet zeker weet of u de genodigden kunt overtuigen.

#### 2. OPSTELLEN VAN DE VRAGEN

Laat de jongeren in groepjes van 4 of 5 ongeveer tien minuten werken aan het formuleren van vragen op basis van deze lijst en van wat de groep weet over de standpunten van deze belanghebbende partijen.

Verzamel deze vragen en bespreek hun relevantie, hun groepering in groepsverband. Welkom andere suggesties.

Beperk deze discussie tot ongeveer vijftien minuten. Het is niet de bedoeling om tot een definitieve lijst te komen, maar om een basis te leggen die door een van de werkgroepen wordt verfijnd.

#### 3. WERKGROEPEN TER VOORBEREIDING VAN HET DEBAT

Besluit deze activiteit door de verschillende taken te identificeren, voor elke taak een werkgroep op te zetten en een tijdschema op te stellen. De werkgroepen hebben elk een specifieke taak.

Bijvoorbeeld:

- a. Het vastleggen van de datum, het reserveren van de locatie en het uitnodigen van de belanghebbende partijen.
- b. Het verfijnen van de vragen, het voorbereiden van de presentatie van de belanghebbende partijen en het faciliteren van het debat.
- c. Het voorbereiden van alle 'extra's': communicatie en uitnodiging (indien het debat toegankelijk is voor een extern publiek), het verwelkomen van de sprekers, het inrichten en decoreren van de zaal, het opnemen van het debat en het nemen van notities.

## DE ROLLEN IN HET DEBAT

Een debat hoeft geen strijd of conflict te zijn, in tegenstelling tot wat televisiedebatten of de tegenstrijdige meningen van de politieke spelers ons willen doen geloven. Een debat is veeleer een open uitwisseling van ideeën, meningen en argumenten. Het is niet de bedoeling om tegen onze gesprekspartner in te gaan, hoewel we verschillende ideeën, uiteenlopende meningen en tegenstrijdige argumenten hebben.

Het doel van een dergelijk debat is om onze kennis te verrijken en/of tot een besluit te komen, door consensus of na stemming. Het kan positief uitpakken om onze gesprekspartner te domineren tijdens een debat (kijk maar naar de politiek). Dit is echter niet bevorderlijk voor de reflectie: niemand komt uit het debat met meer kennis, heel vaak geldt zelfs het omgekeerde.

Alle deelnemers aan een debat moeten deze doelstelling voor ogen houden! Soms is het echter moeilijk om het hoofd koel te houden, vooral als het debat betrekking heeft op belangrijke kwesties. Doorgaans zijn er meerdere individuen betrokken bij het organiseren van een debat:

- De persoon die de debatsessie inleidt. Deze persoon bepaalt het kader voor het debat en stelt de deelnemers en het onderwerp op objectieve wijze voor. Hij schetst een context voor het gesprek dat zal plaatsvinden en verduidelijkt de geografische, temporele of ideologische beperkingen van het debat. Deze persoon herinnert ook aan de regels van het debat: wie neemt het woord, en hoe? Hoelang mag elke interventie duren? Welke rol heeft een eventuele jury? Zijn laatste taak is om het debat toe te lichten aan de deelnemers, hen eraan te herinneren wie de verschillende deelnemers zijn en welke groepen de deelnemers vertegenwoordigen, indien van toepassing.
- De bemiddelaar. Deze persoon houdt toezicht op de naleving van de regels van het debat. Als alles goed gaat, is zijn rol zeer beperkt en moet hij enkel het woord aan de verschillende personen geven en bij elke interventie zorgen dat ze zich aan hun spreektaal houden. In de meeste gevallen moet de bemiddelaar echter af en toe herinneren aan de regels van het debat. Deze verschillen natuurlijk per context, maar het is belangrijk dat iedereen dezelfde regels volgt. Dat is precies de taak van de bemiddelaar. Let op, dit is een belangrijke verantwoordelijkheid die om een objectieve benadering vraagt! Een niet-neutrale bemiddelaar beïnvloedt het debat te veel, denk maar aan bepaalde ‘afhankelijke’ debatten op televisie.
- De secretaris van het debat. Deze persoon moet noteren wat er wordt gezegd tijdens de sessie waarvoor hij of zij verantwoordelijk is. Hij moet alle gegeven informatie, de tijdens het debat aangehaalde argumenten en de tijdens het debat naar voren gebrachte meningen in een overzicht samenvatten. Een neutrale houding is hierbij van essentieel belang. Het is absoluut niet de bedoeling om slechts kennis te nemen van de argumenten van één partij.
- De deelnemers aan het debat. Deze personen zullen het woord nemen om hun mening te geven of argumenten aan te dragen. Zij hoeven uiteraard niet objectief of neutraal te zijn, maar wel te goeder trouw om het debat op gang te brengen. De allermoeilijkste taak voor deelnemers aan een debat is niet om het woord te nemen, maar om te luisteren en zich in te leven in de personen met wie ze discussiëren. Soms zijn conflicten onvermijdelijk, wat geen probleem is zolang het debat niet uitmondt in ruzie. Het sleutelwoord tijdens het hele debat is respect.



### Bronnen

Reflechir sur la justice dans une perspective citoyenne (reflecteren op rechtvaardigheid vanuit het perspectief van een burger), uitg. Koning boudewijn stichting, 2001, 120 pagina's, p.104.  
[http://portail-eip.Org/fr/liens/articles/justice\\_tozzi.Pdf](http://portail-eip.Org/fr/liens/articles/justice_tozzi.Pdf)

# 2

## ENKELE SLEUTELS VOOR EEN GOEDE BEMIDDELING

### Iedereen aan het woord laten

Een goede bemiddelaar zorgt er niet alleen voor dat iedereen die het woord wil nemen daartoe de gelegenheid krijgt, maar ook dat personen die niet spontaan spreken het woord krijgen. Sommige mensen vinden het moeilijker om het woord te nemen. Hun mening kan echter interessant zijn voor de hele groep.

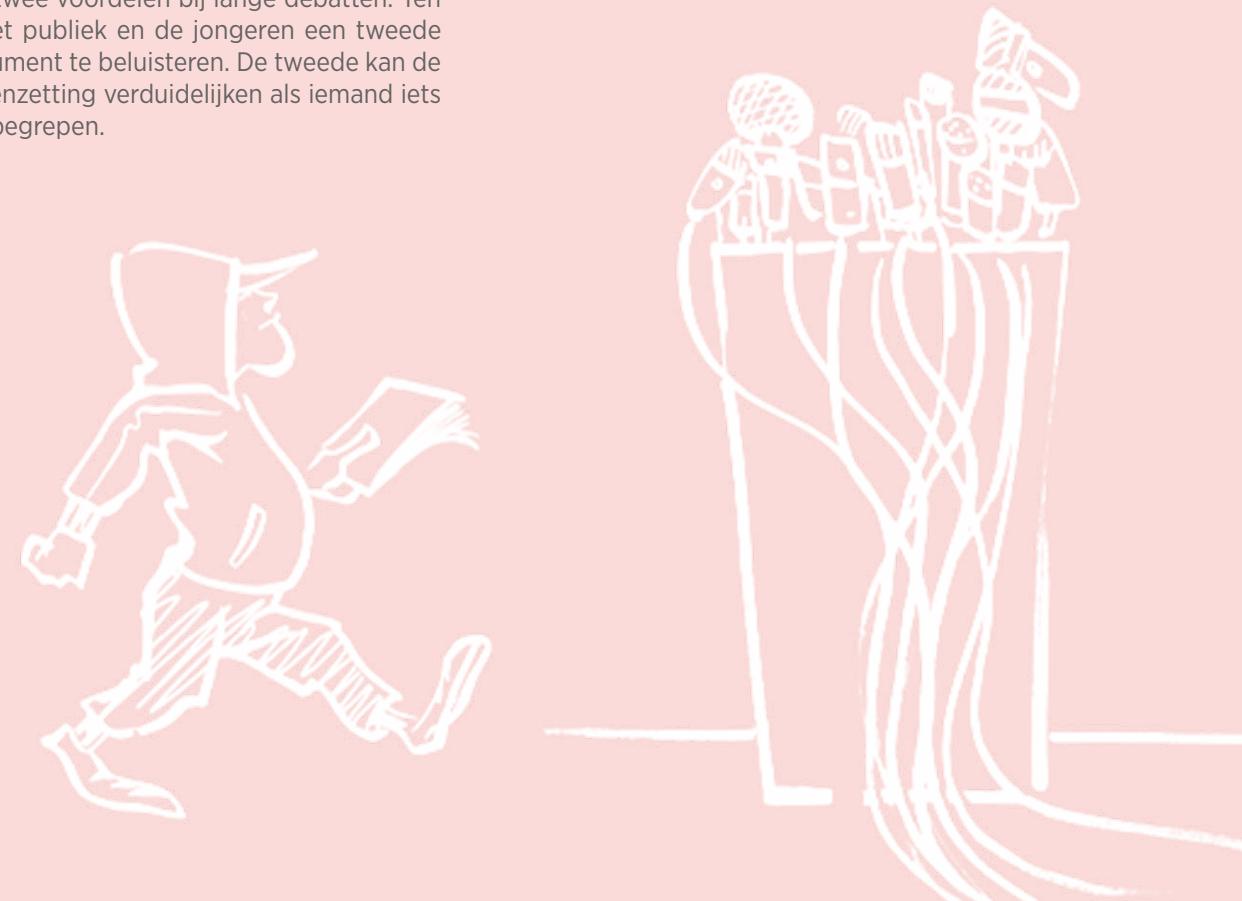
De bemiddelaar moet bij momenten ook voorkomen dat een deelnemer die veel spreekt, weer aan het woord komt. Deze oefening is erg moeilijk en vraagt om voldoende zelfvertrouwen. Hij kan er gewoon aan herinneren dat de deelnemer al heeft gesproken en dat anderen ook iets te vertellen hebben. Bij een zeer geanimeerd debat met een beperkt aantal actieve deelnemers moet de bemiddelaar bepalen wanneer het interessant is om het woord te geven aan de personen die nog niet hebben gesproken.

### HERINNERN AAN DE REGELS

In de meeste debatten komt er een moment dat een bepaalde deelnemer de regels overtredt. Soms moet u de hele groep ook gewoon herinneren aan de regels rond het debat, of het nu gaat om sprektijd, de inhoud van de argumenten of regels van fatsoen die niet meer worden nageleefd.

### DE UITEENZETTINGEN SAMENVATTEN

Een ervaren bemiddelaar moet in één of twee zinnen kunnen samenvatten wat er zojuist is gezegd, zonder iemands gedachten onjuist weer te geven. Dit doet hij na elke uiteenzetting en voordat een andere deelnemer het woord krijgt. Dit is een complexe oefening die niet altijd nodig is. Het herhalen van het laatst aangehaalde argument heeft twee voordelen bij lange debatten. Ten eerste krijgen het publiek en de jongeren een tweede kans om het argument te beluisteren. De tweede kan de spreker zijn uiteenzetting verduidelijken als iemand iets niet goed heeft begrepen.





## DE DRIE PIJLERS VAN DE ARGUMENTATIE

Bij het argumenteren baseren we ons op drie hoofdpijlers. Alle drie de drie pijlers moeten aanwezig zijn om overtuigend te zijn. Anders verliest het argument zijn kracht. Als u deelneemt aan een debat, moet u tegelijkertijd blijk geven van ethos, pathos en logos. Elk argument komt overeen met ten minste één van deze pijlers. Geef de voorkeur aan argumenten die een combinatie van deze pijlers vormen: zo verrijkt u het debat, kunt u vanuit verschillende invalshoeken op de voorgestelde mening reageren en is het moeilijker voor de tegenpartij om tegenargumenten te bedenken.



### Aanknopingspunten

Zie module 5 en de aanknopingspunten voor meer informatie over argumenten.

Er bestaat een duidelijke parallel tussen deze pijlers van de argumentatie en de essentiële elementen van een goede presentatie door een leerkracht of een gespreksanimator. Een interessante cursus bevat niet alleen de te bestuderen stof, maar bevat ook andere elementen waardoor jongeren interesse tonen en zich betrokken voelen.

### ETHOS

Ethos is de indruk die de spreker geeft. Het gaat om zijn uiterlijk, zijn aanwezigheid, zijn reputatie, maar ook zijn houding en zijn goodwill. Het is een belangrijke, maar moeilijk te beïnvloeden pijler: soms moeten we een rol spelen, bepaalde zaken esceneren om deskundig, efficiënt, intelligent of sympathiek voor de dag te komen.

Het imago dat we willen uitstralen kan afhankelijk van de context verschillen: dezelfde houding kan in de ene context een indruk van efficiëntie geven, maar in een andere context hooghartig lijken. De deelnemers aan een debat moeten hun publiek verleiden. Daarom moeten ze hun publiek door en door kennen.

Een spreker die uitsluitend op deze pijler vertrouwt, loopt het risico dat zijn uiteenzetting wordt onderuitgehaald door goed voorbereide argumenten. Een professioneel imago dient niet ter vervanging van een goede voorbereiding, maar vormt wel een belangrijke aanvulling.

Logos, misschien wel de meest voor de hand liggende van de drie pijlers, is de pijler van de overtuigende argumenten. Een ervaren spreker gebruikt overtuigende argumenten, voorbeelden met een sterke suggestieve kracht, in het kader van een duidelijke en precieze uiteenzetting. Logos verwijst naar een logische argumentatie op basis van overtuigende argumenten.

In een ideeëndebat is dit de belangrijkste pijler, deze pijler brengt immers de ideeën aan. We kunnen echter niet volstaan met deze pijler. De overtuigingskracht van emoties en onze geloofwaardigheid (met andere woorden pathos en ethos) is ook belangrijk. We krijgen een oninteressante, saaie of ingewikkelde uiteenzetting wanneer we ons enkel op logos richten.

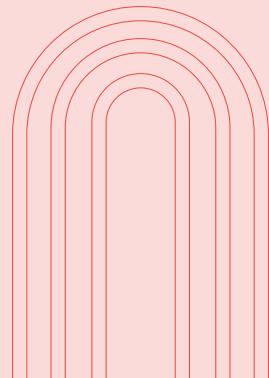


### Hulpmiddelen

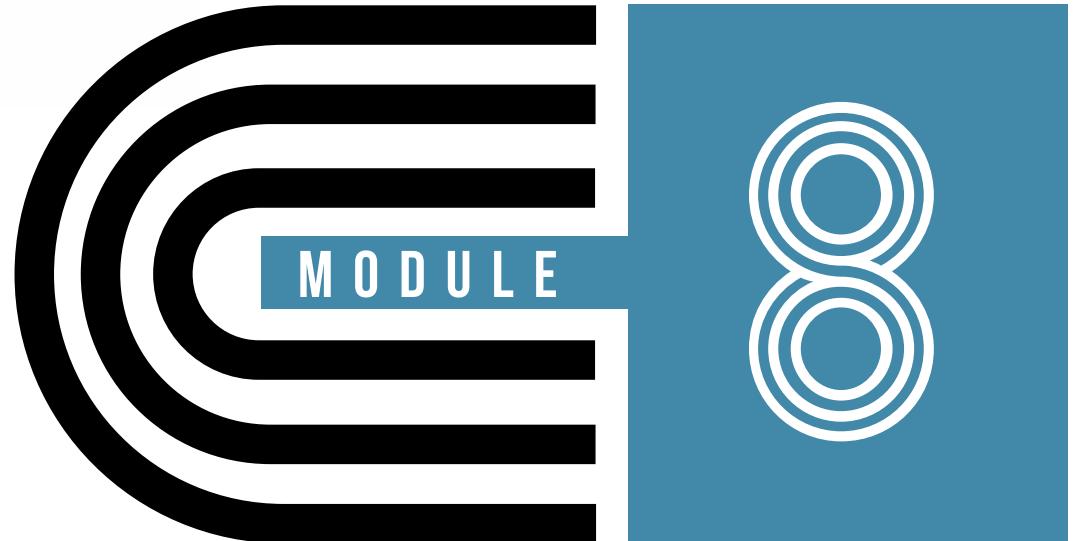
De video « Les 3 Piliers de la Persuasion : Logos - Pathos - Ethos » (De drie pijlers van overtuigingskracht: logos - pathos - ethos) gemaakt door Connor Neill voor Tedx.

Deze video illustreert de drie pijlers:

<https://www.youtube.com/watch?v=l6-QQircyEY>





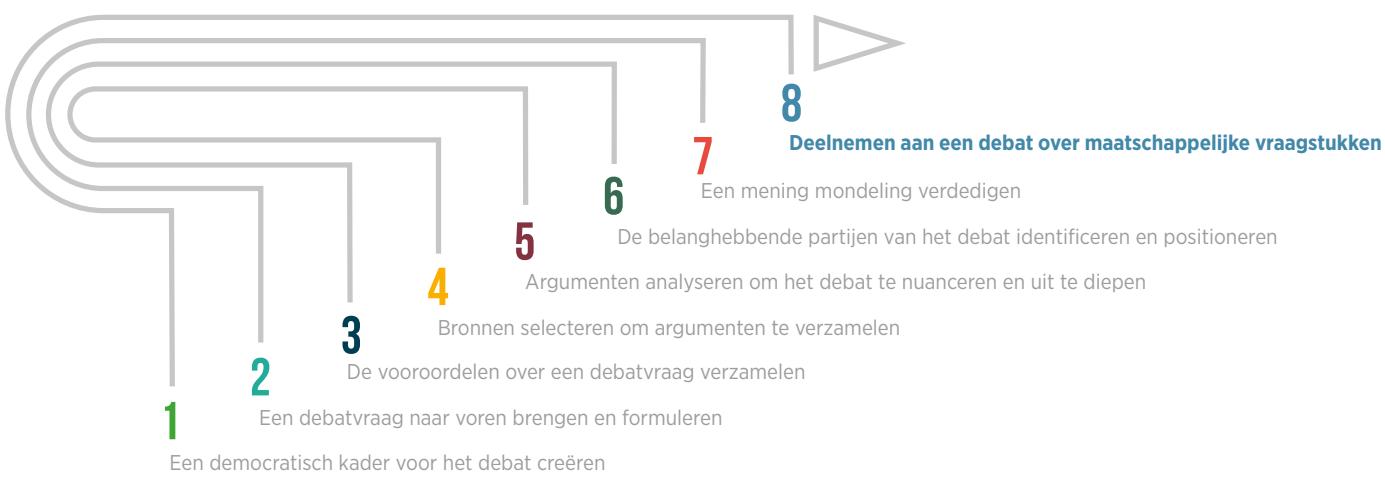


## DEELNEMEN AAN EEN DEBAT OVER MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN

## INLEIDING

Met deze module willen we aantonen dat instellingen ‘beïnvloedbaar’ zijn, dat we met hen in contact kunnen komen, met hen van gedachten kunnen wisselen en hen gedeeltelijk kunnen beïnvloeden. In onze hoedanigheid als burger zijn we niet beperkt tot alleen stemmen; we kunnen collectief optreden met behulp van bepaalde actie- en beïnvloedingsmechanismen (petities, interpellaties, vrijbrieven, demonstraties, debatten, burgerlijke ongehoorzaamheid) om een bepaalde situatie te veranderen.

Hiervoor bevat deze module twee activiteiten. De eerste activiteit is bedoeld om potentiële strategieën te identificeren, en hun voordelen en haalbaarheid te vergelijken. De tweede activiteit is bedoeld om jongeren te helpen de gekozen strategie uit te voeren.



### VOORAFGAANDE STAPPEN uitgevoerd door de groep of uzelf:

- Kader van het debat (**module 1**)
- Het formuleren van de debatvraag (**module 2**)

Deze module wordt beschouwd als de laatste stap van een proces. Na **module 8** gaan we idealiter de resultaten van de actie verspreiden, door contact op te nemen met een media-instelling, door een document (of geluidsbestand of video) te maken waarin we het project samenvatten, door de actie te verspreiden op sociale netwerken, enz.



## ACTIVITEITENFICHES

### ACTIVITEIT 1

Eén of meer uitdrukkingsmethoden  
of actiestrategieën kiezen – p. 114

### ACTIVITEIT 2

De uitdrukking of de actie voorbereiden – p. 115



## AANKNOOPINGSPUNTEN

### AANKNOOPINGSPUNT 1

Open methode voor besluitvorming  
en medezeggenschap – p. 116

### AANKNOOPINGSPUNT 2

Uitdrukkingsmethoden  
of actiestrategieën - p. 117

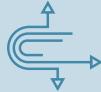


## ACTIVITEIT 1

### EÉN OF MEER UITDrukkingSMETHODEN OF ACTIESTRATEGIEËN KIEZEN



**Minimale duur** – 30 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Een groot blad, een bord.



**Beschrijving** – Deze activiteit is bedoeld om samen zoveel mogelijk uitdrukkingSMETHODEN of actiestrategieën op te sommen. In het tweede deel van de oefening gaan we dan de meest realistische en effectieve vormen kiezen.

#### 1. TOELICHTING BIJ DE ACTIVITEIT

Leg eerst het principe van de oefening uit: de jongeren moeten zoveel mogelijk uitdrukkingSMETHODEN of actiestrategieën bedenken. U kunt hun creativiteit aan de hand van verschillende criteria stimuleren:

- **Individuele versus collectieve uitdrukking of actie.** We spreken van een individuele actie wanneer de actie wordt uitgevoerd door geïsoleerde individuen, zonder hulp of coördinatie. De actie is collectief wanneer er automatisch een groep van meerdere mensen nodig is voor het welslagen van de actie. In het kader van het thema ‘opwarming van de aarde’ is een individuele actie bijvoorbeeld de door Greta Thunberg geïnitieerde scholenstaking. Er kwamen echter al snel andere jongeren bij, en de actie veranderde in een collectieve actie.
- **Lokale/regionale/internationale uitdrukking of actie.**
- **Uitdrukking of actie met/tegen/zonder de instellingen.** We spreken van ‘met’-acties voor acties die bestaande structuren gebruiken om het debat vooruit te helpen; we spreken van ‘tegen’-acties voor acties die zich verzetten tegen, ingaan tegen of in dis-

cussie gaan met instellingen, overheidsinstanties, enz.; we spreken van ‘zonder’-acties voor acties die op zichzelf voldoende zijn en geen rekening houden met wat er op institutioneel niveau wordt gedaan. We nemen als voorbeeld de opvang van migranten, een ‘met’-actie kan een lobbyactie zijn, zoals de gemeentelijke campagne van de CNCD-11.11.11. ‘Gastvrije gemeenten’; een ‘tegen’-strategie kan bestaan uit een reeks posters en vrijbrieven die op sociale netwerken worden verspreid om het criminaliserende beleid inzake migranten aan de kaak te stellen; een ‘zonder’-actie kan het uitzenden van een reeks video’s zijn waarin de situatie wordt uitgelegd waarin migranten gezinnen zich bevonden voordat ze migreerden.

#### 2. BRAINSTORMEN

Iedereen wordt uitgenodigd om actiemogelijkheden te formuleren in verband met het behandelde thema. Deze fase kan worden uitgevoerd in de vorm van 2 cirkels.



##### Aanknopingspunten

UitdrukkingSMETHODEN of actiestrategieën

#### 3. KEUZE VAN DE UITDrukkingSMETHODEN OF ACTIESTRATEGIEËN

U kunt de uitdrukkingSMETHODEN op verschillende manieren selecteren.

Houd er rekening mee dat u ondersteuning en follow-up moet bieden tijdens de activiteit. Vermijd een te groot aantal groepjes (als verschillende uitdrukkingSMETHODEN of actiestrategieën populair zijn), maar zorg er wel voor dat elke jongere een taak op zich kan nemen. U kunt bijvoorbeeld werken met de open methode voor besluitvorming en medezeggenschap door toestemming om de uitdrukkingSMETHODE of actiestrategie te kiezen.



##### Aanknopingspunten

Open methode voor besluitvorming en medezeggenschap

#### 4. VERDEEL DE JONGEREN IN GROEPJES

Verdeel de jongeren duidelijk over de verschillende groepjes. Vraag de jongeren om samen te komen in werkgroepen, afhankelijk van hun wensen en de uitdrukkingSMETHODEN of actiestrategieën die ze willen uitvoeren. Elk van deze groepjes moet de gekozen strategie uitvoeren.

U kunt meerdere groepjes vormen voor eenzelfde uitdrukkingSMETHODE of actiestrategie, bijvoorbeeld om te vermijden dat bepaalde jongeren geen taken hebben of voor het uiten van verschillende meningen.

## ACTIVITEIT 2

### DE UITDRUKKING OF ACTIE VOORBEREIDEN



**Minimale duur** – 200 minuten.



**Opstelling** – Geen specifieke opstelling.



**Materiaal** – Variabel.



**Beschrijving** – De tweede activiteit van deze module bestaat uit het voorbereiden van de geselecteerde uitdrukkingsmethode of actiestrategie. Het verloop van deze activiteit hangt grotendeels af van de door de jongeren gekozen uitdrukkingsmethoden of actiestrategieën. We kunnen daarom onmogelijk beschrijven hoe u precies te werk moet gaan om de actie succesvol uit te voeren. Onderstaande punten hebben daarom alleen betrekking op algemeenheid. U vindt bepaalde details in de sectie ‘Aanknopingspunten’ voor een niet-uitputtende lijst van de meest voorkomende uitdrukkingsmethoden of actiestrategieën.



#### 1. IDENTIFICATIE VAN DE TAKEN

U moet de jongeren helpen om hun actie zorgvuldig voor te bereiden. Ze moeten een programma opstellen met daarin een actieplan met de te nemen stappen om hun doel te bereiken. Dit programma moet de duur van elke fase aangeven.



**Aandachtspunten:** Bij het toepassen van een strategie moeten jongeren bijzondere aandacht besteden aan de volgende punten:

- De gekozen actiestrategieën worden zeer waarschijnlijk beperkt door een wettelijk kader. U moet dus samen met de groep uitzoeken welke informatie u op een poster of flyer moet plaatsen, welke toestemmingen u moet aanvragen voor een demonstratie, enz. U moet zich bovendien houden aan de beperkingen van de vrijheid van meningsuiting bij het in het openbaar verkondigen van een mening (zie de Aanknopingspunten van module 1).
- Misschien kunnen partners of bondgenoten de actie steunen. Het is altijd interessant om kennis te maken met verenigingen, organisaties, enz. die de groep waarschijnlijk steunen. Als de gekozen actiestrategie in de categorie ‘met’ van activiteit 1 van deze module valt, moet u natuurlijk contact met hen opnemen en hen vanaf het begin betrekken.



#### Aanknopingspunten

Uitdrukkingsmethoden of actiestrategieën

#### 2. TOEWIJZING VAN DE TAKEN

Zorg ervoor dat de taken en verantwoordelijkheden in elk groepje duidelijk zijn verdeeld. Zorg ervoor dat iedereen een taak heeft en dat alle taken zijn verdeeld. Let goed op de omvang van de taken, die sterk kan variëren.

#### 3. ORGANISATIE

We gaan de actie organiseren nadat de groep een doel heeft vastgesteld, een plan heeft gemaakt en de nodige context voor de actie heeft voorzien. Ga voorzichtig te werk, controleer elke stap zorgvuldig en bewaar een kritische afstand: een openbare toespraak kunt u achteraf maar moeilijk of zelfs niet meer corrigeren.

#### 4. VERSPREIDING

Vervolgens kan de groep de resultaten van de strategie verspreiden. We gaan de actie visibiliteit geven om andere burgers aan te moedigen om zich te mobiliseren. Daarnaast maken we op die manier de uitdrukking of actie van de jongeren concreet, zodat ze hun rechten en plichten als burger in de openbare ruimte kunnen vervullen.

# 1

## OPEN METHODE VOOR BESLUITVORMING EN MEDEZEGGENSCHAP

Het nemen van een besluit wordt soms ten onrechte beschouwd als het grijpen van de macht, waardoor niet altijd iedereen de kans krijgt om zich te uiten. De open methode voor besluitvorming en medezeggenschap stelt een andere vorm van besluitvorming voor. Elke persoon van de groep kan op zijn beurt zijn instemming met of verzet tegen het voorstel toelichten, zodat we de nodige wijzigingen kunnen aanbrengen. De groep neemt het voorstel aan zodra alle bezwaren zijn weggenomen door middel van verbeteringen aan het oorspronkelijke voorstel. Deze procedure helpt om een besluit te beschouwen als het resultaat van een collectieve samenwerking waarbij ieder verantwoordelijk is voor het aangenomen voorstel.

Volgende stappen maken deel uit van de open methode voor besluitvorming en medezeggenschap:

- Formuleer een actievoorstel op basis van de voorgaande discussies. We adviseren om in het begin een eenvoudig voorstel te doen, en dit voorstel in de loop van het proces te transformeren. Een goed voorstel houdt rekening met de elementen die tijdens de groepsdiscussies naar voren zijn gebracht; is duidelijk en gemakkelijk te begrijpen

voor de hele groep; wordt door iedereen geaccepteerd als een uit te diepen werkbasis; behoort niet langer toe aan de persoon die het voorstel heeft gedaan nadat we het voorstel hebben toegelicht en verduidelijkt.

- Ieder drukt uit wat het voorstel bij hem oproept. Hier beschikt de gespreks animator over een maximum aan informatie zodat hij het voorstel kan wijzigen. Probeer breed te luisteren, om de algemene sfeer in de groep te vatten.
- Verduidelijk of wijzig het voorstel op basis van wat er is gezegd. In het slechtste geval moet u het voorstel intrekken. Ga dan terug naar punt 3 en introduceer een nieuw voorstel.
- Laat iedereen aan het woord om te kijken of er bezwaren zijn. Vraag in eerste instantie alleen of de jongeren al dan niet een bezwaar hebben. Het voorstel wordt aangenomen indien niemand bezwaar heeft. Als er bezwaren zijn, mogen de jongeren deze toelichten en gaan we de bezwaren één voor één wegnemen. Bij het formuleren van een bezwaar stellen we geen oplossingen voor om dit bezwaar te verhelpen. Let erop dat de jongeren hun bezwaren correct formuleren. Noteer de bezwaren en de voornamen van de personen die ze uitspreken op het bord. Bezwaren zijn geen voorkeuren, meningen, andere voorstellen. Wij beschouwen bezwaren als persoonlijke beperkingen of beperkingen gekoppeld aan de uitvoering van het project.
- Test de bezwaren. Ga na of het bezwaar het voorstel ongeldig maakt. Zo ja, ga dan terug naar punt 3 en introduceer een nieuw voorstel. U bent niet bevoegd om te zeggen of het bezwaar al dan niet redelijk is. U kunt alleen vragen stellen om de persoon die het bezwaar maakt te helpen dit te bepalen.

Een bezwaar is redelijk indien:

- Het bezwaar uitnodigt tot een verbetering van het voorstel op basis van de collectieve intelligentie van de groep.
- Het bezwaar het voorstel ongeldig maakt, waardoor het onmogelijk wordt om het te realiseren.

- Het bezwaar wordt duidelijk argumenteerd.
- Het bezwaar geen omweg is om, bewust of onbewust, een voorkeur of een andere stelling uit te drukken.

We moeten onszelf de volgende vragen stellen bij het formuleren van een bezwaar:

- Wat zijn mijn argumenten?
  - Gaat het om een voorkeur?
  - Wat weerhoudt mij ervan om effectief en actief mee te werken aan het voorstel?
  - Als we het voorstel aannemen, is dit dan nadelig voor de groep, het project?
  - Wat is het probleem?
  - Kan ik leven met dit voorstel?
- Behandel de bezwaren één voor één. De bezwaren in het midden vormen de bezwaren van de groep. De discussie is toegankelijk, iedereen kan oplossingen aandragen om het behandelde bezwaar op te heffen. Controleer regelmatig of de persoon die het bezwaar heeft aangehaald van mening is dat het bezwaar is ontkracht. Als een oplossing bezwaren bij een persoon oproept, moet deze laatste de groep daarvan op de hoogte brengen. Controleer na het wegnemen van de bezwaren of er geen nieuwe bezwaren zijn opgetreden. Er is sprake van wederzijdse instemming als er geen bezwaren meer zijn. Het voorstel wordt aangenomen. Nodig de jongeren uit om elkaar te feliciteren. Dit geeft aan dat de beslissing met wederzijds goedvinden werd genomen.



### Bronnen

Open methode voor besluitvorming en medezeggenschap, door de Université du Nous: <https://drive.jardiniersdunous.org/s/XzEqeLTWSnXYkdG>

# 2

## UITDRUKKINGSMETHODEN OF ACTIESTRATEGIEËN

### EEN STANDPUNT INNEMEN IN DE OPENBARE RUIMTE

Een burger kan niet meerdere standpunten over een probleem innemen in de openbare ruimte. We kennen allemaal wel de vrijbrieven en open brieven die in kranten of tijdschriften worden gepubliceerd, maar tegenwoordig hebben we ook te maken met video- en audioclips die worden uitgezonden op sociale netwerken en instant-messaging-platformen.

We moeten verschillende stappen volgen om een standpunt van dit type te formuleren:

1. Selecteer een medium. We moeten bepalen hoe we ons standpunt zullen verspreiden om ons standpunt goed voor te bereiden. De toon van het standpunt is immers niet hetzelfde voor een video op Instagram, een open brief verspreid op flyers of een vrijbrief op de website van de RTB.
2. Verzamel en raadpleeg succesvolle voorbeelden, modellen van standpunten. Dit soort acties zijn heel gebruikelijk en voorbeelden zijn gemakkelijk te vinden. Voordat u bepaalt hoe u een mening op papier zet of op video deelt, moet u leren hoe u dat moet doen, welke toon u moet gebruiken.

3. Bereid de ruwe structuur van uw uiteenzetting voor. Kies een die u gaat verdedigen en de argumenten die u daarvoor gaat gebruiken. Deze stap is cruciaal, daarom moet u de gebruikte argumenten zorgvuldig selecteren. U kunt vaak beter een paar argumenten laten vallen en u concentreren op de beste argumenten, in plaats van uw uiteenzetting te overstelpen met argumenten. Bij onenigheid in de groep bij het opstellen van de uiteenzetting moet u compromissen sluiten of tot een consensus komen.

4. Schets de context van het probleem. Elk ingenomen standpunt moet worden ingeleid met een herinnering aan de historische, geografische, politieke context, enz. van de debatvraag waarin we een standpunt innemen. Als we ons standpunt in een open brief uitdrukken, moeten we duidelijk aangeven aan wie deze is gericht.
5. Schrijf de vrijbrief of het script van de clip uit en herwerk het totdat u tevreden bent. Vervolgens kunt u de video opnemen en uitzenden, of de vrijbrief naar de gekozen mediapartner sturen.



#### Hulpmiddelen

Deze verschillende bronnen kunnen nuttig bij het opstellen van uw standpunt in de openbare ruimte:

- Presentatie, voorbeelden van plannen en hulpmiddelen voor het schrijven van een open brief (of een vrijbrief)  
<https://www.learnquebec.ca/ecentre-une-lettre-ouverte1>
- Gedetailleerde uitleg van het proces voor het maken van posters.  
Het voorbeeld betreft intimidatie, maar het advies geldt voor elk ander onderwerp.  
[https://cache.media.eduscol.education.fr/file/Actu\\_2015/13/1/annexe\\_affiche\\_v.def\\_487131.pdf](https://cache.media.eduscol.education.fr/file/Actu_2015/13/1/annexe_affiche_v.def_487131.pdf)
- Gratis online software voor het maken van video's: [https://www.canva.com/fr\\_fr/creer/video/](https://www.canva.com/fr_fr/creer/video/)

- Een reeks activiteiten voor het maken van video's met jongeren:  
<http://ww2.ac-poitiers.fr/dane/spip.php?article689>
- Tournez Jeunesse, een logboek voor het maken van video's met jongeren (betaalend):  
<https://tournezjeunesse.be/>

### POLITIEKE INTERPELLATIES

Interpellaties hebben dezelfde kenmerken als vrijbrieven en open brieven. Die laatste zijn soms ook politieke interpellaties. Het belangrijkste verschil is dat een interpellatie niet noodzakelijk voor de openbare ruimte bestemd is, maar rechtstreeks aan de geadresseerde is gericht. Het schrijven van een interpellatie verloopt grotendeels op dezelfde manier als schrijven van een vrijbrief, alleen zijn er drie extra stappen:

1. We moeten de ontvanger duidelijk identificeren. De interpellatie moet gericht zijn aan een specifieke persoon (dit kan een rechtspersoon zijn) die bevoegd moet zijn om op te treden met betrekking tot het probleem. U moet de meest relevante actoren identificeren en geen personen zonder actiemiddelen aanspreken.
2. U kunt best één of meer gebreken in de acties, de redenering of de uiteenzetting van de aangesproken speler identificeren en oplossingen voorstellen. Bij een interpellatie kunt u zich beperken tot het aanwijzen van een probleem, maar een interpellatie verliest zijn kracht als u geen oplossingen voorstelt.
3. De interpellatie is een uitnodiging tot dialoog en tot actie. Het is altijd een goed idee om een interpellatie af te sluiten met een uitnodiging voor een debat of een collectieve discussie.

Let op, een politieke interpellatie is geen petitie en heeft dus geen waarde als de ontvanger er geen rekening mee houdt. We gebruiken de interpellatie niet om eisen te stellen, maar om een probleem aan te kaarten, oorzaken aan te dragen en mogelijke oplossingen voor te stellen.

### Suggesties: een specifiek Brussels initiatief

Een burgervoorstel is een thematisch voorstel, ondertekend door ten minste 1000 Brusselaars van ten minste 16 jaar oud om, in het kader van een overlegcommissie, een debat op gang te brengen in het Parlement tussen bij loting gekozen burgers en parlementsleden.

De eerste twee debatvoorstellen zullen in 2021 worden behandeld tijdens de eerste overlegcommissies in het Brussels Parlement: het eerste voorgestelde thema komt van parlementariërs en heeft betrekking op de uitrol van 5G in het Brussels Gewest, het tweede komt van de burgers en betreft de herhuisvesting van daklozen of bewoners van slechte woningen.

In maart 2021 ontvingen 10.000 bij loting gekozen Brusselaars een uitnodiging om deel te nemen aan de eerste editie van deze volledig nieuwe ervaring. Meer informatie: <https://democratie.brussels/>



### Hulpmiddelen

Deze verschillende bronnen kunnen nuttig zijn bij het opstellen van uw politieke interpellatie:

- Stapsgewijze handleiding voor het schrijven van een politieke interpellatie: <http://www.ecolesolidaire.org/project/r%C3%A9aliser-une-interpellation-politique>
- Infor Jeunes Bruxelles heeft een uitgebreide engagementsverklaring opgesteld die een deel van de via bovenstaande links raadpleegbare informatie verzamelt, aangevuld met concrete actievoorstellingen, enz.: <https://ijbxl.be/citoyennete/comprendre-participer-sengager-pour-le-monde-de-demain/>

### ARTISTIEKE STANDPUNTEN

Kunst is een eeuwenoud middel om een standpunt te verdedigen. We hebben allemaal al wel gehoord van geïngageerde of activistische kunst, maar bepaalde minder erkende kunstvormen zijn nog veelzeggender. Zo heeft Banksy tientallen straatkunstwerken gemaakt om het bewustzijn van verschillende problemen te vergroten.

Er zijn eindeloos veel vormen en mogelijkheid. We kunnen helaas geen leidraad geven. Wanneer we kunst aangrijpen om een standpunt in te nemen, gebruiken we bij voorkeur uitdrukkingen die voor zich spreken. We kunnen door middel van artistieke uitdrukkingen een standpunt uitdrukken, denk maar aan dans, grafische of plastische kunsten, zang of muziek, poëzie, straatkunst ... Onze verbeelding is onze enige limiet. Let in ieder geval op de benodigde toestemmingen voor een optreden in de openbare ruimte!

We moeten er ook voor zorgen dat onze boodschap begrijpelijk is voor een waarnemer die niet bekend is met het probleem. Daarom gaan we een kort manifest schrijven waarin we onze actie toelichten.



### Hulpmiddelen

Deze bron kan nuttig zijn bij het opstellen van uw artistieke standpunt:

- Een reeks beroemde voorbeelden van engagement binnen kunst: <https://europe-arts.fr/art-engage/>

### PETITIES

Het CRISP (Centrum voor socio-politiek onderzoek en informatie) definieert een petitie als een petitie van één of meer personen dat een mening, klacht of verzoek bevat en dat schriftelijk aan een autoriteit wordt bezorgd.

In de meeste gevallen kan iedereen een petitie indienen, verspreiden en ondertekenen. Zie ook de eerste lijst van de hulpmiddelen hieronder. Deze 'vrijblijvende' petities hebben

echter niet altijd evenveel effect als de officiële petities van de verschillende Belgische parlementen. Zo heeft de Kamer van Volksvertegenwoordigers van het Federaal Parlement een platform opgestart waarmee burgers die zich elektronisch identificeren (via de identiteitskaart, itsme, enz.) een online petitie kunnen indienen. En dit ongeacht hun nationaliteit en woonplaats. Voor het ondertekenen van dit soort petitie moet u minstens 16 jaar oud zijn en in België wonen.

Een aan de Kamer gerichte petitie moet betrekking hebben op een onderwerp dat onder de bevoegdheid van het Federaal Parlement valt. Bijvoorbeeld: de arbeidsmarkt, sociale zekerheid, financiën (sparen, belastingen, enz.), justitie, binnenlandse zaken (politie, vreemdelingenbeleid, enz.), internationale betrekkingen, nationale Defensie, nucleaire energie, enz.

De Kamer heeft wetgevende macht en is verantwoordelijk voor het aannemen van wetten. We vragen om de goedkeuring of herziening van een wet in één van deze domeinen of om een beleid te wijzigen. Op grond van het beginsel van de scheiding der machten kan de Kamer een petitie dat verzoekt om tussenkomst in individuele, administratieve of juridische zaken niet in behandeling nemen.

Petities dienen dus niet voor het in de onmiddellijke toekomst oplossen van persoonlijk problemen. We verzoeken om een blijvende verandering waarbij iedereen (of een bepaalde categorie van personen) gebaat is.

Als het verzoek betrekking heeft op een bevoegdheid die afhangt van een ander bestuursniveau (regionaal, communautair, Europees, gemeentelijk, enz.) moet u het verzoek rechtstreeks aan deze entiteit richten.

Het Brussels Parlement lanceert ook een nieuw platform om de deelname van burgers aan het politieke leven te stimuleren: <https://democratie.brussels>. Op deze nieuwe site kunt u petities indienen, voorstellen die u wilt steunen ondertekenen en de voortgang volgen. Het moet natuurlijk gaan om regionale bevoegdheden: werkgelegenheid, gezondheid, cultuur, milieu, mobiliteit, opleiding, huisvesting, enz.

Petities hebben tot doel de stemmen van door een situatie getroffen burgers bij elkaar te brengen en deze stemmen gezamenlijk aan een overheidsinstantie te laten horen. Het doel van een petitie is om de steun van de bevolking en de burger aan te tonen voor een bepaalde zaak, een wetsvoorstel (of de afwezigheid van een wetsvoorstel), of meer in het algemeen om een verandering te eisen. We moeten ons dus goed bewust zijn van ons verzoek en van de haalbaarheid ervan.

Een succesvolle petitie kan een reële impact hebben. Op Brussels niveau verleent een petitie met 1000 handtekeningen de organisator immers het recht om deel te nemen aan een plenaire vergadering van het Brussels Parlement om over de petitie te debatteren. Op federaal niveau hebt u 25.000 handtekeningen nodig, verdeeld over de drie gewesten. Dat is veel, maar het is niet onmogelijk.

Voor het organiseren van een petitie moet u:

1. De petitie opstellen. Net zoals bij een openbaar standpunt moet de petitie een manifest bevatten die meestal de vorm aanneemt van een brief aan de ontvanger. Volg voor het schrijven van dit manifest de stappen voor het opstellen van een politieke interpellatie.
2. Een deadline voor het verzenden van de petitie bepalen. Deze deadline kan verband houden met de beperkingen van de organisatie, maar moet idealiter samenvallen met een evenement in verband met het thema van de petitie. Als er een bijeenkomst over dit thema moet plaatsvinden, is de datum symbolisch, of wordt er een plenaire vergadering rond de kwestie gepland in een parlement. Het is dan vanuit symbolisch oogpunt belangrijk om de petitie op dat moment te overhandigen.
3. De petitie verspreiden. Tegenwoordig worden de meeste petities online, via sociale netwerken of door een e-mail te sturen ondertekend. Het is altijd interessant om ook handtekeningen te verzamelen door een stand op

te zetten in de openbare ruimte of door mensen op straat aan te spreken. Een online petitie bevat meestal een deellink of QR-code waarmee iedereen snel kan ondertekenen met een smartphone. Dit soort micro-evenementen zijn vaak interessant om de petitie te lanceren en bekendheid te geven.

4. De ontvanger bewust maken van de petitie. Uw uiteindelijke doel is om de petitie aan de ontvanger voor te leggen. Afhankelijk van de ontvanger kunt u hiervoor verschillende kanalen aanwenden. Het volstaat om de petitie per e-mail of via een specifiek platform online te verzenden. Het persoonlijk bezorgen van een gedrukt exemplaar met handtekeningen heeft een grotere symbolische impact, maar dit is niet altijd mogelijk. Idealiter vraagt u de goedkeuring van de begunstigde in geval van een persoonlijke bezorging. Onaangekondigd op de stoep staan bij een politieke speler verschijnen is immers geen goed idee.



### Hulpmiddelen

Deze verschillende bronnen kunnen nuttig zijn bij het opstellen van uw petitie:

- Leren hoe u een petitie kunt opstellen en vervolgens gratis kunt verspreiden:  
[www.petitionenligne.be](http://www.petitionenligne.be),  
[www.openpetition.eu](http://www.openpetition.eu),  
of [www.mesopinions.com](http://www.mesopinions.com).
- Voor het indienen van een petitie bij een Brussels Gewest: <https://democratie.brussels/pages/initiatives?locale=fr>
- Voor het indienen van een petitie bij het Parlement van het Waals Gewest: <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=petition>
- Voor het indienen van een petitie of een voorstel bij het Vlaams parlement of de Vlaamse regering: <https://www.vlaanderen.be/uw-overheid/werking-en-structuur/hoe-werkt-de-vlaamse-overheid/doe-een-voorstel-aan-de-overheid>
- Voor het indienen van een petitie bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers

(u moet een Belgisch staatsburger van 16 jaar of ouder zijn.):  
<https://dekamer.mijnopinie.belgium.be>.

- Voor het indienen van een petitie gericht aan de Europese Unie (u moet een Europees burger zijn): [https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/get-involved/petition-eu\\_fr](https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/get-involved/petition-eu_fr)

## EVENEMENTEN

Evenementen omvatten demonstraties, stakingen, sit-ins, flash-mobs, specifieke concerten, enz. Jongeren hebben diverse mogelijkheden als ze ervoor kiezen om zich via een dergelijk evenement te engageren. We moeten, ongeacht de keuze van de groep, bepalen of we willen deelnemen aan een evenement of een evenement willen organiseren. In dit tweede geval moeten we rekening houden met de werklast die dit met zich meebrengt. U dient minimaal de volgende stappen te doorlopen om een evenement te organiseren:

1. Het actiemanifest opstellen. Vermeld hierin duidelijk de eisen van de groep, schriftelijk of in een video. Elke deelnemer aan het evenement moet op de hoogte zijn van de actie die hij of zij ondersteunt. Dit manifest is ook nodig wanneer de organisatoren de nodige toestemming voor hun actie vragen.
2. De context van de actie bepalen. Jongeren moeten kiezen waar de actie plaatsvindt, gedurende welke periode en met welke deelnemers en gasten. De groep moet een route uittekenen als het om een mobiel evenement, een mars of dergelijke gaat.
3. De autoriteiten op de hoogte brengen en de nodige vergunningen aanvragen. Voor de meeste evenementen van dit type hebt u toestemming nodig als u ze in de openbare ruimte wilt organiseren. De animator en de groep moeten meer informatie verzamelen over de formulieren die ze moeten invullen en de administraties waarmee ze contact moeten opnemen.

- 4.** Extra deelnemers uitnodigen. U kunt ze persoonlijk uitnodigen, of informatie verspreiden over een toekomstig evenement.



### Hulpmiddelen

Deze verschillende bronnen kunnen nuttig zijn bij het voorbereiden van uw evenement:

- Een publieksevenement in Brussel organiseren: <https://www.bruxelles.be/organiser-un-evenement-public-bruxelles>
- Een manifestatie in Brussel organiseren: <https://www.bruxelles.be/manifestations-revendicatives>

### BEWUSTMAKINGSACTIES

Bewustmakingsacties brengen alle strategieën samen die erin bestaan andere burgers te informeren over een probleem. De vorm, duur, omvang en intensiteit van bewustmakingsacties kan uiteenlopen. We moeten een bewustmakingsstrategie opzetten door bepaalde beperkingen vast te stellen. Voor een effectief bewustmakingsproces moeten we minimaal de volgende stappen doorlopen:

- 1.** Een formaat kiezen. We kunnen sensibiliseren in de vorm van een vrijbrief, door flyers uit te delen, met een affichecampagne, door een video uit te zenden, door een sensibiliseringdag op school, in het jeugdcentrum of elders te organiseren. We moeten eerst de nodige tijd en werkkracht bepalen en een geschikt formaat voor de actie kiezen.
- 2.** Het doel van de actie bepalen. Bewustmakingsacties moeten altijd gericht zijn op een min of meer nauwkeurig doel. De uiteenzetting en de uitvoering zullen verschillen afhankelijk van of we de Brusselaars of de jongeren van de school, het jeugdcentrum, de buurt... proberen te sensibiliseren.
- 3.** De inhoud voorbereiden. Voor een effectieve bewustmakingscampagne moeten we inhoud voorbereiden die is aangepast aan het formaat en het hierboven gekozen publiek. Beschrijf bij het

voorbereiden van deze inhoud duidelijk het probleem waar we aandacht voor vragen. Indien mogelijk bevat de actie ook ideeën voor oplossingen of denkpistes om de situatie te verbeteren. Ongeacht het formaat moeten we in ieder geval ingaan op:

- a.** De context. We moeten het kader van het probleem beschrijven, de acties die al hebben plaatsgevonden, de oplossingen die al dan niet zijn ingevoerd door de overheid en politieke spelers, enz.
- b.** Het probleem. We moeten het thema waar we aandacht voor vragen duidelijk omlijnen om de nodige impact te creëren. We moeten de situatie beschrijven, aangeven in welk opzicht deze problematisch is, wie wordt getroffen en hoe, en wat de toekomstperspectieven zijn.
- c.** Mogelijke oplossingen. Bewustwording beperkt zich niet tot het presenteren van een probleem, we moeten ook één of meerdere oplossingen aandragen. We moeten de voorgestelde oplossingen eerlijk beschrijven, met hun voor- en nadelen.
- d.** We kunnen best een getuigenis in onze bewustmakingscampagne opnemen. Het kan gaan om de getuigenis van een persoon die gevolgen van het probleem heeft ondervonden, een wetenschappelijk expert, een veldwerker, enz. De getuigenis is in elk geval bedoeld om het thema concreet vorm te geven. Een dergelijke getuigenis niet verplicht, maar wel aanbevolen, en dit ongeacht het gekozen formaat.
- 4.** De actie voorbereiden en lanceren. De voorbereiding zal er anders uitzien afhankelijk van het formaat van de actie. Voor een affichecampagne moet u de affiches printen en ophangen, maar een sensibiliseringdag op school, in het jeugdcentrum, enz. vergt heel wat meer organisatie.
- 5.** De balans op de actie opmaken. Ter afsluiting van een bewustmakingsactie kunt u een samenvatting van de actie maken om de voortgang ervan te evalueren. Wie werd getroffen? Zijn de mensen overtuigd? Hoe de impact vergrooten tijdens een toekomstige actie van dit type? U kunt ook een duidelijk verslag schrijven en via de media of sociale netwerken verspreiden.



### Hulpmiddelen

Deze bron kan nuttig zijn bij het uitwerken van uw bewustmakingscampagne:

- Voorbeeld en toelichting bij het organiseren van een bewustmakingsevenement. Het voorbeeld betreft het klimaat, maar het geldt ook voor andere thema's. <https://www.animafac.net/fiches-pratiques/organiser-un-evenement-de-sensibilisation-a-l-environnement/>

### VRIJWILLIGERSWERK

Vrijwilligerswerk is de ideale manier om persoonlijk, alleen of gezamenlijk, aan een oplossing te werken om een bepaald probleem op te lossen. U kunt zich aanmelden als vrijwilliger bij een structuur die aangeeft met vrijwilligers te werken. Er volgt een eerste kennismaking en een analyse van de methoden, activiteiten en eerdere acties van de organisatie. Daarna kunt u bijna aan de slag.

Eerst moet u nog een vrijwilligersovereenkomst ondertekenen waarin de details van de uit te voeren actie staan vermeld. Dit contract is belangrijk omdat u anders eventuele kosten (transport, bedrukking, enz.) niet kunt vergoed krijgen en het zorgt er ook voor dat u tijdens de actie verzekerd bent. In sommige gevallen is een contract niet noodzakelijk. U hoeft geen contract te ondertekenen als u voedsel gaat inzamelen voor operatie Arc-en-Ciel. We moeten wel de status controleren van de organisatie die de actie leidt en nagaan wie verantwoordelijk is. Aarzel niet om ook zonder contract de kwestie met uw verzekeringsmakelaar te bespreken.



### Hulpmiddelen

Deze verschillende bronnen kunnen nuttig zijn bij het voorbereiden van uw activiteiten als vrijwilliger:

- Vind informatie over vrijwilligerswerk en zoek een vereniging of organisatie die op zoek is naar vrijwilligers: [www.levolontariat.be](http://www.levolontariat.be)
- De website van het Waals Gewest, die mogelijkheden biedt voor vrijwilligerswerk: [www.wallonie.be/fr/vivre-en-wallonie/travail/benevolat-volontariat](http://www.wallonie.be/fr/vivre-en-wallonie/travail/benevolat-volontariat)

## BURGERPARTICIPATIE OF POLITIEKE PARTICIPATIE

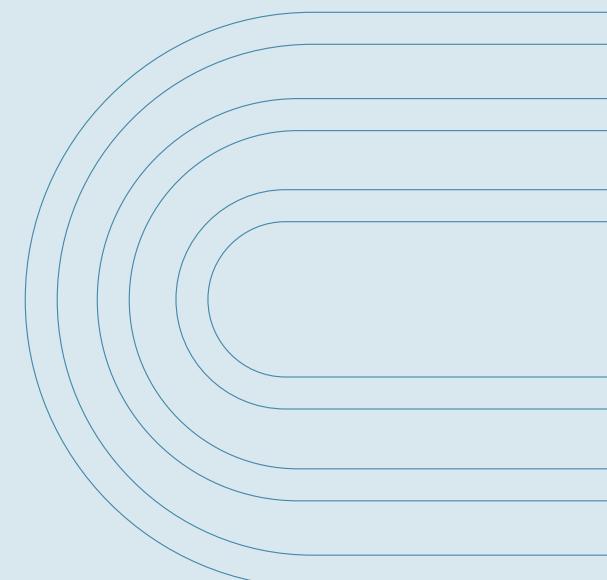
Burgerparticipatie en/of politieke participatie behelst alle actiestrategieën die erin bestaan om deel te nemen aan het politieke leven om zo bepaalde zaken te veranderen. In sommige gevallen is deze methode zeer effectief, maar het is ook een tijdrovende aangelegenheid. U kunt beter een andere strategie volgen als u met uw politieke participatie beoogt één enkel probleem op te lossen. Als u ook om andere redenen interesse hebt in deze vorm van participatie, is het ongetwijfeld een goed idee om u in het politieke leven te engageren.

- Op gemeentelijk niveau zijn er de Jongerenraden, discussie- en reflectiegroepen waarin jongeren van 12 tot 18 fungeren als spelers van het sociale en culturele leven van de gemeente. Om u in te schrijven bij een gemeenteraad moet u contact opnemen met de gemeente of hun website raadplegen.
- Op gemeenschapsniveau biedt het Forum des Jeunes de la Fédération Wallonie-Bruxelles (Jeugdforum van de Federatie Wallonië-Brussel) jongeren van 16 tot 30 jaar de mogelijkheid om deel te nemen aan werkgroepen, burgerprojecten en themadagen om gezamenlijk na te denken over oplossingen voor de problemen van jonge Franstalige Belgen. De website [forumdesjeunes.be](http://forumdesjeunes.be) bevat alle informatie.

Naast deze raden heeft elke Belgische politieke partij een jongerenorganisatie waarin 15-35-jarigen (gemiddelde leeftijd) zich politiek kunnen engageren. Het idee is om jongeren de kans te geven hun zorgen bij de partij te uiten en zo de stem van jongeren te laten gelden in een politieke wereld die vaak voorbehouden is aan ouderen. Daarnaast willen deze jongerenorganisaties zorgen voor verantwoordelijke, actieve, kritische en solidaire burgers (door middel van informatie, kritiek en reflectie. Door hun acties kunnen burgers zich vaak ook vertrouwd maken met het politieke reilen en zeilen. Conferenties, werkgroepen, eenmalige evenementen, deelname aan manifestaties en koffiedebatten, alle middelen zijn goed voor deze organisaties.

Voordat u zichzelf engageert voor één van deze politieke organisaties, moet u controleren of de waarden die ze uitdragen overeenkomen met de waarden die u wilt verdedigen. Hiervoor kunt u enkel maar de documentatie op hun website raadplegen of een bijeenkomst organiseren. Informatiebronnen:

- Jong VLD: <https://jvld.nationbuilder.com/>
- Défi Jeunes: [defijeunes.be](http://defijeunes.be)
- Jong groen: <https://www.jonggroen.be/>
- Jong cd&v: <https://www.jongcdenv.be/>
- Beweging van Jonge Socialisten: <https://www.jongsocialisten.be/>
- Comac (studentenbeweging van de PVDA): <https://www.comac-studenten.be/>





# BRONNEN EN BIBLIOGRAFIE

## MODULE 1 : EEN DEMOCRATISCH KADER VOOR HET DEBAT CREËREN

- Stichting Amnesty International France, *Livret Pédagogique - Les discours toxiques*, Paris, 2019, 103p.
- Stichting Amnesty International France, *Guide "Agir contre les discours toxiques"*, Paris, 2019, 94p.
- Stichting Amnesty International France, *Éduquer à la lutte contre les discours toxiques*, 2020. <https://www.amnesty.fr/education-chez-soi-eduquer-a-la-lutte-contre-les-discours-toxiques>
- SuperTilt, *Se former à la facilitation graphique - Travailler son écriture*, youtube.com, 19/11/2019, 21 min. [https://www.youtube.com/watch?v=un-1\\_np5LTM](https://www.youtube.com/watch?v=un-1_np5LTM)
- SuperTilt, *20 usages de la facilitation graphique*, youtube.com, 24/04/2018, 8 min. <https://www.youtube.com/watch?v=P1wjsz9-zpw>
- Enseignement.be, *Intérêt pédagogique des cartes heuristiques*, Bruxelles. \$ <http://www.enseignement.be/index.php?page=27887>
- Le Bihan F., *Les 7 règles de base pour réaliser une carte heuristique*, École Française de l'Heuristique. <https://www.efh.fr/ressources/les-7-regles-de-la-carte-heuristique/>

- Redactie RTBF, *Liberté d'expression: quelles sont les limites? Que dit la loi?* , Brussel, 06/01/2015. [https://www.rtb.be/info/societe/detail\\_liberte-d-expression-quelles-sont-les-limites-que-dit-la-loi?id=8722028](https://www.rtb.be/info/societe/detail_liberte-d-expression-quelles-sont-les-limites-que-dit-la-loi?id=8722028)
- Annoncer la Couleur, *Fiche Transversale 1 - Le débat démocratique : cadre, règles et gestion*, Bruxelles, 2020, 4p. <https://questionsvives.be/wp-content/uploads/2020/09/00-Debat-democratique.pdf>
- Annoncer la Couleur, *Fiche Transversale 2 – Gestion des émotions*, Bruxelles, 2020, 3p. <https://questionsvives.be/wp-content/uploads/2020/09/00-Gestion-emotions.pdf>

## MODULE 2 : EEN DEBATVRAAG NAAR VOREN BRENGEN EN FORMULEREN

- Philocité, DVDP - *La discussion à visée Démocratique et Philosophique de Michel Tozzi*, Liège, 11/2017, 9p. [https://www.philocite.eu/blog/wp-content/uploads/2017/11/PhiloCite\\_Presentation\\_DVDP\\_Tozzi.pdf](https://www.philocite.eu/blog/wp-content/uploads/2017/11/PhiloCite_Presentation_DVDP_Tozzi.pdf)

## **MODULE 3 : DE VOOROORDELEN OVER EEN DEBATVRAAG VERZAMELEN**

---

- Yapaka.be, 112 foto's: <https://www.yapaka.be/page/photolangage>
- Anne BresC, gezien op Pinterest: <https://www.pinterest.fr/AnneBresC/photolangage/>
- CNCD 11.11.11, *Débat mouvant sur la pauvreté*, Brussel, 16p.  
[https://www.cncd.be/IMG/pdf/web-debat-mouvant-pauvrete-cncd-11.11.11-forum-bruxelles-pauvrete\\_contre\\_les\\_inegalites.pdf](https://www.cncd.be/IMG/pdf/web-debat-mouvant-pauvrete-cncd-11.11.11-forum-bruxelles-pauvrete_contre_les_inegalites.pdf)
- Philocité, L'art d'argumenter : [https://www.philocite.eu/blog/wp-content/uploads/2017/11/PhiloCite\\_Lart\\_dargumenter\\_1.pdf](https://www.philocite.eu/blog/wp-content/uploads/2017/11/PhiloCite_Lart_dargumenter_1.pdf)
- Philocité, Formation argumentation : [https://www.philocite.eu/basewp/wp-content/uploads/2014/02/Formation\\_Argumentation\\_FCC\\_2017\\_02\\_06.pdf](https://www.philocite.eu/basewp/wp-content/uploads/2014/02/Formation_Argumentation_FCC_2017_02_06.pdf)

## **MODULE 4 : BRONNEN SELECTEREN OM ARGUMENTEN TE VERZAMELEN**

---

- Marion C, Delemazure C., Francise A., Leturcq A., Loncke F., Moulart L., Verroken M., *Objectif Français pour se qualifier - 5*, Mont-Saint-Guibert , Van In, 2018
- Marion C, Delemazure C., Francise A., Leturcq A., Loncke F., Moulart L., Verroken M., *Objectif Français pour se qualifier - 6*, Mont-Saint-Guibert , Van In, 2018
- Cary Bazalgette, *Primary Media Education: a Curriculum Statement*, British Film Institute, 1989, 106 p.
- Média Animation asbl, *Éducation aux médias et jeux vidéo*, présentation du 4 octobre 2019 pour Digital Wallonia, Mons, 21p. <https://content.digitalwallonia.be/post/20191011140343/Pr%C3%A9sentation-Kiss-your-Teacher-4-octobre-19.pdf>
- Media Animation ASBL, een informatiecentrum voor communicatie en media-educatie in de Franse Gemeenschap van België, biedt educatieve hulpmiddelen, publicaties en middelen om jongeren uit te rusten en te ondersteunen bij media-educatie: <https://media-animation.be/>

- Hygiène Mentale, *Education aux Médias et à l'Information*, épisodes 1-4, youtube.com 20min. [https://www.youtube.com/watch?v=\\_DVwG9oiuU](https://www.youtube.com/watch?v=_DVwG9oiuU)
- Le Conseil Supérieur de l'Education aux Médias (CSEM) : <http://www.csem.be/>

## **MODULE 5 : ARGUMENTEN ANALYSEREN OM HET DEBAT TE NUANCEREN EN UIT TE DIEPEN**

---

- Schopenhauer A., *L'art d'avoir toujours raison (De kunst van het gelijk krijgen)*, Paris, Librio, 2018, 80p.
- Marion C, Delemazure C., Francise A., Leturcq A., Loncke F., Moulart L., Verroken M., *Objectif Français pour se qualifier - 5*, Mont-Saint-Guibert, Van In, 2018
- Marion C, Delemazure C., Francise A., Leturcq A., Loncke F., Moulart L., Verroken M., *Objectif Français pour se qualifier - 6*, Mont-Saint-Guibert, Van In, 2018
- Lelivrescolaire.fr, *Argumentation - Fiche 1: Thème, thèse, argument, exemple*, 2020 : <https://www.lelivrescolaire.fr/page/6555615>
- Interlettre.com, *L'argumentation*, 2020 : <https://www.interlettre.com/l-argumentation>
- Le Cortex, *Petit recueil de 25 moisissures argumentatives pour concours de mauvaise foi*, cortecs.org, 2018 : <https://cortecs.org/language-argumentation/moisissures-argumentatives/>
- Richard Monvoisin, *Sophismes – une petite collection*, cortecs.org, 2013 : <https://cortecs.org/la-zetetique/sophismes-une-petite-collection/>
- Hygiène Mentale, *Ep03 L'Autodéfense Intellectuelle (des outils pour la recherche d'information)*, youtube.com, 2015 : <https://www.youtube.com/watch?v=2XPtzAQxMPw>
- Hygiène Mentale, *Ep12 Les Arguments Fallacieux*, youtube.com, 2016 : <https://www.youtube.com/watch?v=R9McgUw6kso>
- Breton P., *Convaincre sans manipuler : Apprendre à argumenter*, Paris, La découverte, 2015, 159 p.

## **MODULE 6 : DE BELANGHEBBENDE PARTIJEN VAN HET DEBAT IDENTIFICEREN EN POSITIONEREN**

---

- Douzquinz-spel voorgesteld door de CIDJ (Fédération des Centres d'Information et de Documentation pour jeunes ASBL, Federatie van Informatie- en Documentatiecentra voor jongeren, non-profitorganisatie): <http://www.douzquinz.be/cidj/>

## **MODULE 7 : EEN MENING MONDELING VERDEDIGEN**

---

- Connor Neill, *Les 3 Piliers de la Persuasion : Logos - Pathos - Ethos*, TedX, 11/05/2015, 5 min. <https://www.youtube.com/watch?v=l6-QQircyEY>
- Le Mag, *Formation Prise de Parole*, <http://mag.formation-prise-de-parole.fr/>
- [https://www.philocite.eu/basewp/wp-content/uploads/2019/01/FCC\\_3\\_2018\\_2019\\_Quatre\\_methodes.pdf](https://www.philocite.eu/basewp/wp-content/uploads/2019/01/FCC_3_2018_2019_Quatre_methodes.pdf)
- *Réfléchir sur la justice dans une perspective citoyenne*, uitg. Koning Boudewijn Stichting, 2001, 120 pages, p.104. [http://portail-eip.org/fr/liens/articles/justice\\_tozzi.pdf](http://portail-eip.org/fr/liens/articles/justice_tozzi.pdf)

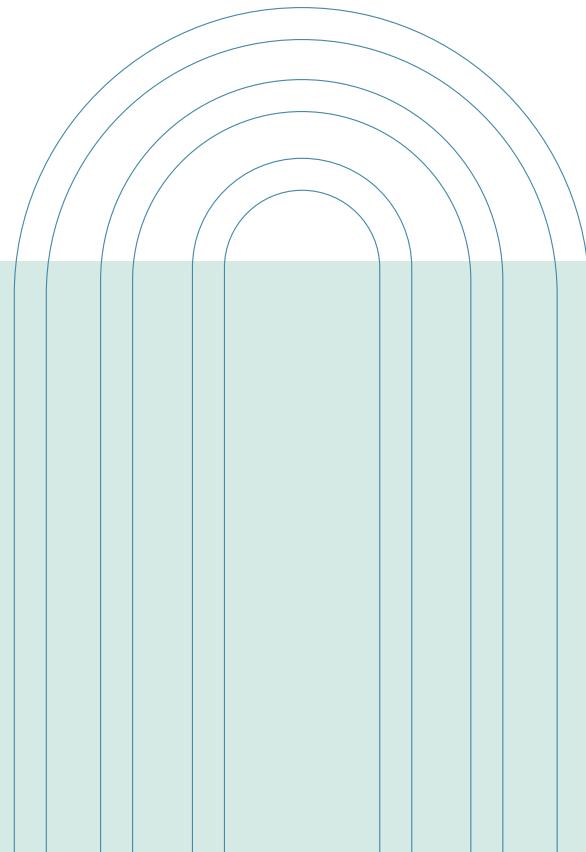
## **MODULE 8 : DEELNEMEN AAN EEN DEBAT OVER MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN**

---

- Infor Jeunes Bruxelles, *Comprendre, participer, s'engager pour le Monde de demain*, Bruxelles, 2020, 68p. <https://ijbxl.be/citoyennete/comprendre-participer-sengager-pour-le-monde-de-demain/>
- LEARN, *Comment écrire une lettre ouverte*, youtube.com, 10/05/2018, 4min <https://www.learnquebec.ca/ecrire-une-lettre-ouverte1>
- Prix « Non au harcèlement » Edition 2015-2016, *Comment réaliser une affiche*, Ministère Français de l'Éducation Nationale, Paris, 10/2015, 3p. [https://cache.media.eduscol.education.fr/file/Actu\\_2015/13/1/annexe\\_affiche\\_v.def\\_487131.pdf](https://cache.media.eduscol.education.fr/file/Actu_2015/13/1/annexe_affiche_v.def_487131.pdf)

- Een reeks activiteiten voor het maken van video's met jongeren: <http://ww2.ac-poitiers.fr/dane/spip.php?article689>
- Tournez Jeunesse, een logboek voor het maken van video's met jongeren (betalend): <https://tournezjeunesse.be/>
- Stapsgewijze handleiding voor het schrijven van een politieke interpellatie: <http://www.ecolesolidaire.org/project/r%C3%A9aliser-une-interpellation-politique>
- Een reeks beroemde voorbeelden van engagement door middel van kunst: <https://europe-arts.fr/art-engage/>
- Leer hoe u een petitie kunt maken en vervolgens vrij kunt verspreiden: [www.petitionenligne.be](http://www.petitionenligne.be), [www.openpetition.eu](http://www.openpetition.eu), of [www.mesopinions.com](http://www.mesopinions.com).
- Een petitie indienen bij het Brussels Gewest: <https://democratie.brussels/pages/initiatives?locale=fr>
- Een petitie indienen bij het Parlement van het Waals Gewest: <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=petition>
- Een petitie of een voorstel indienen bij het Vlaams parlement of de regering: <https://www.vlaanderen.be/uw-overheid/werking-en-structuur/hoe-werkt-de-vlaamse-overheid/doe-een-voorstel-aan-de-overheid>
- Een petitie indienen bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers (u moet een Belgisch staatsburger van 16 jaar of ouder zijn.) : <https://dekamer.mijnopinie.belgium.be>.
- Een petitie indienen bij de Europese Unie (u moet een Europees burger zijn): [https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/get-involved/petition-eu\\_fr](https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/get-involved/petition-eu_fr)
- Een publieksevenement organiseren in Brussel: <https://www.bruxelles.be/organiser-un-evenement-public-bruxelles>

- Een demonstratie organiseren in Brussel: <https://www.bruxelles.be/manifestations-revindicatives>
- Voorbeeld en toelichting bij het organiseren van een bewustmakingsevenement. Het voorbeeld betreft het klimaat, maar het geldt ook voor andere thema's. <https://www.animafac.net/fiches-pratiques/organiser-un-evenement-de-sensibilisation-a-l-environnement/>
- Vind informatie over vrijwilligerswerk en zoek een vereniging of organisatie die op zoek is naar vrijwilligers: [www.levolontariat.be](http://www.levolontariat.be)
- De website van het Waals Gewest, met voorstellen voor vrijwilligerswerk: [www.wallonie.be/fr/vivre-en-wallonie/travail/benevolat-volontariat](http://www.wallonie.be/fr/vivre-en-wallonie/travail/benevolat-volontariat)



## NOTEN

## NOTEN

Het educatieve hulpmiddel Debagora is in 2021 in het kader van het onderzoek “Jongeren en politieke uitdagingen” ontworpen door een team van onderzoekers, met de steun van een commissie van verantwoordelijken en begeleiders van verenigingen die zich bezighouden met het opvoeden tot burgerzin.

Design: www.acg-bxl.be



INFOR JEUNES  
BRUXELLES

